

Tým č. 16

Kreativní Centrum Brno

Koncepce provozování kreativního centra v bývalé káznici v Brně

Studie projektu MUNISS - téma. č. 6

MUNISS - Kreativní centrum Brno - tým č. 16

Anna Štěpánková, Anna Riedlová, Anna Holešovská, Kateřina Šrámková, Karolína Zoufalová, Zuzana Hudečková, Jan Jílek, Jiří Marek

E marek.jiri.muniss@gmail.com W www.muniss.cz

Prohlášení

Autoři této školní týmové práce, která je jedním z výstupů projektu Partnerství subjektů meziuniverzitní studentské sítě (reg. č. CZ.1.07/2.4.00/31.0157) a na kterou se vztahují pravidla Operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost v platném znění, berou na vědomí, že tato práce bude v odevzdané podobě volně a zdarma dostupná veřejnosti na webu projektu (<http://www.muniss.cz>). A dále berou na vědomí, že obsah této práce bude plně k dispozici k využití pro potřeby zadavatele tématu, které tým zpracovával.

Vize

....2015 and then?

Obsah

Úvod	4
Metodika a cíl práce	5
Cíle a metodický přístup při tvorbě dokumentu	5
Teoretická východiska	6
Kreativní průmysly a kreativní centrum	6
Situování projektu do evropského prostředí	9
Situování projektu do prostředí města Brna a Jihomoravského kraje	12
DNA Lokality	15
Cíle a metodika	15
Úvod	17
Historie a urbanismus	18
Popis sociálního prostředí pro DNA lokality	23
Mapování lokality	30
Vnímání lokality a projektu	35
SWOT analýza	40
Shrnutí	43
Analýza Kreativních center ve světě a v České republice	44
Metodika a cíle analýzy	44
Úvod	45
Trendy v oblasti kreativních center	46

Příklady zahraniční praxe	51
Společné znaky center a trendy v organizaci	57
Exkurze do Nizozemí	58
Kreativita v České republice	60
Shrnutí	67
Organizační a právní zajištění projektu	68
Úvod	68
Analýza právní forem	68
Návrh právní formy	71
Organizační struktura	73
Finanční plán	74
Naše vize	79
Úvod	79
Vize pro káznici	79
Vize pro lokalitu	79
Využití budovy v letech 2013 a 2014	81
Závěr	82
Seznam Příloh	83

Úvod

Dobrý den,

jsme skupina studentů z Masarykovy univerzity, VUT a Mendelovy univerzity a v rámci studentského projektu MUNISS (www.muniss.cz) se podílíme na řešení aktuálních rozvojových projektů města Brna. Naše téma je zaměřeno na tzv. „Kreativní centrum Brno“ neboli potencionální místo pro umělce, kreativce a další zajímavé profese, které aktuálně hledají ve městě Brně prostory pro svoji činnost.

Předkládaný dokument představuje finální výstup našeho semestrálního snažení, které nám umožnilo získat vysoce cenné zkušenosti do budoucí praxe. Vyzkoušeli jsme si řadu zajímavých rolí od přípravy dotazníkového šetření, přes komunikaci se zahraničními subjekty působícími na poli kreativních center, až po programování nástroje pro práci s danou lokalitou, kde by budoucí projekt měl vzniknout.

Práci jsme se snažili pojmout především prakticky tak, aby zadavatel mohl řadu dat použít, což věříme, že se stane s ohledem na velice živou fázi celého projektu. Práce je rozdělena na 5 základních částí, které jsou na sebe navázány, nicméně mohou posloužit jako dílčí výstupy i samostatně.

Jsme velmi rádi, že jsme mohli přinést náš pohled na věc. Na tomto místě bychom také rádi poděkovali všem, kteří umožnili vznik celého projektu, poskytli nám svůj čas na konzultace a řadu cenných podnětů, které vedly k vytvoření tohoto dokumentu, a bez nich by projekt nemohl vzniknout. Jedná se především o zástupce všech zúčastněných univerzit, naše konzultanty k tématu a všem ostatním, které jsme za celou dobu oslovili a kteří se k nám vždy chovali velice vstřícně. Díky patří i lokalitě, kterou jsme se zabývali, protože nám přinesla řadu nečekaných podnětů a nápadů pro další studijní či osobní život.

Nyní už Vám ale přejeme příjemné kreativní čtení

Tým č. 16

Anna Štěpánková, Anna Riedlová, Anna Holešovská, Kateřina Šrámková, Karolína Zoufalová, Zuzana Hudečková, Jan Jílek, Jiří Marek

Metodika a cíl práce

Cíle a metodický přístup při tvorbě dokumentu

Základním cílem dokumentu je přinést odpověď na otázku jak nejsmysluplněji provozovat kreativní centrum v káznici?

Kreativní centrum je poměrně široký pojem a je velká pravděpodobnost, že si pod tímto názvem každý představí tak trochu něco jiného. Naším úkolem tak bylo se pokusit pojmout tyto představy, zasadit je do kontextu města Brna a navrhnout smysluplný vznik a provoz takovéto instituce.

Dílčí cíle, které následně umožnili vznik komplexního pohledu je možné identifikovat jako:

1. Návrh organizačního, právního a finančního zázemí projektu
2. Analýzu DNA lokality a koncepce, jak s ní pracovat
3. Analyzovat příklady zahraniční dobré praxe resp. vytvořit seznam best practices pro projekt

Pro splnění výše uvedeného bylo postupováno pomocí základní rešerše literatury, následných návrhů postupů a konzultací s lektory tématu a jednotlivými konzultanty. Jednotlivé dílčí metodiky daných částí jsou popsány v příslušné sekci.

Obecným přístupem při tvorbě dokumentu bylo získání prvotních dat pro naše analýzy - DNA lokality a Analýzu kreativních center ve světě - ze kterých jsme si následně vytvořili základní ideu o celém projektu a jeho šíři. Získané poznatky jsme následně ověřili zahraniční cestou do Holandska, která nám dotvořila celkovou ideu. Na základě těchto podnětů jsem s ohledem na zasazení projektu do prostředí města Brna navrhli organizační, finanční, právní a koncepční pohled na celý projekt, který je vyjádřen v poslední dvou částech - "Organizační a právní zajištění projektu" a "Naše vize".

Naší snahou bylo přinést především praktický a reálný pohled na projekt a vytvořit řadu podkladů pro zadavatele, které by mohl v další práci využít. Toho je dokladem návrh nájemní smlouvy, případně interaktivní mapa lokality projektu. Práce je zaměřena na poměrně nové téma v českém prostředí a dalo by se říci, že je značně specifická. Věříme však důsledným vysvětlováním a krátkou úvodní kapitolou se nám podařilo získané poznatky představit, tak aby jim mohl bez nutnosti čerpání dalších zdrojů porozumět každý čtenář.

Teoretická východiska

Kreativní průmysly a kreativní centrum

Pro pochopení tématu je nutné jako první definovat jeho teoretický podklad tématu. V případě projektu Kreativní Centrum Brno se jedná o dvě základní oblasti a to oblast samotných kreativních průmyslů a oblast kreativních center.

Kreativní průmysly

Kreativní průmysly (angl. Creative Industries) představují soubor oborů, které mají svůj základ v oblasti duševního vlastnictví. Nejčastěji v oblasti autorskoprávní. Samotná definice je poměrně složitá a není ani celosvětově jednotná. Ve Spojených státech amerických se jedná spíše než o kreativní průmysly, tak o kreativní třídu, která byla poprvé identifikována sociologem Richardem Floridou.¹ Evropské pojetí je spíše tedy zaměřeno na pojem kreativní průmysly, které představují jednotlivé sektory ("průmysly"). Koncept kreativní třídy má však v historii celé oblasti nezastupitelnou především marketingovou roli, kdy při vydání knihy *Rise of the Creative Class* v roce 2002 se tato oblast resp. oblast kreativních průmyslů přesunula do čela pozornosti urbánního rozvoje měst.² V další diskuzi ale budeme používat pojem kreativní průmysly, který je pro náš region mnohem bližší. Evropské rozdělení vychází především ze studie Evropské komise z roku 2006 s názvem **Ekonomika kultury v Evropě**. Toto rozdělení dělí kreativní průmysly do 4 základních oblastí a to:

1. **umění** - výtvarné umění, scénická umění a kulturní dědictví
2. **kulturní průmysly** - film, TV, rozhlas, hudba, knihy a další
3. **kreativní průmysly** - design, architektura, reklama
4. **příbuzná průmyslová odvětví** - výrobci PC, mobilních telefonů apod.

První skupina KKP tak představuje výrobky nemožné masového rozmnožení, kdy k jejich konzumaci dochází v místě vzniku, druhá skupina je naopak skupinou určenou k masové reprodukci za využití moderních technologií. Třetí skupina využívá tzv. "tvůrčí investice do produkce nekulturního charakteru". Pod tímto si je možné představit využití předchozích dvou kategorií jako zdroj inspirace pro ostatní odvětví. Čtvrtá skupina následně představuje širší okruh potřebného hardware pro konzumaci resp. reprodukci tvorby ze skupiny č. 2 a 3.³

¹ CIKÁNEK, M.: Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku. Praha: Institut umění, 2009. ISBN 9788070082317.

² FLORIDA, R.: *The Rise of the Creative Class--Revisited: 10th Anniversary Edition--Revised and Expanded*. New York: Basic Books, 2012. ISBN 9780465029938.

³ ŽÁKOVÁ, E., et al.: Kulturní a kreativní průmysly v České republice. Praha: Institut umění, 2011. ISBN: 978-80-7008-009-2.

Třetí skupina je právě skupinou nejvíce zajímavou, protože produkuje celkovou nejvyšší přidanou hodnotu pro ostatní výrobky a je tedy potencionálním ekonomickým motorem inovací.⁴

Definováním, sběrem kvantitativních a kvalitativních dat oblasti se v České republice zabývá Institutu Umění - Divadelní ústav sídlící v Praze⁵, který vydal první českou publikaci věnovanou tomu tématu s názvem v roce 2009 s názvem **Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku**, jejímž autorem je kulturní manažer Martin Cikánek. Tuto knihu můžeme velmi doporučit pro studium dané problematiky, protože celmi komplexně a zároveň jednoduše pojednává o celé tématice.⁶ Další publikací kterou je nutné zmínit je následně další část výstupu projektu Institutu umění-Divadelní ústav, která je aktuálně první a jedinou publikací vyjadřující rozložení kreativních průmyslů v ČR. Její název je **ulturní a kreativní průmysly v ČR**.⁷

Základním východiskem pro pochopení tématu je však rozdělení uvedené výše, které je následně aplikováno i v analýze kreativních center v Evropě. Kreativní průmysly jsou často právě podporovány v tzv. kreativních centrech, blíže viz níže.

Závěrem je ještě důležité zmínit, že rok 2009 byl během předsednictví ČR v Evropské unii, rokem kreativity a inovací. Česká republika tak měl blízký přístup k tomuto tématu, což vedlo k zvýšení zájmu o toto téma i v ČR. Jako jedno z vyústění tohoto snažení je možné vidět i právě připravovaný projekt Kreativního Centra Brno⁸

Kreativní klastr

Klastr můžeme chápat jako místně určenou koncentraci různých jednotek (firem, institucí, subjektů) v rámci jednoho oboru (odvětví). Toto spojení má především ekonomický podtext. Velmi citlivě se dotýká hospodářské soutěže, rozvoje a inovací. K pochopení nám může pomoci i oficiální definice OECD (Organization for economical cooperation and development). Ta na klastr nahlíží jako na jako síť vzájemně závislých firem, institucí produkujících znalosti, přemostujících institucí a zákazníků propojených do výrobního řetězce, který vytváří přidanou hodnotu.

Původ slova klastr musíme hledat v anglickém jazyce. Cluster znamená shluk, hromada nebo skupina.⁹ Základní jmenovatelem je ekonomický význam tohoto nástroje. Je sice pravdou, že si subjekty navzájem v rámci odvětví konkurují, ale současně řeší celou řadu problémů dohromady, což je staví do silnější a stabilnější pozice vzhledem k ostatním místně určeným odvětvovým subjektům, nebo i vůči ostatním odvětvím jako takovým. Jako výsledek této spolupráce můžeme zmínit zlepšení celkového výstupu, iniciování vzniku nových firem, inovativnost. Bylo zaznamenáno i zvýšení exportu a

⁴ CIKÁNEK, M.: Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku. Praha: Institut umění, 2009. ISBN 9788070082317.

⁵ ŽÁKOVÁ, E., et al.: Kulturní a kreativní průmysly v České republice. Praha: Institut umění, 2011. ISBN 978-80-7008-009-2.

⁶ CIKÁNEK, M.: Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku. Praha: Institut umění, 2009. ISBN 9788070082317.

⁷ ŽÁKOVÁ, E., et al.: Kulturní a kreativní průmysly v České republice. Praha: Institut umění, 2011. ISBN 978-80-7008-009-2.

⁸ Tamtéž

⁹ Wikipedia.cz [online]. Poslední revize 13.1.2013 [citováno 18.2.2013]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Klastr_\(ekonomika\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Klastr_(ekonomika))

přilákání investic. Protože větší subjekt budí u investorů i více důvěry. Výsledek “toho všeho” je rozvoj celého regionu. Což nás dostane opět na začátek, kdy jsme si jako cíl rozvoj regionu a za jeho účelem i vytvoření klastru zadali. Cluster effect můžeme pozorovat kolem nás při každodenní cestě do práce. Málokdy nalezneme obchod s oblečením izolovaný mezi obchody se zeleninou a ovocem. Naopak máme kolem sebe celé ulice, kde nenalezneme nic jiného, než právě obchody s oblečením. Připodobnit bychom tento jev mohli k síti, ale nejedná se o to samé. Jednoduše jde o to, že je jednodušší vystupovat jako skupina a mít tak větší sílu, než jako jedinec. Jeden příklad za všechny je například Las Vegas, město hříchů nebo například Silicon Valley v oblasti high-technology.¹⁰

Proč vytvářet klastry v oblasti kultury a proč se vůbec kreativním průmyslem zabývat? Je důležitost kreativního průmyslu srovnatelná s ostatními odvětvími? Kreativní průmysl se podílí v rozmezí 3, 4 až 4, 5 % HDP a poskytují více než 8, 5 miliónů pracovních pozic na území EU. Ženou dopředu inovace, technologický rozvoj a obnovu měst.¹¹ Není to ale zcela izolované odvětví. Má vliv na mnohé další. Turistický ruch, ICT (informační a komunikační technologie), design, rozvoj a obnova měst. Evropa má tvář kulturního kontinentu, který si uchovává svůj historický ráz. Je nezbytné tedy toto odvětví uznávat a vymezit mu na trhu místo. Rozvoj kreativního průmyslu se odehrává na všech úrovních. Od těch lokálních, před regionální až po vládní a evropskou úroveň. Politika, kterou razí EU, by měla jít roku v ruce s politikou, kterou aplikují jednotlivá ministerstva kultury jednotlivých členských států.¹²

Z výše uvedeného je tedy patrný účel vzniku záměru jako je Kreativní centrum Brno. Objekt bývalé káznice následně dokresluje kreativní zajímavé prostředí projektu a lokalita se snaží využít konceptu tzv. Culture-led regeneration jako účinného nástroje revitalizace deprimovaných oblastí.¹³

¹⁰Wikipedia.org [online]. Poslední revize 29.1.2013 [citováno 18.2.2013].
Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Business_cluster

¹¹ Zelená kniha [online]. 2010. [citováno 18.2.2013]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0183:FIN:CS:PDF>

¹² Europa.eu [online]. Poslední revize 11.2.2013 [citováno 18.2.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/cultural-and-creative-industries_en.htm
pozn: České republiky se v listopadu 2011 uskutečnila konference s názvem Klastry a klastrové iniciativy v ČR a SR. Tato konference usilovala o objasnění problematiky klastrů pro širokou laickou veřejnost.

¹³ CIKÁNEK, M.: Kreativní průmysly příležitost pro novou ekonomiku. Praha: Institut umění, 2009. ISBN 9788070082317.

Situování projektu do evropského prostředí

Následující podkapitola krátce představí bližší zasazení KKP do evropské prostředí a poslouží jako další z částí k pochopení celého projektu.

Analýzou evropských strategických dokumentů a akčních plánů bylo zjištěno, že v mnohých dokumentech Evropské komise a přidružených výborů je věnována pozornost kulturním a kreativním průmyslům a jejich přínosu k inteligentnímu, udržitelnému a inkluzivnímu rozvoji v Evropské unii. Kreativní a kulturní průmysly také reflektují naplňování Evropské strategie 2020¹⁴ a jsou vnímány jako nástrojem pro dosažení jejich cílů.

Činnost kreativních a kulturních průmyslů je vnímána jako nová hospodářská aktivita generující pracovní místa, pohánějící další odvětví a přispívající k celkové peněžní hodnotě statků a služeb vytvořených na území Evropské unie. Jak již bylo zmíněno výše, dle vyjádření Evropské komise byla vyčíslena ekonomická výkonnost Kulturních a kreativních průmyslů v roce 2010 na 3,3 % HDP a zaměstnávala 6,7 milionů neboli 3% ekonomicky aktivních osob.¹⁵ I nadále se počítá s nárůstem výkonnosti po stránce ekonomické tak i po stránce zaměstnanostní. Institut umění – Divadelní ústav při příležitosti představení nového programu Evropské unie Kreativní Evropa¹⁶ roku 2012 deklaruje navýšení ekonomické výkonnosti Kulturních a kreativních průmyslů na 4,8 % HDP a zaměstnání 8,5 milionů ekonomicky aktivních osob¹⁷.

Kreativní a kulturní průmysly jsou hodnoceny jako součást inovací, znalostí ekonomiky a celkově nové hospodářské aktivity. Při globálním pohledu je podpora kultury a znalostní ekonomiky nepopíratelným trendem prostupujícím mnohé světové ekonomiky. Ve strategii mezinárodní konkurenceschopnosti a priority Ministerstva průmyslu a obchodu pro programové období kohezní politiky 2014-2020 je impulzem pro růst konkurenceschopnosti v České republice pouze znalostní ekonomika poháněná inovacemi.¹⁸ Evropský výzkumný ústav v dokumentu New renaissance model¹⁹ vztahující se ke znalostní ekonomice podporuje a přidává myšlenku, že inovativní Evropa nemůže dosáhnout svých cílů bez kooperace se společenskou sférou. Vycházejícím vztahem pro vymanění se z recese je poté vztah mezi lidskou bytostí, znalostmi a technologií a lidskou bytostí a kulturou,²⁰ EUROCITIES²¹

¹⁴ Dostupné Z: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/complet_cs.pdf

¹⁵ Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU. In: *European Commission* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/communication-sept2012.pdf>

¹⁶ Dostupné z: <http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/>

¹⁷ Prezentace nového programu Evropské unie: KREATIVNÍ EVROPA. In: *Institut umění - Divadelní ústav* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/cs/seminar-predstavil-novy-program-kreativni-evropa-t>

¹⁸ ZPĚT NA VRCHOL: Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky pro období 2012 až 2020. In: *Vláda ČR* [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-mezinarodni-konkurenceschopnosti-Ceske-republiky.pdf>

¹⁹ Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/erab/pdf/3rd-erab-final-report_en.pdf

²⁰ The new Renaissance: will it happen? Innovating Europe out of the crisis. In: *European Commission* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/erab/pdf/3rd-erab-final-report_en.pdf

²¹ Dostupné z: <http://www.eurocities.eu/>

stejně jako Evropský výzkumný ústav vidí jako nástroj pro vyvedení ekonomiky z recese právě podporu nových hospodářských aktivit, v nichž může být Evropská unie schopna konkurence na globálním trhu. Jako katalyzátor inovací zde vyzývá roli měst, která mají hlavní a nezastupitelnou řídicí pozici v rámci sítí a činností města. V rámci evropských politik je viděna i podpora projektů inovací ve městech a vlastních návrhů inovační strategie dle místních podmínek. Ústředím tržních inovací je podpora rozvoje klastrů²². Trend podpory nově zaměřených inovací dokládá také inkluze sociálního tématu do programu HORIZON 2020²³, neboli rámcového programu a nástroje pro financování iniciativy Unie inovací.²⁴

Zasazení kulturních a kreativních průmyslů nenalezneme pouze jako čistě ekonomickou hospodářskou aktivitu. Činnost a výstupy jsou vnímány také jako pozitivní pro sociální integraci okrajových skupin populace a jsou prosazovány jako nástroj pro regeneraci a soudržnost. Díky sociálním dopadům a katalyzujícím jevům jako: strukturální proměny, diverzifikace průmyslových zón, stimulace inovací, potenciál pro zkvalitnění života, vytvoření sociální poptávky, vznik nových a udržitelných pracovních příležitostí a proměna image regionu jsou kulturní a kreativní průmysly zahrnuty do tzv. inteligentní specializace.²⁵ Inteligentní specializace bude dle současných návrhů Evropské komise podmínkou *ex ante*²⁶ pro získání prostředků z evropských fondů²⁷. Sumarizací získaných dat můžeme vytvoření podkladů pro inteligentní specializace shrnout do čtyř fází: mapovací studie, strategická spojení a instituční rámec, zvýšení povědomí a strategická a taktická opatření. Integraci kulturních a kreativních průmyslů do národních reformních programů a strategií strukturálních fondů s následným zapojením do strategií obnovy regionů pro inteligentní specializaci deklaruje také Politika soudržnosti pro období 2014-2020.²⁸

Při chronologickém pohledu na kulturní a kreativní průmysly v kulturní politice v Evropě můžeme její zasazení do strategických dokumentů vidět od roku 2006. Na toto téma bylo také za podpory Evropské unie spuštěno několik studií. Pro doložení reálného zájmu kulturní politiky v Evropě o problematiku kulturních a kreativních průmyslů je ku příkladu vyjmenován článek 167 v Lisabonské smlouvě²⁹, studie Ekonomika kultury v Evropě³⁰, Úmluva o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních

²² Cities and Innovation in Europe: EUROITIES. In: *EUROCITIES* [online]. 2010 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://ecrecover.files.wordpress.com/2010/06/innovation-and-cities-discussion-paper.pdf>

²³ Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

²⁴ Dostupné z: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

²⁵ Kapitola 5 – Kulturní a kreativní průmysly a Strategie inteligentní specializace. In: *Institut umění - Divadelní ústav* [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/media/document/dg-regie-kapitolazalomeny-text.pdf>

²⁶ Dostupné z: <http://www.edotace.cz/slovník-pojmu/-/P/>

²⁷ Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014. In: *Institut umění - Divadelní ústav* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/016/001789.pdf>

²⁸ POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2014-2020. In: *European Commission* [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_cs.pdf

²⁹ Dostupné z: http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc1841_en.htm

³⁰ Dostupné z: http://www.keanet.eu/ecoculture/executive_summary_en.pdf

projevů³¹, Evropský program pro kulturu v globalizovaném světě³², Zelená kniha – uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví 2010-2011³³, Kreativní Evropa³⁴ a celková Evropská strategie 2020³⁵. Pro řešení tématu byly také vytvořeny pracovní skupiny přispívající jako poradní orgány pro maximalizaci potenciálu kulturních a kreativních průmyslů. Výše vyjmenované dokumenty a studie jsou významnými impulzy pro podpoření projektových záměrů v prosazování si možnosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních jiných vyhrazených fondů Evropské unie.

Výzvou nového dotačního období je podpora projektů vztahujících se ke kreativním a kulturním průmyslům. Ačkoli ještě je rozpracování operačních programy v přípravné fázi, již nyní je viděn trend silné podpory kultury a vyzývání pro čerpání finančních prostředků na projekty vztahující se ke kreativním a kulturním průmyslům ze strukturálních fondů. Dle Problémové analýzy KKP v kontextu politiky soudržnosti EU2014+ je ve společném strategickém rámci na období 2014-2020 z jedenácti tematických cílů minimálně pět cílů odkázáno na oblast kultury. Jedná se o tematické cíle: Výzkum a inovace, Konkurenceschopnost malých a středních podniků, Prostředí a zdroje, Sociální inkluze a Investice do vzdělání, dovedností a celoživotního učení.³⁶ V novém období je dosaženo také velkého pokroku díky začlenění kulturních a kreativních průmyslů do regionálního rozvoje.³⁷ Přepokládaný objem finančních prostředků v rámcovém programu Evropské unie Kreativní Evropa, pro programové období 2014-2020, je 1,8 miliardy eur, což zvedá výdaje na podporu kultury v Evropské unii o 37%.³⁸

Kromě očekávaných výzev podpory infrastruktury a měkkých investic vztažených na kulturní a kreativní průmysly ze strany strukturálních fondů, rámcového programu Kreativní Evropa, rámcového programu pro výzkum a inovace HORIZON 2020, Regionálních operačních programů a programů finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska vystává také možnost finanční podpory i ze strany soukromého sektoru. Viditelným trendem je vznik nástrojů finanční podpory malých a středních podniků v oblasti kulturních a kreativních průmyslů. Jedná se například o rozvoj fondů rizikového kapitálu, do něhož je podnikání v kulturních a kreativních průmyslech zahrnuto. Jmenovitě se především jedná o zřízení Státního fondu rizikového kapitálu Seed fond, který je činný pod agendou Ministerstva průmyslu a obchodu³⁹.

³¹ Dostupné z: <http://ec.europa.eu/culture/portal/action/diversity/pdf/st08668.CS06.pdf>

³² Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/culture/l29019_cs.htm

³³ Dostupné z: http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_cs.pdf

³⁴ Dostupné Z: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/complet_cs.pdf

³⁵ Dostupné Z: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/complet_cs.pdf

³⁶ ŽÁKOVÁ, E., CIKÁNEK, M.: Problémová analýza kulturních a kreativních průmyslů (KKP) v kontextu politiky soudržnosti EU 2014+. In: *Institut umění - Divadelní ústav* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.idu.cz/media/document/problemova-analyza-kulturnich-a-kreativnich-prumyslu.pdf>

³⁷ POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2014-2020. In: *European Commission* [online]. 2011 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_cs.pdf

³⁸ Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014. In: *Institut umění - Divadelní ústav* [online]. 2012 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/016/001789.pdf>

³⁹ Dostupné z: <http://www.mpo-oppi.cz/odkazy/254-stat-nakoupi-dobre-napady-specialni-fond-predstavi-v-lednu.html>

Podpora rozvoje kulturních a kreativních průmyslů je deklarována napříč programy a dokumenty Evropské Komise a to ve všech ohledech od financování, přes mezinárodní spolupráci až po tvorbu nových modelů podnikání. Přípravovaný projekt vztahující se k podpoře rozvoje kulturních a kreativních průmyslů má tedy pevný základ pro možnou realizaci.

Situování projektu do prostředí města Brna a Jihomoravského kraje

Závěrem teoretického úvodu je ještě nutné zasadit celý projekt do makrookolí města, ve kterém daná aktivita vzniká. Tento přehled by tak měl poskytnout potencionálnímu zájemci o tematiku základní rozcestník pro další studium a měl by také přinést odůvodnění celého projektu.

Brno chce být městem s pozitivní image, dobrou ekonomickou základnou zaručující jeho konkurenceschopnost v evropském prostoru, optimální dopravní dostupností, kvalitními podmínkami pro život obyvatel a zdravým životním prostředím. Dále také centrem inteligence, vzdělávání, výzkumu a inovací. K tomu aby město přilákalo nové obyvatele, talenty, podnikatele, návštěvníky a v neposlední řadě nové akce, si musí získat svoje místo na mapě atraktivních měst.⁴⁰ Brno se snaží naplnit tuto výzvu tím, že se zapojuje do marketingu a vytváření své značky s cílem zlepšit image a získat tak pozici na mezinárodní scéně.⁴¹ Strategií Brna je tak být **jiný**. Mít čitelný profil a namísto vymezování se vůči okolí opravdu se odlišit.⁴²

Brno chce dosáhnout špičkových kvalit v následujících oblastech:

1. místní ekonomický rozvoj
2. kvalita života
3. výzkum, vývoj, inovace a vzdělávání.⁴³

Výše uvedené dokazuje základní a obecnou snahu města Brna se stát novým centrem na mapě evropských metropolí a opravdu získat svůj nezaměnitelný profil. Konkrétnější je bod č. 3, který reflektuje výrazný profil města, jako města univerzit, vzdělání a inovací. Podpora daného sektoru je již nyní ve městě výrazně čitelná v podobě nejrůznějších výzkumných "center excellence". Mezi nejznámější patří ICRC Brno a CEITEC. Brno ovšem nezůstává pouze u budování a tvoření "budov s laboratořemi", snaží se společně s Jihomoravským krajem vytvořit a dopomoci k rozvoji navazujících a synergických aktivit, které následně vedou ke komercializaci získaných poznatků. Tuto

⁴⁰ Citováno z: Strategie pro Brno. Kancelář strategie města. Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/Strategie_pro_Brno/dokumenty/Strategie_pro_Brno_-_aktualizace_2012.pdf

Pozn: Náším pracovním názvem pro tuto činnost je: Dostat Brno do "Moleskine" (kultovní deníček, který vychází jako průvodce řady významných světových center, dostupné z: <http://www.moleskine.com>)

⁴¹ Dostupné z:

https://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/zitbrno/City_Identity_a_verbalni_priority_mesta_Brna_Identita_mesta_a_jeho_hodnoty.pdf

⁴² Tamtéž

⁴³ Citováno z: Strategie pro Brno. Kancelář strategie města. Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/Strategie_pro_Brno/dokumenty/Strategie_pro_Brno_-_aktualizace_2012.pdf

aktivitu můžeme spatřit v založení Jihomoravského inovačního centra (JIC) v podobě podpory, coachingu a dalších aktivit pro začínající firmy v Jihomoravském kraji.

K uvedeným cílům dle našeho názor může dopomoci právě i projekt Kreativního centra Brno, který je již pevně ukotven v řadě strategických dokumentů města Brna a Jihomoravského kraje. Mezi tyto dokumenty patří:

1. Koncepce ekonomického rozvoje města Brna (KERM)⁴⁴
2. Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje 3 (RISJMK 3)⁴⁵
3. Program rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace⁴⁶
4. Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010-2015⁴⁷

V dokumentu Koncepce ekonomického rozvoje města (dále KERM) je vytyčena příslušnost problémů rozvoje města do problémových okruhů a je uvedeno následující řešení:

“Z kvantitativních analýz realizovaných v rámci tvorby Regionální inovační strategie JMK vyplynula specifická poptávka ze strany subjektů zabývajících se kreativním průmyslem obecně (průmyslový design apod.) po prostorách jiného typu než stávající inkubátory. Jako ideální řešení v tomto kontextu je navrhováno zvolit objekt, který by vzešel z rekonstrukce vybraného deprivovaného objektu – brownfields. Takovýto objekt by poskytl kreativní prostředí s možností prostoru pro výstavy, vystoupení a jiné aktivity. Pokud by byl využit objekt z některých stávajících deprivovaných zón v Brně, mohly by aktivity výrazně nápomoci k revitalizaci tohoto území a také by mohly sloužit jako významný prvek pro řešení problémů spojených se sociálním vyloučením problémových lokalit.”

Z pohledu Jihomoravského kraje se jedná o Regionální inovační strategie (dále RIS JMK 3), která v synergii s KERM předložila opatření, jež definují, jak posílit konkurenceschopnost města a jak akcelarovat jeho další ekonomický rozvoj.¹ Z tohoto cíle vyplývá aktivita, která se zaměřuje na Zřízení nových tematicky zaměřených inkubátorů a VTP pro klíčová hospodářská odvětví JMK. RIS JMK 3 specifikuje tuto aktivitu následovně:

“V současnosti Jihomoravský kraj disponuje přibližně 4500 m² pronajímatelných ploch pro začínající inovativní firmy. Z benchmarkingových analýz institucionálně podobných regionů vyplývá, že JMK by měl disponovat minimálně 10 000 m² pronajímatelných ploch pro inovační podnikání. Na základě výše

⁴⁴ Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/KPMB/KERM_ZMB_FINAL.pdf

⁴⁵ Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=123753&TypeID=7>

⁴⁶ Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/KPMB/Program_rozvoje_kultury_mesta_Brna_a_jeho_evaluace_-_verze_19.1.2012.doc

⁴⁷ Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/program_rozvoje_CR/Program_rozvoje_CR_Navrhoa_cast_final.pdf

uvedených tvrzení, navrhuje zřídit minimálně dva nové inkubátory v klíčových hospodářských odvětvích JMK či odvětvích generického charakteru např. kreativní průmysl.”⁴⁸

A následně v dokumentu **Program rozvoje kultury města Brna a jeho evaluace** a **Program rozvoje cestovního ruchu města Brna 2010-2015** je tato tématica také zdůrazňována za důležitý zdroj inspirace a rozvoje pro brněnské prostředí. Důraz by proto měl být kladen na schopnost integrovat kulturu především do dlouhodobých projektů a strategických rozhodnutí naplňujících rozvojový potenciál města.⁵

Na základě studie této problematiky tak pevně věříme, že záměr Kreativní centrum Brno je již pevně zakotven ve strategických dokumentech města i Jihomoravského kraje a jeho realizace by výrazně pomohla celému regionu. Kreativní průmysly totiž tvoří velice zajímavý synergický efekt se zmíněnými výzkumnými institucemi, protože dotváří oblast duševního vlastnictví vyjádřenou patenty a průmyslovými vzory ze zmíněných výzkumných center i o autorskoprávní tematiku umění, designu a dalších. Tento koncept také celkově zapadá do vize Brna jako města studentů a informačních technologií.

⁴⁸ Citováno z: Regionální inovační strategie JMK 3.

Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=18549&TypeID=2>

DNA Lokality

Cíle a metodika

Cílem této části byla analýza a zmapování lokality, ve které je káznice umístěna. Tato studie bude analyzovat aspekty, kterými jsou historie a urbanismus čtvrtě, sociální prostředí a jednotlivá specifika deprivované lokality zkatégorizovaná do celkového zmapování prostředí. Výstupem by tak mělo být komplexní zpracování popisu lokality, který umožní návrh, jak s místem dále pracovat

K vypracování této studie jsme se inspirovali projekty společnosti Noema Culture & Place Mapping⁴⁹, jehož zakladatelkou je paní Lia Ghiraldi zaměřující se na Cretative placemaking⁵⁰, Culture planning⁵¹ a Urban and cultural DNA mapping.⁵² Jedná se o studii, která doposud v České republice není podrobněji zpracována. Studii jsme se proto snažili navrhnout tak, aby mohla být aplikovatelná nejenom na projekt Kreativního centra, ale i na projekty realizovatelné v budoucnu.

Pro zmapování okolí bylo využito terénního průzkumu. Výsledkem je zmapování veškerých objektů zanesených do námi vytvořené interaktivní Google mapy (viz obrázek č. 1), ze které je patrné, kolik, kde a jakých objektů se v dané lokalitě nachází. Mapování okolí nám umožnilo lépe pochopit tuto oblast a získat potřebné informace o její "DNA".

Dále jsme se zabývali historií a urbanismem čtvrti, budov v okolí a budovou káznice samotné, k jehož zpracování jsme využili Archivu města Brna a dalších literárních pramenů. Výstupem je tak krátký přehled historických faktů, postupných stavební úprav budovy a exkurz do vývoje Cejlu jako prostředí, kde se budova nachází, které by mohly posloužit např. pro vznik pietního místa věnovanému obětem zde vězněným.

Další z nedílných součástí DNA lokality je zaměření se na sociologické prostředí. Pro zajištění objektivního náhledu na problematiku v oblasti byla použita metoda rešerší dostupných literárních a internetových zdrojů a neřízené rozhovory se zástupci jednotlivých sfér kompetentních k posouzení dění v lokalitě. Jmenovitě se tak jedná o občanské sdružení Společenství Romů na Moravě, příspěvkovou organizaci DROM, Oddělení sociálně právní ochrany dětí a Městkou policií v Brně-revír Sever. Tuto dílčí analýzu považujeme za klíčovou pro možnost návrhu aktivit, které by projekt Kreativní centrum Brno mohl vytvářet pro svoje okolí a začlenit se tak do zkoumané oblasti.

⁴⁹ Dostupné z: <http://www.noema.org.uk/>

⁵⁰ Kreativní vytváření míst

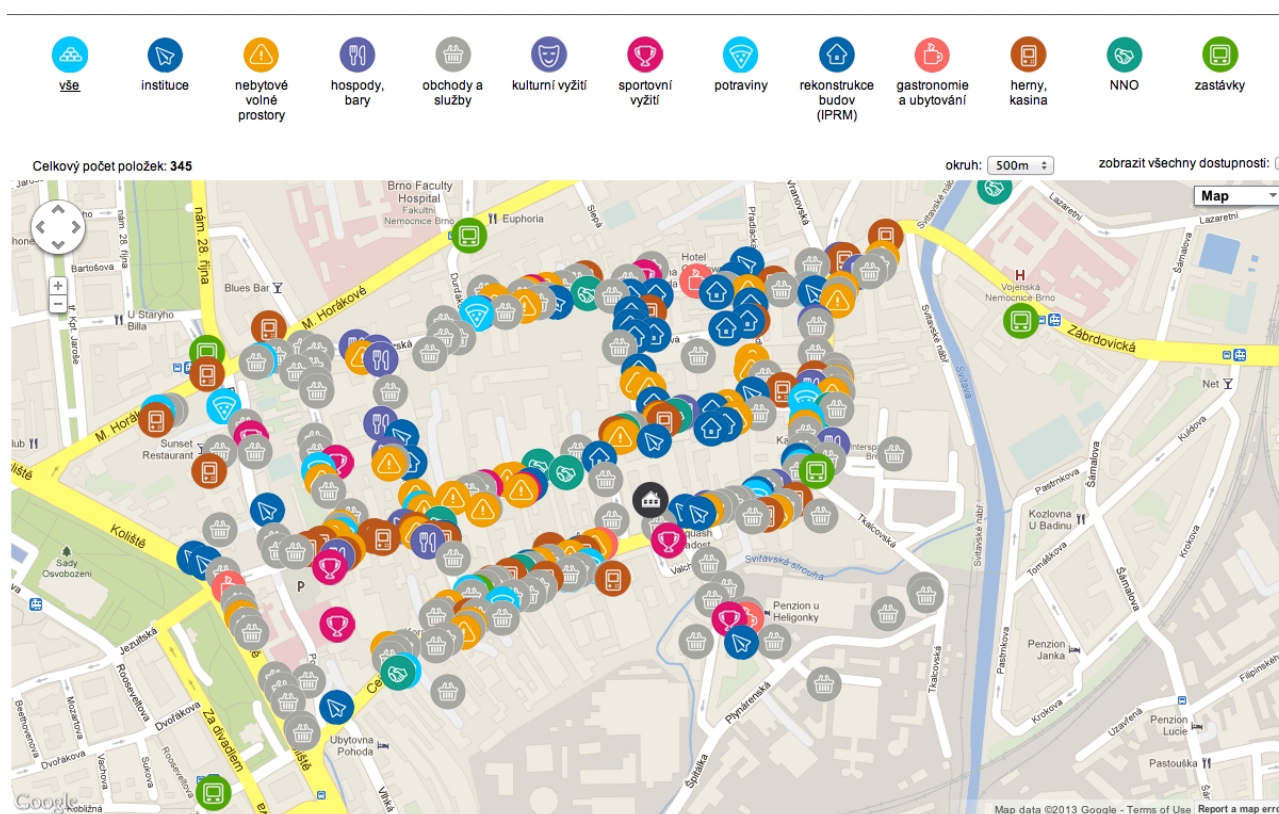
⁵¹ Kulturní plánování

⁵² Městské a kulturní DNA mapování

Čtvrtou aktivitou bylo provedeno dotazníkové šetření. S dotazníky jsme oslovovali jednotlivé neziskové organizace, instituce, maloobchodníky, vzdělávací zařízení, ale v neposlední řadě také samotné obyvatele. Naším cílem bylo zaměřit se především na obyvatele, kteří jsou spjatí s danou lokalitou a to projíždějící, pracující, studující či rezidenti pro docílení co nejvěrohodnějších výsledků od respondentů. Získané odpovědi měly sloužit pro externí pohled na danou problemiku, aby analýza byla co nejvíce konkrétní.

Na závěr jsme na základě získaných informací a poznatků, které jsme během vypracovávání projektu získali, vytvořili SWOT analýzu vymezené lokality. Analýza byla tvořena na základě skupinové diskuze a je psána z pohledu města Brna resp. jeho vedení. Jednotlivé aspekty silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb byly následně váženy a zpracovány do dílčích možných strategií.

Výstup z komplexní analýzy DNA posloužil také pro definování **vize** pro káznici a lokalitu v závěru studie.

obr. č. 1 - Interaktivní mapa vytvořená pro analýzu DNA (blíže informace viz níže v textu)

Úvod

Studie DNA lokality charakterizuje specifika lokality a její výhody a nevýhody. Je důležité si také uvědomit, v kontextu s projektem - Kreativní centrum Brno, jak bude okolí ovlivněno kázníci a také naopak, jak káznice ovlivní okolí. To vše by mělo vyplývat z DNA lokality.

Paní Lia Ghiraldi, kterou můžeme považovat za leadera v oblasti kulturního městského rozvoje definuje městské a kulturní DNA mapování následovně:

“Města a obce jsou komplexní a mnohvrstevné ekosystémy, každý s vlastní výraznou kulturní DNA, každý se svým vlastním způsobem života, městským charakterem, rutinami a sociálními interakcemi.”⁵³

Každé je tedy jedinečné a unikátní, což vede k výrazné rozmanitosti míst. Různé aktivity však musí být následně také opravdu “ušity” na míru, jinak často nemohou dosáhnout chtěných výsledků.

Lokalita, ve kterém je plánováno vybudování Kreativního centra Brno, je situován mezi ulicemi Cejl, Bratislavská a Soudní. Tyto ulice se nachází v tzv. sociálně vyloučené oblasti, jinými slovy je tato oblast také označována jako brněnský Bronx. Objekt⁵⁴ se nachází v části katastrálního území Zábrdovice, které je rozdělena mezi městské části Brno-střed, Brno-Židenice a Brno-sever.

Pro definování lokality je uvedené rozdělení mezi katastrální území a městské části poněkud složité, protože tak nelze identifikovat statistická data pro tuto oblast. Lokalita je ale celkově velmi dobře situovaná vzhledem ke vzdálenosti od samotného centra Brna. Oblast se nachází východně od historického jádra města, což určuje její výrazně městský charakter s velice hustou zástavbou a několika dopravně vytiženými ulicemi (především ulicí Cejl).

Přezdívka brněnský Bronx si lokalita získala již před lety kvůli značně zanedbanému stavu a zvýšené kriminalitě. Nyní se ale začíná měnit k lepšímu.⁵⁵

⁵³ Urban and cultural DNA mapping. Noema [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné z: <http://www.noema.org.uk/>

⁵⁴ Budova bývalé káznice leží na v budoucnu plánované trase spojující stanici železnice Radlas s ulicí Merhautovou podél nově revitalizovaného toku Svitavského náhonu. (KOZEL. Bronx - změna adresy (přestavba káznice). Brno, 2008/2009. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně.)

⁵⁵ Podle ČTK se tato oblast postupně začleňuje do města a starosta Brna-střed Libor Štáška (ODS) ČTK řekl, že zatímco jeho představitelé by chtěli, aby bylo toto tempo mnohem rychlejší, sociální pracovníci upozorňují, že změny budou potřebovat více času. Všichni se ale shodují na tom, že se za deset let oblast změnila k lepšímu. Stále ale přetrvávají potíže s nepořádkem a vyšší kriminalitou. Dále jak uvádí zdroj ČTK, bývala tato oblast dříve vyhledávaným místem pro spokojené bydlení. (Brněnský Bronx, hojně obývaný Romy, se začleňuje do města. In: Deník veřejné správy [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6588886>)

Historie a urbanismus

Historie objektu bývalé káznice

Káznice vznikla na základě vydání dvorského dekretu, který prikazoval zřízení provinční káznice pro Moravu. Základní kámen byl položen 20. července 1772 hrabětem Arnoštem Kryštofem z Kounic. Záměr postavení káznice počítal také s vybudováním robotárny. Do této doby fungovalo v Brně jako vězeňský objekt pouze hrad Špilberk. Dekret nařizoval vybudování káznice pro celou Moravu, tedy určitou moravsko-slezskou provinční káznici pro danou oblast.

Stavba byla dokončena roku 1778. Po dokončení stavby však panovnice Habsburské monarchie Marie Terezie rozhodla, že se sem přemístí sirotčinec z brněnské jezuitské koleje. Sirotčinec zde byl až do roku 1784, kdy byl na příkaz Josefa II. zrušen. Káznice plně sloužila svému navrhovanému účelu tedy až od roku 1786. Po většinu své existence byla káznice na Cejlu brána jako instituce pro vězně, kteří spáchali lehčí tresty, nebo sloužila jako dočasné transportní vězení na cestě do jiných nápravných zařízení.

Jednou z osobností, z jejichž svědectví si můžeme udělat obrázek té doby, byl duchovní Tomáš Fryčaj. Působil zde od roku 1795 a byl zároveň jeden z prvních obrozeneckých buditelů v Brně. Zachovaly se po něm popisy káznice z roku 1813. V zápisech popisuje, že se jednalo o jednopatrový objekt obehnaný zdí kolem dokola. Zeď sloužila jako bariéra, aby vězni byli zcela odděleni od okolního světa resp. blízké bytové zástavby. Další významnou osobností byl vězněný uherský jakobín Ferenc Kazinczy, který si psal deník o svém pobytu v káznici, kam nastoupil roku 1794. Podle těchto krátkých poznámek byla káznice shledávána jako pohodlnější vězení než-li hrad Špilberk. V této době byly na oknech ostnaté dráty a dveře byly dvojité s dvěma zámky. Vězni však mohli tehdy navštěvovat i vězeňskou zahradu.

Do roku 1790 se pohyboval počet vězňů v průměru okolo 30-40 vězněných, následující roky ale jejich počet narůstal. Dochovaný stav vězňů z roku 1797 dokládá počet 335 osob, z toho 63 žen. Následně roku 1779 byla dokončena vězeňská kaple Sv. Anny, která byla vysvěcena tehdejší brněnským biskupem M.F. Chorinským.⁵⁶

Na začátku 19. století měla káznice stále pouze jedno patro. Vnitřní prostředí věznice rozhodně nebylo konformní, byl zde průvan a v zimě se zde topilo pouze dvakrát denně a to jenom na chodbě. Tím pádem docházelo v zimních měsících i k nárůstu onemocnění a to především různých forem zánětů. Káznice byla rozdělena na mužskou a ženskou část. Přes den se vězni věnovali pracím. Muži pracovali většinou manuálně, drali například peří, nebo pracovali s vlnou. Ženy měly ve své části prádelnu, po většinu času se tak věnovaly praní nebo dalším pracím spojených například s opravami oblečení apod. V káznici trvale bydlelo i několik dozorců, jejichž byty byly umístěny v přízemí káznice. Zajímavostí je, že po bitvě u Slavkova roku 1805 byl v káznici zřízen špitál pro raněné vojáky. V káznici sídlil také zemský soud a k němu přiléhající zasedací síň a stále se zde nacházela i robotárna. Pro

⁵⁶ FRIŠAUFOVÁ, Hana. *Věznice na Cejlu č. 71 v Brně*. Brno, 2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/135552/ff_m/. Diplomová práce. Masarykova Univerzita.

představu byly v dané době v káznici tyto prostory: kancelář, byt ředitele, byty dozorců, byt kněze, byt kontrolora a 16 cel.

Na začátku 20. století proběhly v káznici stavební úpravy a zároveň se i znovu vybílily cely, to však neznamenal výraznou změnu poměrů v káznici. Káznice si postupně získala pověst jednoho z nejhorsích vězení, která se i nadále přechovávala. Kolovaly i různé zprávy o hrůzných poměrech ve vězení. Z tohoto období se dochovaly záznamy o zadržování známého českého básníka Petra Bezruče obviněného za tvorbu protistátních básně.

V období 1. republiky jsou záznamy o věznici velice sporadické. Průměrná obsazenost tehdy byla okolo 200 vězňů, plná kapacita činila 370 osob a maximální až 432 osob. Z roku 1920 se našly údaje, kdy ve věznici přebývalo až 500 vězňů, což již byla neúnosná situace, kterou je možné považovat za první náznaky plánů na vybudování věznice nové.

V období druhé světové války sloužila káznice pro Krajský trestní soud a následně jako vazební věznice pro Německý zemský soud. Několik cel, a to přesně 48 cel, však bylo vyhrazeno pro Gestapo, kde byly především vězněny ženy. Během války proběhly v káznici dvě popravy. Jednalo se o české odbojáře Aloise Zavadila a Květoslava Kolaříka, kteří spáchali partyzánskou akci, kdy vypustili nádrže s pohonnými hmotami. Uvádí se, že byli popraveni na skobách v krovu střechy káznice. Tyto skoby zde můžeme vidět dodnes.

Budova během války utrpěla zásahy americkými bombardéry. Důvodem náletů byla blízká poloha textilní německé továrny Brünnner Kammgarnspinnerei. Celkově byla káznice zasažena čtyřikrát, čehož následkem bylo naprosté poškození střech. Po válce se z káznice stala opět věznici Krajského soudu, jak tomu bylo předtím. Přímým nadřízeným zaměstnanců věznice byl prezident Krajského soudu a káznice spadala mezi 34 krajských soudních věznic nacházejících se na území tehdejší republiky.

Po převratu režimu v roce 1948 sloužila věznice i nadále svému účelu. Vězení ovšem dostalo charakter místa pro politické vězně z okolí Brna a jižní Moravy a celková úroveň pobytu vězňů značně poklesla, především z důvodu nepřiměřeného užívání cel. V celách, které byly původně pro 6 vězňů, někdy muselo pobývat až 30 osob najednou. Pamětníci věznění v tomto období uvádějí, že pro těchto 30 vězňů byly k dispozici pouze dva džbány vody na den a v koutě místnosti byla latryna. Kaple sv. Anny, která přečkala neporušena 2. světovou válku, byla předělána pro výchovné a ideologické účely minulého režimu.⁵⁷ Objekt fungoval jako věznice až do roku 1956, kdy již nevyhovoval jak kapacitně tak i stavebně-technicky. Proto byla zahájena výstavba nové věznice v Brně – Bohunicích, která slouží svému účelu dodnes.

Po uzavření vězení objekt sloužil jako depozitář Moravského zemského archivu. Archiv byl v roce 1968 obsazen ruským vojskem během okupace Československa. V 70. letech byl samotný provoz archivu značně provizorní, stěhování tehdy probíhalo velmi rychle a archiváři museli vlastními silami vymalovávat bývalé cely. Vzhledem k tomu, že prostory byly zcela nevyhovující pro daný účel, ani

⁵⁷ HÁJEK, Ondřej. Za dveřmi Cejlu. In: *Youtube* [online]. 2010 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=k5RefSs4fll>

samotní zaměstnanci zde nepobývali po celou pracovní dobu v týdnu. Archiv byl otevřen pouze určité dny a po zbytek týdne zde byl pouze správce areálu.⁵⁸

V roce 1993 byla odhalena pamětní deska obětem komunistické režimu po únoru 1948. Autorem desky byl Hubert Jungmann. Na pamětní desce stojí: *“Památce československých politických vězňů vězněných a popravených za komunistické totality v této budově po Únoru 1948”* (Konfederace politických vězňů). Deska však byla nedlouho po odhalení poškozena politím hnědou barvou vandaly.

Po dokončení nové budovy archivu v Bohunicích roku 2006, byl depozitář na Cejlu zrušen a veškeré skladované předměty byly přestěhovány do nové budovy. V současnosti je objekt příležitostně využíván policií České republiky k výcviku. Také se zde konalo několik kulturních událostí. V roce 2010 a 2011 zde proběhla výstava Městské zásahy.⁵⁹

Stavební zásahy v objektu

Káznice postavená v letech 1772-1779 zaznamenala první přestavbu již zanedlouho od svého dokončení, kdy v roce 1784 byla přestavěna do klasicistní podoby. Následně v roce 1825 byl čtyřkřídlý objekt doplněn o vnitřní příčné křídlo. K zásadnější přestavbě došlo ale až v letech 1843-1844, kdy byla navržena dostavba káznice do ulice Cejl a dozadu k ulici Bratislavská, aby takto doplnila prázdné prostranství a navázala na tzv. uliční čáru.

Podle návrhu Josefa Seiferta, bylo postaveno stavebníkem Josefem Jakobi nové průčelí do ulice Cejl. Průčelí působilo honosně, u vstupu, který byl umístěn osově doprostřed průčelí, zdobeno kanelovanými dórskými sloupy a samotná fasáda byla po stranách členěna mnohými rizality. Během 2. poloviny 20. století však došlo k postupným úpravám, které vedly ke ztrátě původního ztvárnění fasády.⁶⁰

Na počátku 20. století v káznici probíhaly další stavební úpravy. Byla zrekonstruována budova trestního soudu a věznice a během roku 1904 byla budova nastavena jednopodlažní nádstavbou. Přibyl také malý jednopodlažní objekt jako úřední dům. Celkově byl trestní soud rozšířen o nové kanceláře a jednací síně, dále vznikly další byty pro přednostu věznice, inspektora a kontrolora. Součástí rekonstrukce bylo i vybílení většiny místností.⁶¹

V tomto stavu zůstala káznice bez významnějších zásahů až dodnes. Významnější přestavbou byla pouze výměna střešního pláště v 90. letech, který již nebyl schopen plnit svoji funkci. V současné době se zde neprovádějí žádné stavební práce a stav budovy se zhoršuje.

Historie oblasti Cejl

Počátky vsi Cejl spadají do středověku. První psanou zmínku pod názvem Cejl je možné nález v roce 1348. Její název pochází z německého slova Zeile neboli řady. V historických záznamech se

⁵⁸ ŠTARBA, Ivan. *MORAVSKÝ ZEMSKÝ ARCHIV * BRNO * DĚJINY ÚSTAVU * 1839-1989*. Brno, 2003.

⁵⁹ Dostupné z: <http://www.mestskezasahy.cz>

⁶⁰ *Encyklopedie města Brna* [online]. 2013 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>

⁶¹ FRIŠAUFOVÁ, Hana. *Věznice na Cejlu č. 71 v Brně*. Brno, 2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/135552/ff_m/. Diplomová práce. Masarykova Univerzita.

můžeme setkat i s latinským názvem Linea. Ve středověku měla vesnice zemědělský charakter, kromě toho zde žili tři pekaři, dva řezníci a fungovaly dvě hospody. Její základy položil markrabě Přemysl, který věnoval svatopetrskému kostelu tři lány s mlýnem, které se nacházely za Brnem na cestě z Brna od Měnínské brány do Zábrdovic. Podél této osy se vesnice začala postupně rozvíjet. Cejl vznikl jako samostatná ves za hradbami města Brna, která pod město Brna spadala pouze v případě řešení kriminálních činů, jelikož Brno mělo právo soudit.

Vesnice velmi utrpěla v roce 1645 během švédského obléhání Brna, kdy z taktických důvodů byly veškeré vesnice kolem Brna na 600 kroků vzdálené vypáleny a vyšší zděné budovy strženy, aby se nepříteli nezanechaly strategické objekty pro obranu. Po konci obléhání, ke kterému se pojí i známá brněnská pověst o zvonění poledne v 11 hodin symbolizována novými hodinami na nám. Svobody, začali občané opět pracovat na znovuvybudování Cejlu.

V té době žili na Cejlu především poddaní panstva. Ti se však v průběhu 18. století začali bouřit a přebíhat do jiných gruntů. Následně tak došlo k tomu, že se poddaní Cejlu částečně vykoupili z povinné roboty pro panstvo. Dalšími významnými změnami, které ovlivnily vývoj této lokality, probíhaly v postupujícím 18. století, kdy se zde začalo utvářet průmyslové zázemí. Vznikalo mnoho manufaktur a postupně se zde začali stahovat továrníci, kteří zakládali další nové podniky. V té době tak Cejl začal nabývat svůj dělnický charakter.

Jedna z prvních větších továren byla továrna na sukno založena Wilhelmem Mundim. Mezi další patří např. roku 1786 továrna Heinricha Hopfa. Většina továrníků přicházela z Německa. Zajímavostí je, že velká část z nich nebyla katolického vyznání, což mohlo dříve způsobovat problémy. Tuto situaci však vyřešilo vydání Tolerančního patentu císařem Josefem II. v roce 1781, který tak poskytl lepší prostředí pro přicházející továrníky. Spolu s nimi a se vznikem nových továren začaly v Brně a jeho předměstí vznikat nekatolické kostely a školy. S trochou nadsázky tak můžeme říci, že toleranční patent v tehdejší době posloužil jako určitá pobídka k podnikání ze strany státu.

Do 70. let 18. století tvořil Cejl společně s Radlasem jeden sídelní útvar v pouze podobě dlouhé ulice. To se však změnilo se vznikem nového Cejlu, tzv. Horního Cejlu. Na Horním Cejlu následně vznikaly menší rodinné domy pro nově přichozí dělníky za prací v továrnách. V 19. století dochází ještě k rychlejšímu nárůstu obyvatel, a to o 1300 osob, což se ale nijak neprojevuje na vyšší stavební činnosti pro nové byty. K roku 1815 bylo vedeno na Cejlu 7 továren a z této doby se nám dochovala klasicistní budova textilní továrny na adrese Cejl 68.

Urbanistický rozvoj cejlu

Jak již bylo naznačeno, vývoj Cejlu se odehrával podél cesty z Brna od Měnínské brány do Zábrdovic. Byla to přirozeně vzniklá cesta, podél níž si lidé začali budovat své domy. Tento vývoj je charakteristický pro většinu předměstí vznikající za hradbami Brna, například Dornych, Trnitá, Křenová a ve všech případech se jedná o ulicový sídelní útvar. Ve 20. letech 18. století byly budovány radiály z Brna. Jednou z nich byla i zmíněná cesta od Měnínské Brány do Zábrdovic. Na tyto radiály navazoval další krok, který představuje vybudování okružní cesty, která půdorysně kruhově propojovala tyto radiály, za účelem území více propojit a zpřístupnit. Tato okružní cesta byla následně důležitá také pro budoucí vývoj okružní třídy města Brna, která vznikla v druhé polovině 19. století.

Do vzniku okružní třídy bylo Brno ještě obeháno hradbami a ty mu neumožňovaly další rozvoj, proto se přirozeně stalo centrum města místem pro administrativu a obchod a plochy za hradbami byly vhodné pro stavění nových továren a dílen. V 2. polovině 18. století vzniká již také zmíněný Horní Cejl, především z důvodu nedostatku bytů pro stále nově přichozí dělníky do města. Výroba se zvyšovala a bylo zapotřebí stále více nové pracovní síly. Nicméně kapacity pro výstavbu v této době nebyly dostačující a docházelo tak k zahušťování zástavby na starém – Dolním Cejlu, kde si lidé budovali nové malé dostavby ve dvorech již stávajících činžovních domů.

Nejzásadnější proměnou v 18. století byla pro Cejl nová výstavba právě káznice. Nová budova narušila dosavadní pevnou uliční čáru, protože byla vybudována s odstupem a zároveň muselo být pro nový objekt zbouráno několik domů. Za povšimnutí stojí, že na obou Cejlech, jak Horním tak i Dolním, byla rozdílná zástavba. V původním Dolním Cejlu byly hlavně dvou a více podlažní činžovní pavlačové domy a nově postavené továrny. Na Horním Cejlu, který se nácházel v místech dnešní Francouzské a Bratislavské ulice vznikala především malá zástavba rodinných domků. Do roku 1850 se dokonce jednalo o dva samostatné správní celky. Ve druhé polovině 19. století dochází k vymezení nových ulic: Soudní, Körnerova, Hvězdová, kterými se územně propojují tyto dva celky do sebe a zástavba se postupně začíná prolínat. Zajímavé na struktuře Cejlu je jeho pravidelná ortogonální soustava. I přesto, že se jednalo o dělnickou čtvrť, vznikla zde pravidelná struktura. Cejl a Bratislavská jsou paralelními ulicemi, Francouzská, Soudní a Stará na ně navazují pravouhle.

Konec samostatného Cejlu se datuje na rok 1850, kdy byl připojen k městu Brnu. V tomto období Brno ruší své hradby po vzoru Vídně, čímž se zástavba původního města Brna postupně propojuje s oblastí Cejlu zhruba do podoby, jak ji známe z dnešní doby.

Obr. č. 2 - Ulicový sídelní útvar Cejlu, po přestavbě káznice roku 1843-1844⁶²

⁶² KUČA, Karel. Brno: vývoj města, předměstí a připojených vesnic. Vyd. 1. Praha: Baset, 2000, 644 s. ISBN 80-862-2311-6.

Popis sociálního prostředí pro DNA lokality

Lokalita nazývaná brněnský "Bronx" má své označení v seznamu sociálně vyloučených lokalit jako lokalita č.1 – Zábrdovice a majoritní skupina obyvatel žijících ve městě Brně hodnotí lokalitu jako tzv. **no-go area**, tzn. místo, kterému je lepší se vyhnout.⁶³ Nadprůměrný potenciál městské sídelní struktury s atraktivními bytovými jednotkami a podnikatelskými prostory je tak narušován negativními jevy, které se ustálily jako socioekonomická kritéria pro hodnocení lokality jako deprivované zóny. V následujících podkapitolách tak bude pojednáno o různých aspektech, které ovlivňují okolí bývalé káznice v současnosti a je nutné s nimi počítat při definování záměru Kreativního centra Brno.

Vysoká míra chudoby a sociálního vyloučení

Jako průvodním jevem lokality je uváděna vysoká míra chudoby a sociálního vyloučení. V lokalitě je vysoká koncentrace Romů, kteří zde představují 40-50% podíl žijících obyvatel.⁶⁴ Jsou zde převážně slovenští Romové, ukrajinští Romové a poté olašští Romové, kteří představují skupinu nejvíce vyloučenou. Každodenně se zde řeší existenční problémy a hmotné nouze. Až 90 % obyvatel lokality pobírá sociální dávky.⁶⁵

Organizace působící v lokalitě se shodují, že problémem fenoménu tzv. **pasti chudoby** je nakládání se zdroji a také dluhy dětí způsobeny neuváženou činností zákonných zástupců. Opakovaným problémem je například neplacení poplatků za svoz odpadu za dítě. Letošním rokem (2013) byl prosazen návrh, který ustanovuje klauzuli o nevymáhání poplatků za odvoz odpadků nezletilým fyzickým osobám, které jsou na základě rozhodnutí soudu umístěny v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy anebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc či v jiném obdobném zařízení.⁶⁶ Do pasti chudoby je dále začleněna koncentrace lichvářů a podomních obchodníků vyskytujících se v lokalitě. Obchodníci jsou zde činní v oblasti pojišťovnictví, energetiky, půjček a telefonních tarifů. Problematikou dluhů na bydlení a jejím řešením se momentálně zabývá projekt **Správa nemovitostí-prevence zadlužení a další podpůrné činnosti**,⁶⁷ ve kterém jsou partnery IQ Roma servis a Drom.

Vysoká míra nezaměstnanosti

Navazujícím negativním jevem ovlivňujícím stagnaci vymanění se z pasti chudoby je vysoká míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Nezaměstnanost u romské populace v lokalitě je dlouhodobá a opakovaná. Lidský kapitál mužů je využíván pro sezónní práce na stavbách a výkopových pracích. Ovšem podle zprávy pracovníce Sdružení Romů na Moravě dochází ke stále menšímu zaměstnávání Romů díky nedostatku pracovních příležitostí. Lidský kapitál žen je využíván pro úklidové práce či pomocné práce ve stravovacích zařízeních. Momentálně ale dochází k přednostnímu zaměstnávání

⁶³ Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně. VeryVision. Brno, 2008.

⁶⁴ Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně. VeryVision. Brno, 2008.

⁶⁵ Integrovaný plán rozvoje statutárního města Brna v problémové obytné zóně města pro programovací období 2007-2013. In: *Integrované plány rozvoje města Brna - Statutární město Brno* [online]. 2008 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://www.iprm.bno.cz/download/ohr/iprm_iop/Dokument_IPRM_final.pdf

⁶⁶ Zákon o místních poplatcích. In: 565/1990. 1990 Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. In: *Sbírka zákonů*. 1990.

⁶⁷ Dostupné z: <http://www.drom.cz/cs/drom-romske-stredisko/projekty/prevence-zadluzeni.html>

žen pocházejících z Ukrajiny. Pokud se lidé dostanou k pracovní příležitosti, je to ve většině případů v oblasti šedé a černé ekonomiky. Při celkovém pohledu můžeme zhodnotit, že v České republice není jiné sociální skupiny, která by vykazovala vyšší míru nezaměstnanosti. Odhad expertů pro rok 2008 je 80% nezaměstnanost u mužů a 85% u žen.⁶⁸ Agentura pro sociální začleňování v roce 2012 vyčíslila obecnou míru nezaměstnanosti v sociálně vyloučených lokalitách na 90 %.⁶⁹

Nízká úroveň vzdělání

Průvodním jevem sociálně vyloučené lokality je nízká úroveň vzdělání, významné nedostatky v oblasti dovedností a velký počet studentů, kteří předčasně opouštějí školy. Roku 2008 měla tři čtvrtiny obyvatel v lokalitě pouze ukončené základní vzdělání.⁷⁰ Kompletní přehled dosaženého vzdělání je vidět v tabulce č. 1.⁷¹ S postupnou integrací majoritní skupiny obyvatel v průběhu let by tak mohlo dojít ke zvyšování vzdělanosti v lokalitě. V rámci pracujících institucí a neziskových organizací panují rozličné názory o tzv. **pasti romských škol**, jmenovitě se jedná o ZŠ Náměstí 28. Října, ZŠ Merhautova s přidruženou ZŠ Vranovská a ZŠ Sekaninova. V těchto školách dochází ke snižování úrovně výuky a učiva, což lze vnímat jako formu přizpůsobení se potřebám žáků. Snižované tempo probírané látky a uzpůsobené osnovy pomáhají k lepšímu přijetí školní docházky romskými žáky. Nevyrovnaná úroveň vzdělání získaného z ukončené ZŠ ovšem může naopak způsobit předčasné opouštění SŠ a odborných učilišť z důvodu nezvládnutí probírané látky. Dalším významným vlivem v tomto kontextu je ale také výskyt sociálně patologických jevů projevujících se u mládeže. V posledních letech se v Muzeu Romské kultury za pomoci dobrovolníků konají doučovací hodiny, na které dochází děti ze sociálně vyloučených rodin. V rámci této iniciativy také dochází k posílání dětí do ZŠ mimo lokalitu, kde je dětem poskytována finanční pomoc (např. na jízdní poplatky a učební pomůcky) z Romského vzdělávacího fondu.⁷² Velmi výraznou aktivitou na školách jsou přípravné ročníky neboli **nulky**, které se dle slov kurátorky Oddělení sociálně právní ochrany dětí velmi osvědčily. S prvotním nápadem přišel zakladatel Sdružení Romů na Moravě pan Holomek, kterému můžeme dále připsat myšlenku projektu **Asistentů ve školách**. Mezi další programy zaměřené na péči o děti v oblasti zdraví, výchovy a vzdělání je Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi⁷³ poskytovaná IQ Roma servisem. Přípravovaným záměrem je navázání na projekt spoluprací s Oddělením sociálně právní ochrany dětí. Mezi chystané programy dále patří Centrum integračních služeb realizované IQ Roma servisem po rekonstrukci na Vranovské 45 se zaměřením na rozvoj mládeže.⁷⁴

⁶⁸ *Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně*. VeryVision. Brno, 2008.

⁶⁹ Zaměstnanost-popis problematiky. In: *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/zamestnanost>

⁷⁰ *Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně*. VeryVision. Brno, 2008.

⁷¹ Tabulka se nachází na straně č.

⁷² Dostupné z: <http://www.romaeducationfund.hu/romsky-vzdelavaci-fond-0>

⁷³ Dostupné z: <http://www.iqrs.cz/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=335>

⁷⁴ Návrh 3. Komunitního plánu sociálních služeb města Brna pro období 2013 – 2015. In: *Portál sociální péče ve městě Brně* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://socialnipece.brno.cz/useruploads/files/kpss/n%C3%81vrh_3._kp_2013_-_2015.pdf

Kriminalita a trestná činnost

Nezaměstnanost, hmotná nouze a vzdělanostní problematika dopomáhají ke zvýšení impulzů pro konání trestné činnosti. V lokalitě je tak vysoká koncentrace sociálně patologických jevů. Jedná se především o:

- loupeže
- tzv. řetízkaře, kteří strhávají ženám náušnice, náramky a řetízky,
- prostituci, nevýmaje dětskou prostituci
- zvýšený výskyt závislosti na návykových látkách (pervitin, toluen, heroin), obchodování s návykovými látkami a výroben tzv. "varen" a se závislostí na návykových látkách je možné se setkat už u mládeže (problematika závislostí na návykových látkách je řešena občanskou společností Podané ruce,⁷⁵ kam z lokality dochází cca 40 klientů)
- vysokou koncentraci heren s herními automaty a barů s dopadem na růst gamblerství v lokalitě, nepřispívající k odbourání sociálních a ekonomických problémů
- vysokou koncentraci výkupu železa a zastaváren, **kteří přijímají bez výjimky veškeré zboží**

Pro navýšení bezpečnosti a zvýšení efektivity komunikace byly v lokalitě zřízeny v rámci projektu Ministerstva vnitra **Asistent prevence kriminality**⁷⁶ dva z těchto asistentů. Jejich činnost je zaměřena na doprovod Městské policie a kontrolu pořádku v lokalitě.

Životní prostředí a kvalita života v lokalitě

Při pohledu na komplexní okolí můžeme zhodnotit životní prostředí a kvalitu života s ním spojenou za obzvláště nepříznivou. Lokalita se nachází v těsné blízkosti historického centra města Brna a malého městského okruhu a je negativně ovlivněna především zvýšenou dopravní zátěží (prašnost, hluk, exhalace).⁷⁷ Dále je zde absence veřejného prostranství, parků, zeleně a místa pro relaxaci. Lidé tak využívají ulic, kde se shlukují. Jednou z nedávných iniciativ byl projekt na ulici Hvězdové s názvem **park Hvězdička**⁷⁸, který ovšem dodnes ačkoli po schválení nebyl realizován. Díky absenci parků není lokalita vhodně přizpůsobena pro život rodin s dětmi. Lidé z lokality tak jako místo pro odpočinek v zeleni využívají Moravského náměstí, Tomanovy a Lužánek. V těchto místech pak díky hluku a trestným činnostem mládeže dochází k narušování vztahu s rezidenty. V jarních a letních měsících na parky s vysokou četností osob dohlíží strážníci městské policie a asistenti prevence kriminality.

⁷⁵ Dostupné z: <http://www.podaneruce.cz/programy-a-pece/kontakti-centra/kontakti-centrum-videnska-brno/>

⁷⁶ Dostupné z: <http://www.mpb.cz/pro-verejnost/asistent-prevence-kriminality/>

⁷⁷ Integrovaný plán rozvoje statutárního města Brna v problémové obytné zóně města pro programovací období 2007-2013. In: *Integrované plány rozvoje města Brna - Statutární město Brno* [online]. 2008 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://www.iprm.brno.cz/download/ohr/iprm_iop/Dokument_IPRM_final.pdf

⁷⁸ Dostupné z: <http://www.ibrno.cz/brno/19964-ance-pro-brnnsky-bronx.html>

Demografický vývoj

Demografický vývoj a s ním spojené ukazatele vykazují hodnoty dodávající lokalitě dalším specifikum. Oblast brněnského Bronxu je obývaná romskou menšinou a sociálně slabšími obyvateli města. Dle statistiky Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 se k romské národnosti přihlásilo celkem 59 obyvatel (0,1% z celkového počtu), celkem 17 006 obyvatel (26,4% z celkového počtu)⁷⁹ se nepřihlásilo k národnosti žádné. Nutné je objasnit, že demografická problematika je zkomplikovaná **asymetrií informací** o trvalém pobytu lidí v lokalitě. Například k roku 2008 se v lokalitě hlásilo k trvalému pobytu celkem 4 310 obyvatel.⁸⁰ Tento počet je ovšem vyšší díky nenahlášení se k trvalému pobytu mnohými obyvateli. Expertízy na danou problematiku jsou nepřesné až klamavé díky nemožností odhadu počtu osob žijících v jednom bytě. V mnohých případech totiž dochází k obývání jedné bytové jednotky 5-15 lidmi. Podle věkové struktury zachycené výzkumem roku 2008 je nejvíce zastoupeno obyvatelstvo do 15 let a to 50 %, nad 65 let je zde zastoupení 10%.⁸¹ Z hlediska národností jsou nejpočetnější minoritní skupinou v lokalitě Romové, dalšími skupinami jsou obyvatelé z Ukrajiny, Arménie a Kosova.⁸² Opět díky asymetrii informací dochází k nepřesnému určení ekonomické aktivity obyvatel díky nerelevantním počtům. Obecně lze však říci, že oproti ekonomické aktivitě obyvatel v lokalitě ovlivněné vysokou nezaměstnaností a vysokým podílem obyvatelstva dochází ke zvyšování ekonomické aktivity oblužných a podnikatelských činností. V lokalitě jsou k vidění také polyfunkční centrami případně designerské a řemeslnické prodejny. Zaznamenání socioekonomických ukazatelů a počet sociálně vyloučených osob je znázorněn v tabulce č. 1:⁸³

Tabulka č. 1 - Počet sociálně vyloučených osob a socioekonomické ukazatele v lokalitě Zábrdovice I.

Indikátor	Upřesnění	Počet zjištěn dotazováním expertů
Počet sociálně vyloučených osob	-	8000
Počet Romů ze skupiny sociálně vyloučených osob	-	3000-6000
Struktura podle pohlaví	muži ženy	40% 60%
Věková struktura	0-14 let 15-65 let Nad 65 let	50% 30% 20%
Nejvyšší dosažené vzdělání	Bez vzdělání Neukončené ZŠ Ukončené ZŠ Vyučen SŠ VOŠ, nástavbové VŠ	10% 10% 75% 3% 1% 0,5% 0,5%
nezaměstnanost	Muži ženy	80% 85%

⁷⁹ Dostupné z: <http://www.ibrno.cz/brno/19964-ance-pro-brnnsky-bronx.html>

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ *Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně.* VeryVision. Brno, 2008.

⁸² Tamtéž

⁸³ Tamtéž

Při zhodnocování výsledků si ovšem musíme uvědomit, že čísla jsou pouze zhmotněním kvalitativních dat, kde díky zákonným ustanovením v právním řádu České republiky je nezákonné a také nemorální separovat v kalkulacích romskou národnost případně jinou menšinu.

Neziskové organizace

V lokalitě je velká koncentrace neziskových organizací zabezpečující programy pro podporu integrace a zlepšení situace sociálně vyloučených obyvatel žijících v dané lokalitě. Organizace pokrývají následující výčet typů sociálních služeb, které jsou nabízeny bezplatně:

- sociální poradenství (základní a odborné)
- služby sociální prevence (azylové domy, noclehárny, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a terénní programy)
- vzdělávací a výchovné programy⁸⁴

Deklarovanou aktivitou v programech organizací jsou terénní programy, které komplexně řeší problematiku v lokalitě. Bohužel pouze zřídka se vychází do terénu z důvodu manažerským povinností v rámci příprav projektů.

Terénní programy a jejich stabilní zajištění a zefektivnění jsou jednou z priorit v návrhu **3. Komunitního plánu sociálních služeb v Brně pro roky 2013-2015**. Mezi organizace s terénními programy patří DROM, IQ Roma servis, Romodrom a Společenská Romů na Moravě. Programy a projekty organizací jsou financovány z evropských fondů ve spolupráci se státními institucemi, fondy a nadačními fondy.⁸⁵ Problémem působících organizací je nefunkční koordinovaná spolupráce mezi vlastní agendou a organizacemi navzájem resp. nekoherencí projektů. Dochází tak k nahrazování ukončených projektů, projekty velmi podobnými, bez návaznosti na pokrok. Nevyužívá se tak stávající infrastruktury a zkušeností. K asymetrii a nesdílení informací dochází díky morálním a právním pravidlům anonymity klienta. Na tomto faktu se shodují zástupci jednotlivých organizací. U činnosti neziskových organizací působících v lokalitě dochází tak k zacyklení.

Cíle neziskových organizací působících v oblasti sociálních služeb jsou tyto:

1. účinnost sociálních služeb by měla být taková, aby již nebyla potřeba
2. klient, který mě nepotřebuje, již v organizacích není vnímaným standardem, organizace se tak snaží působit proaktivně

První činnou organizací v lokalitě bylo na počátku 90. let Společenství Romů na Moravě. Následně se z organizace vyčlenily či nově vznikly další organizace. Momentálně v lokalitě působí tyto subjekty:

- Armáda spásy, Komunitní centrum Körnerova
- Příspěvkovou organizaci DROM, romské středisko

⁸⁴ *Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně*. VeryVision. Brno, 2008.

⁸⁵ Tamtéž

- Dětské centrum Teen Challenge Brno
- Dětský dům Zábrdovice pod farou v Zábrdovicích
- Diecézní charita Brno, pobočka Charitní bazar Baltazar
- IQ Roma servis, o.s.
- Společenství Romů na Moravě, občanské sdružení
- Ratolest Brno, o.s. a nízkoprahový klub Pavlač
- Romodrom, občanské sdružení

Mezi další zajímavé iniciativy v lokalitě vznikající mimo neziskové organizace patří:

- pěvecký sbor vedený Irenou Kellerovou
- workshopy řemeslnického umění pořádané v Muzeu romské kultury
- projekt Mládeže v akci na úrovni Jihomoravského kraje
- kurzy Street Dance v tělocvičně Městské policie nacházející se v lokalitě na Francouzské pod vedením pana Janči z taneční skupiny DANZA
- iniciativy projektu Plácky - nízkoprahová a aktivizační centra pro děti a mládež ohrožené sociálně patologickými jevy⁸⁶ a hřiště Hvězdička
- implementace programů Střediska integrace menšin⁸⁷
- pořádání Ghettofestu, pro rok 2013 v datu 15.6.,
- probíhající studie Historie Romů na Moravě pod Masarykovou univerzitou
- plánovaný projekt sociálního podnikání, zaměřený na gastronomii, IQ Roma servis a Diversitas s.r.o.

Do budoucna je v návrhu 3. Komunitního plánu sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015⁸⁸ dále řešen rozvoj a spolupráce nestátních neziskových organizací, Magistrátu města Brna a Jihomoravského kraje. Komunitní plán bere jako svou prioritu pro řešení problematiky podporu neziskových organizací, jejich zachování a rozvoj. Mezi navrhovanými aktivitami je rozvoj sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež.⁸⁹

⁸⁶ Dostupné z: http://www.bрно.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OIEF/Placky_publicita.pdf

⁸⁷ Dostupné z: <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/sp-strediska-integrace-mensin>

⁸⁸ Dostupné z: http://socialnipecer.bрно.cz/useruploads/files/kpss/n%C3%81vrh_3._kp_2013_-_2015.pdf

⁸⁹ Poskytování sociálních služeb dětem a mládeži s cílem podpory a minimalizaci ohrožení sociálního vyloučení a usilující o zlepšování jejich životní situace.

Pro projekt Kreativní centrum Brno je tak Díky přetrvávajícímu řešení sociálního začleňování sociálně vyloučených osob v kohezní politice Evropské unie pro období 2014-2020 a národním strategiím sociálního začleňování pod agendou Ministerstva práce a sociálních věcí⁹⁰ možné spatřovat podporu projektu. Jedná se především o situaci kdy by projekt měl posloužit jako impulz pro růst ekonomické výkonnosti v lokalitě, nabídku nových pracovních míst a přípravu podmínek k interakci majoritní skupiny s minoritami, které by mohlo napomoci vymanění se ze sociálně deprivované lokality. Je zde tedy vidět poměrně zřetelnou podporu tzv. Culture-led regeneration zmínovaného výše.

⁹⁰ Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13031/vize_SZ.pdf

Mapování lokality

Pro zjištění opravdové situace v lokalitě, bylo provedeno mapování oblasti terénním průzkumem, kdy jsme během našeho mapování zaznamenávali do katastrálních map veškeré objekty, které se v dané oblasti nacházejí, a následně bylo toto mapování převedeno do interaktivní Google mapy, která je dostupná stránkách www.organicbrno.cz/mapa po zadání následujících údajů:⁹¹

jméno: **guest**

heslo: **muniss16**

a umožňuje přehledně a interaktivně zjistit, jaké objekty se v oblasti nacházejí, kde se tyto objekty nacházejí a dává tak nástroj pro možnou další práci s lokalitou. Doporučujeme nyní mapu zobrazit pro získání základní představy. Následující tři podkapitoly čtenáře provedou systémem našeho mapování se snahou přiblížit co nejkonkrétněji danou lokalitu. První podkapitola je reálný popis průběhu mapování, druhá následně obsahuje podrobnější popis interaktivní mapy, jejich funkcí a shrnuje jednotlivé kategorie a trendy z oblasti. Třetí následně dotváří ideu lokality a přináší doplňující informace především o stavu bytového fondu a veřejných prostranství.

Mapování

Začátek mapování jsme zahájili na dopravně nejvytíženější ulici - Cejlu. Na této ulici se nachází největší koncentrace komerčních ploch. Nejvíce se jedná o zastavárny a bazary, bary a kasina, maloobchodníky s potravinami a textilem, hospody a kancelářské prostory. Dále se tam nacházejí jak budovy opravené z fondů EU, tak i domy, které se zdají spíše neobyvatelné. Na hlavní tepně Zábřovic - Cejlu sídlí řada institucí (Finanční úřad Brno II, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště obchodní), kulturních zázemí (Divadlo Radost, Divadlo Neslyším), sportovního vyžití (Squash Radost, Sport Studio B5) a v neposlední řadě je zde i sídlo neziskových organizací (IQ Roma, Klub nevidomých). Typické je také to, že se na ulici Cejl nachází mnoho nebytových volných prostor, které jsou určeny k pronájmu. Některé z nich jsou v dezolátním stavu, jiné jsou však nově opravené. V lokalitě je spousta prostor, které jsou víceúčelové. Jedná se o prostory, ve kterých se nacházejí služby pro obyvatelstvo (např. kadeřnictví, obchod s textilem). Dále zde sídlí např. i realitní kancelář. Ze zajímavostí jsme na ulici Cejl zaznamenali dva obchody nabízející cizokrajné potraviny. První z nich se nachází blíže ke Kolišti (Cejl 18) s názvem ODESSA PRODUKTOFF nabízející ruské produkty. Druhý se nachází na Cejlu 85 – HALAL MINIMARKET nabízející produkty orientální. Při mapování ulice Cejl bylo patrné, že se do této ulice pomalu ale jistě začínají přesouvat firmy, které bychom spíše čekali v samotném centru města. Jako příklad to jsou firmy zaměřující se na interiérové prostory (kuchyně, nábytek).

Z ulice Cejl jsme pokračovali na ulici Bratislavskou. Při porovnání s Cejlem to není tak rušná oblast a nenachází se tam zdaleka tolik komerčních ploch jako na Cejlu. Najdeme zde opět budovy, které jsou opraveny z fondů EU, naopak je tam však také mnoho domů, které působí zchátralým dojmem. Sídlí zde další nezisková organizace - DROM romské středisko. Mezi další patří obchody pro sportovní vybavení (Vodák Sport, Ski servis).

⁹¹ Tyto údaje slouží pro přihlášení do systému pro hodnotitele soutěže MUNISS, po skončení hodnocení budou změněny. Systém dat i s návodem na případnou úpravu bude předán zadavateli. Více informací viz příloha č. 1

Následně jsem se přesunuli dále a to na ulici Francouzskou, která po rekonstrukci mnoha domů působí velmi dobrým dojmem a nachází se zde další ze zajímavých obchůdků (např. s ruskými léčivými, případně Artspektrum – výtvarné potřeby). Je také důležité zmínit, že se na Francouzské ulici nachází čtyřhvězdičkový Hotel - Old Town, který je součástí hotelové sítě Le Solei Hotels & Resorts. Narazili jsme tam i na dva prostory, v nichž se nacházely opravy kol, avšak nyní už nejsou tyto prostory k těm účelům využívány. Jako další zajímavost této ulice je nutné zmínit také firmu Kubiček Ballons na adrese Francouzská 81 zabývající se výrobou vzducholodí a balónů, která je jednou z předních svého druhu v celé České republice.

Mezi menší a kratší, tzv. spojovací ulice lokality patří ulice Hvězdová, kde se nachází celý blok domů, které jsou opraveny z fondů Evropské Unie, blíže k ulici Bratislavské je výkupna železa. Dále poté ulice Spolková, kde je možné nalézt velký opuštěný objekt. Na ulici Soudní přímo naproti káznici se následně nachází AFL - The Bicycle Factory.⁹²

Mapa

Na základě zmapování dané lokality jsme vytvořili kategorie zahrnující veškeré objekty, které se v lokalitě nacházejí. Kategorizace definovaných objektů je sumarizována do tabulky č. 2 a slouží pro lepší orientaci v mapě. Jednotlivé části mapy je možné nalézt v příloze č. 1. Detailněji popsané kategorie a konkrétní příklady jednotlivých kategorií jsou přiloženy v příloze č. 2.

Tabulka č. 2 - Kategorické začlenění zmapovaných objektů

kategorie	název	počet	Ikona v mapě	Grafické zobrazení
1.	Instituce	17		Příloha č. 1.2
2.	Volné a nebytové prostory	51		Příloha č. 1.3
3.	Hospody, bary	14		Příloha č. 1.4
4.	Obchody a služby	126		Příloha č. 1.5
5.	Kulturní vyžití	4		Příloha č. 1.6
6.	Sportovní vyžití	13		Příloha č. 1.7
7.	Potraviny	19		Příloha č. 1.8
8.	Rekonstrukce budov IPRM	22		Příloha č. 1.9

⁹² Viz na odkaze: http://assfaultlickers.com/afl_wp/?cat=11

9.	Gastronomie a ubytování	4		Příloha č. 1.10
10.	Herny, kasina	39		Příloha č. 1.11
11.	NNO	11		Příloha č. 1.12
12.	Zastávky	10		Příloha č. 1.13

Mapa tedy obsahuje 13 různorodých kategorií, které by měly podat komplexní pojem o dané lokalitě a napomoci tak s jejím budoucím uchopením v rámci přípravy projektu Kreativní centrum Brno. Tento způsob jsme zvolili z důvodu jeho interaktivnosti, protože doposud nám známé mapy prostředí sice názorně ukazovaly různé trendy lokality, byly však pouze statické. Věříme, že tento způsob zadavateli přinese účinný nástroj pro další postup.

Kromě výše uvedených 13 kategorií, mapa dále obsahuje možnost zjištění polohové dostupnosti jednotlivých objektů od zvolených zastávek, což je možné vidět v příloze č. 1.13, 1.14. a 1.16. Tuto funkci je možné zvolit v rozmezí od 200 m do 1 km od jednotlivých zastávek (oranžová barva), případně přímo od objektu káznice (modrá barva). Po zatržení pole “zobrazit dostupnosti” se zobrazí dostupnosti od všech zastávek a káznice v daném vzdálenostním rozsahu. Pokud toto pole není zatrženo, je možné kliknout na jednotlivé zastávky resp. káznici a vzdálenostní dostupnost zobrazit jen pro konkrétní prvek. Pod mapou se následně také zobrazí počet jednotlivých prvků z daných kategorií, které se ve vymezené vzdálenostní oblasti nacházejí. To je možné vidět v příloze č. 1.14. Celkový počet objektů dané kategorie, je vidět vždy vpravo nad mapou po zobrazení jednotlivé kategorie. Celkově bylo zmapováno 345 objektů. V mapě se nenacházejí bytové jednotky určené ke každodennímu bydlení a veřejná prostranství. O této problematice je pojednáno v následující podkapitole.

Podobně jako výše uvedené funguje i sekce herny, kasina, kde po kliknutí na jednotlivé položky se zobrazí buď zelená barva, která signalizuje, že v okolí 100 m od herny se nenachází žádná z institucí dle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů. Pokud se zobrazí červené pole, zobrazí se i instituce, která brání výskytu tohoto podniku dle zákona výše uvedeného zákona. Toto je názorně vidět v příloze č. 1.15.

Vytvoření mapy nám umožnilo získání zajímavého pohledu na danou lokalitu, kdy je možné opravdu potvrdit a názorně ukázat trendy oblasti, které byly následně často potvrzeny i v dotazníkovém šetření a následně sloužily pro vytvoření SWOT analýzy. Jako příklady těchto trendů je možné uvést např.: vysoká koncentrace heren a kasín podporující negativní vlivy v lokalitě, vysoká koncentrace nestátních neziskových organizací (NNO), výborná dopravní obslužnost (sekce zastávky), postupná rekonstrukce budov v lokalitě. Mezi velmi důležitý trend, který je možný v lokalitě vypočítat a který velmi souvisí s celkovým vnímáním lokality a jejích problému, je výskyt velkého počtu volných (opuštěných) nebytových prostor - 51. Tento trend nám následně posloužil jako podklad pro řešení

zatraktivnění lokality a jako určitý marketingový návrh pro počáteční fáze projektu revitalizace sledované oblasti (blíže viz návrhová část dokumentu).

Interaktivní mapa je tedy nástrojem pro analýzu a návrh práce s koncepcí DNA lokality.

Doplňující informace v mapování

Na základě prvotního mapování a zpracování interaktivní mapy byly vytvořeny následující trendy, které je možné v lokalitě vyzorovat. Jedná se o trend bytového fondu, problematiku bytového fondu.

Stav bytového fondu a veřejného prostranství

Problémová obytná zóna v Zábrdovicích se dlouhodobě potýká s problémy jako je vysoká míra nezaměstnanosti, nízká míra vzdělanosti, nízká míra ekonomické aktivity a poměrně zanedbaný stav zástavby a veřejných prostranství. Zástavba v lokalitě je tvořena rozměrnými bloky s velkými vnitroblokovými prostory, které chátrají a převážně jsou zahlceny odpadem. Domy jsou především využívány jako bytové jednotky, které jsou v průměru čtyř až pětipodlažní, v blízkém okolí se nacházejí domy s funkčním využitím (převážně pro smíšené bydlení). Směrem do středu lokality je znát ztráta atraktivity pro investiční záměry. Převládá zde bydlení bez kombinace s obchodem, službami nebo administrativou.⁹³ Pomocí Integrovaného plánu rozvoje města⁹⁴ byla získána dotace na revitalizaci veřejných prostranství, regeneraci 32 vybraných bytových domů a pilotní projekty zaměřené na řešení situace romských komunit ohrožených sociálním vyloučením. Zóna je vymezena ulicemi Cejl, Bratislavská, Francouzská, Körnerova, Přádlácká, Stará, Hvězdová, Spolková a Soudní. Realizují se zde projekty revitalizace veřejných prostranství a regenerace bytového fondu. Dále bude realizována úprava venkovních prostor na nároží ulic Hvězdová a Francouzská. Projekty revitalizace veřejných prostranství jsou financovány z 85% ze zdrojů EU – z fondu ERDF⁹⁵, a z 15% ze zdrojů města Brna. Regenerace bytového fondu je finančně a časově nejnáročnější částí integrovaného plánu. Vedle města Brna zde realizují své projekty i soukromí vlastníci bytových domů. Projekty soukromých vlastníků jsou z veřejných zdrojů (ERDF a státní rozpočet) financovány ve výši 40-60%. Projekty města získají 34 % financí ze zdrojů ERDF a 6 % ze státního rozpočtu. Celkově bylo do projektu zařazeno 32 budov (z tohoto počtu je 5 projektů soukromých).⁹⁶ Hodnota nemovitostí v této části Brna byla vždy velmi nízká. Cena nájemného v ubytovnách se pohybuje okolo 15 000 měsíčně, přičemž za obecní byt se nájem v lokalitě pohybuje od 7 000 do 8 000 měsíčně. Podle katalogu nemovitostí⁹⁷ se ceny nebytových prostor pohybují od 1500 do 3 000 Kč/rok/m².

Jedním z nedávných investičních záměrů v lokalitě je bytový dům Mozartka⁹⁸, situovaný na ulici Tkalcovská, který je hned u nákupního centra INTERSPAR. Jedná se o nově zrekonstruovanou budovu, kde se původně nacházelo vybavení po předchozím využívání, např. strojní vybavení. Bytový

⁹³ Přestavba bývalé káznice na Kreativní centrum. Brno, 2011/2012. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně.

⁹⁴ Dostupné z: <http://www.iprm.cz/realizovane-projekty/Brno/80/>

⁹⁵ Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvo>

⁹⁶ Citováno z: Brno Brownfields 2013, Statutární město Brno, Kancelář primátora, 2013

⁹⁷ Dostupné z: www.sreality.cz

⁹⁸ Dostupné z: <http://www.bytymozartka.cz/>

dům s výtahem má šest podlaží, je zde 72 bytů různých velikostí (1+kk až 3+kk). V přízemí jsou prostory pro obchody a služby.⁴⁶ Cena bytů v Mozartce se pohybuje od 1,3 mil. do 3,2 mil. Kč.

Problematika obytné zóny

V nově zrekonstruovaných domech jsou přítomni domovníci, kteří se starají o drobné úpravy, úklid a pořádek. Soukromé domy, či jiné obecní domy ovšem zaznamenávají absenci domovníků a dochází tak k nevratným následkům neopatrného zacházení s majetkem. Díky nedostatečné iniciativě o vzhled obývaného okolí také dochází k zanášení odpadů na dvory a následný prostupující zápach. Mezi silně ovlivňující jev spadající do definice deprivované zóny patří případy sociálně vyloučených rodin žijících v obecních bytových domech bez smluvního závazku. V nejhorším případě jsou tak nerekonstruované domy v havarijním stavu obsazeny sociálně vyloučenými rodinami. Fond obecních domů je v mnohých případech sociálně slabých rodin nahrazován ubytováním v soukromých domech, ze kterých jsou v lokalitě mnohdy udělány ubytovny. Tyto ubytovny téměř nejsou z pohledu ulice rozpoznatelné a uchylují se sem rodiny po odebrání obecního bytu z důvodu nezaplacení nájemného. Zarážejícím faktem ovšem je, že v ubytovnách rodiny platí nájemné až kolem 15 000 Kč měsíčně přičemž předtím nebyly schopné platby nájmu za obecní byt. Problematika ucelení koncepce sociálního bydlení je řešena v návrhu 3. Komunitního plánu sociálních služeb města Brna pro období 2013-2015.⁹⁹ Mezi navrhovaná řešení patří Model prostupného bydlení na Francouzské 42¹⁰⁰ a následný třetí stupeň prostupného bydlení dle Pravidla pronájmu bytů v domech v majetku statutárního města Brna a podmínky zajišťování bytové náhrady.¹⁰¹

⁹⁹ Dostupné z: http://socialnipecce.brno.cz/useruploads/files/kpss/n%C3%81vrh_3._kp_2013_-_2015.pdf

¹⁰⁰ Dostupné z: http://socialnipecce.brno.cz/useruploads/files/02_zapis_ps_rc_ze_dne_6.9.2012.pdf

¹⁰¹ Dostupné z: <http://www.stred.brno.cz/file/619>

Vnímání lokality a projektu

Vnímání lokality a projektu jsme zjišťovali pomocí primárního výzkumu v lokalitě Brno – Zábrdovice. Tento cíl měl vést ke určení vnímání výše uvedeného především ze strany osob, které se v lokalitě pohybují, případně k ní mají určitou vazbu.

Plán výzkumu

Název výzkumu:	DNA lokality, 2013
Realizátor:	Tým č. 16, projekt MUNISS, téma Kreativní centrum Brno
Projekt:	Výzkum za účelem mapování okolí káznice v Brně na Cejlu
Termín šetření:	28. 3. - 4. 4. 2013 a 22. 4. – 4. 5. 2013
Zdroje informací:	Primární
Sběru informací:	Elektronické dotazování, osobní dotazování
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Jihomoravský kraj, věk 16 let a více
Reprezentativa:	Obyvatelé, pracující a projíždějící městskou částí Brno – Zábrdovice od 16 let a více
Počet dotázaných:	124 osob
Výzkumný nástroj:	Dotazník

Cíle výzkumu

Abychom mohli lépe zmapovat lokalitu v okolí káznice, určili jsme následující cíle dotazníkového výzkumu a přiřadili k nim otázky, které se na tyto cíle ptají:¹⁰²

Tabulka č. 3 - Cíle dotazníkového výzkumu

Cíle výzkumu	Číslo otázky v dotazníku
zjistit jak lidé vnímají městskou část Brno – Zábrdovice	2, 3, 4, 5, 6,
zjistit, jak se respondenti staví k možnosti výstavby Kreativního centra v této lokalitě	8, 9, 10, 11
zjistit, kteří lidé se v lokalitě pohybují	1, 7, 12, 13, 14, 15, 16
zjistit, informace o právnických osobách, které se v oblasti vyskytují	18, 19, 20, 21, 22, 23

Metody a techniky

Pro sběr dat jsme využili metodu dotazování a to jak elektronického, tak osobního. Forma a sled otázek vycházejí ze zvolených cílů výzkumu. V dotazníku byly použity následující typy otázek: uzavřené s jednou i s více možnostmi, otázky otevřené a matice s jednou možností na řádku.

¹⁰² Dotazník je možné nalézt v příloze č. 3

Respondenty jsme kontaktovali několika způsoby: dotazováním osob na ulici v lokalitě, prostřednictvím organizací a klíčových osob, které v oblasti působí, a elektronicky.

Do výzkumu jsme zahrnuli respondenty, kteří v oblasti Brno – Zábrdovice bydlí, pracují, studují nebo projíždějí (+ možnost ostatní se specifikací). Byly vytvořeny kvóty dle Jihomoravského kraje, aby zůstalo zachováno složení obyvatelstva, jak v poměru muži/ženy, tak co se týče věkového složení obyvatelstva. Abychom tyto kvóty dodrželi, použili jsme 113 ze 124 vyplněných dotazníků. Pro vyhodnocení byli respondenti rozděleni do dvou skupin. První skupinou byli respondenti, kteří v lokalitě bydlí, pracují nebo studují, tzn. v lokalitě se vyskytují denně (cca 60 % dotázaných). Druhou skupinou jsou lidé lokalitou projíždějící a ostatní (cca 40 % dotázaných). Toto rozdělení jsme zvolili, protože je velmi pravděpodobné, že lidé, kteří v lokalitě bydlí, pracují nebo studují, ji uvidí z jiného úhlu než ti, kteří lokalitou projíždějí.

Pro vyhodnocení dat jsme použili statistické zpracování a u jednotlivých otázek jsme provedli analýzu četností. U otevřených otázek jsme zhodnotili, které faktory se vyskytovaly nejčastěji. Systémovou základnou pro nás byl systém Umbrela, který je přístupný v rámci studia na Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně.

Vyhodnocení výzkumu

Skupina 1 (rezidenti, pracující a studující v oblasti):

Do skupiny 1 byli zařazeni respondenti, kteří v lokalitě bydlí, pracují (nebo studují). 60 % z dotázaných jsou osoby, které v lokalitě pracují a 40 % osoby, které v lokalitě bydlí. Žádný respondent neoznačil možnost studia v lokalitě.

64 % uvedlo, že je zaměstnáno na hlavní pracovní poměr, 13 % je zaměstnáno na vedlejší pracovní poměr, 21 % dotázaných uvedlo, že jsou studenty a 6 %, že jsou osobou samostatně výdělečně činnou.

Mezi **specifika oblasti** z pohledu lidí, kteří se v lokalitě vyskytují denně, patří: Romové, nepořádek, větší míra chudoby a sociální vyloučení, herny, zastavárny, žádná zeleň.

Mezi **parametry kvality života** v oblasti, které byly nejčastěji **hodnoceny** jako **dobré**, patří vzdálenost od města a obslužnost městskou hromadnou dopravou.

Konkrétní dvě skutečnosti, na kterých se respondenti shodli jako uspokojujících, jsou blízkost centra a dostupnost MHD. Mezi odpověďmi se ojediněle vyskytly i následující: postupná revitalizace, činnost neziskových organizací, sociální služby pro děti a mládež, přítomnost policejních hlídek, oprava budov, IBC, koupaliště.

Mezi **parametry kvality života** v oblasti, které byly nejčastěji **hodnoceny** jako **špatné**, patří výskyt cyklostezek, čistota v lokalitě, noční klid, městský mobiliář (výskyt odpadkových košů, laviček, zeleně, atd.), kulturní vyžití, pocit bezpečí a úroveň kriminality.

Respondenti **nejsou** konkrétně **spokojeni** s místními obyvateli a jejich chováním, nepořádkem a s bezpečností.

Podle respondentů prochází **pozitivním vývojem** v oblasti pouze vzhled budov. Cca v 40 % případů byla označena infrastruktura, v 20 % případů podmínky pro bydlení, nabídka služeb, síť obchodů a městský mobiliář. Co se týče zapojení obyvatel do rozvoje, tak přes 50 % dotázaných není ochotno se do rozvoje oblasti zapojit. 20 % dotázaných by bylo ochotno přistoupit na společnou spolupráci s městem a cca 13 % by bylo ochotno zapojit se případnou dobrovolnickou činností.

Povědomí o budově káznice a její přestavbě je rozděleno následujícím způsobem:

- ano, slyšel/a jsem o tom a vím, o co se jedná – 11 % respondentů
- ano, slyšel/a jsem o tom, ale moc o tom nevím – 24 % respondentů
- ne, nevím, že se zde káznice nachází – 43 % respondentů
- ne, neslyšel/a, přestože vím, že se zde káznice nachází – 22 % respondentů

77 % dotázaných nemá povědomí o kulturních akcích, které se v káznici konaly, 23 % respondentů o kulturních akcích vědělo, navštívilo je pouze 7 % z nich.

84 % respondentů uvedlo, že přestavba káznice by byla prospěšná pro lokalitu, 24 % z nich si ale myslí, že projekt není reálný. Pouze 9 % dotázaných uvedlo, že přestavbu vidí jako zbytečnou.

Na **jednoznačném obohacení**, které by **přestavba káznice** na Kreativní centrum **přinesla**, se respondenti jednoznačně neshodují. Polovina respondentů uvedla, že přínosem by bylo zvýšení návštěvnosti lokality, kulturní obohacení, lepší nabídka volnočasových aktivit, vznik nových pracovních míst. 30 % respondentů si myslí, že přínosem by byl vznik nových komerčních prostor a zařízení, příliv peněz do lokality a zvýšení pocitu bezpečí. 20 % osob uvedlo, že přestavba by pro lokalitu nebyla vůbec přínosná.

Většina dotázaných tráví svůj volný čas kulturními a fyzickými aktivitami, setkáváním s přáteli a příbuznými, sledováním TV, DVD a videa, u počítače a na internetu, vzděláváním, četbou, odpočinkem.

Skupina 2 (projíždějící):

Do skupiny 2 byli zařazeni respondenti, kteří lokalitou pouze projíždí (a možnost ostatní).

51 % uvedlo, že je zaměstnáno na hlavní pracovní poměr, 7 % je zaměstnáno na vedlejší pracovní poměr, 30 % dotázaných uvedlo, že jsou studenty a 11 %, že jsou osobou samostatně výdělečně činnou a 13 % dotázaných byli lidé důchodového věku.

Mezi **specifika oblasti** z pohledu projíždějících osob patří z valné většiny Romové. Objevují se zde však i další pohledy na specifika jako např. rozmanitost prostředí, Vojenská nemocnice, Zbrojovka a zničený lukrativní střed města.

Mezi **parametry kvality života**, které byly **hodnoceny** jako **dobré**, patří vzdálenost od centra, a obslužnost městskou hromadnou dopravou.

Konkrétní skutečnost, na které se respondenti shodují jako uspokojující, je dobrá dostupnost do centra. Mezi odpověďmi se ale objevují i další jako např. levný nájem a sportovní vyžití, hezké prostředí kolem řeky Svitavy, pěkné koupaliště, kostel, architektura první republiky, atd.

Mezi **parametry kvality života**, které byly **hodnoceny** jako **špatné**, patří parkovací místa, kvalita ovzduší, čistota v lokalitě, dopravní hluk, noční klid, městský mobiliář, kulturní vyžití, sportovní vyžití, pocit bezpečí, úroveň kriminality.

Respondenti nejsou konkrétně spokojeni s místními obyvateli, s pocitem nebezpečí a s nečistotou.

Stejně jako u první skupiny prochází podle respondentů **pozitivním vývojem** v oblasti pouze vzhled budov. Ostatní možnosti nebyly označeny většinou respondentů. Cca 35 % osob si myslí, že pozitivním vývoje prochází infrastruktura, podmínky pro bydlení a síť obchodů; 20 % označilo nabídku služeb, městský mobiliář a sportovní vyžití. Co se týče zapojení obyvatel do rozvoje, tak přes 45 % dotázaných není ochotno se do rozvoje oblasti zapojit. 33 % dotázaných by bylo ochotno přistoupit na společnou spolupráci s městem a cca 15 % by bylo ochotno zapojit se nějakou dobrovolnickou činností.

Povědomí o budově káznice a její přestavbě je rozděleno následujícím způsobem:

- ano, slyšel/a jsem o tom a vím, o co se jedná – 33 % respondentů
- ano, slyšel/a jsem o tom, ale moc o tom nevím – 14 % respondentů
- ne, nevím, že se zde káznice nachází – 31 % respondentů
- ne, neslyšel/a, přestože vím, že se zde káznice nachází – 22 % respondentů

65 % dotázaných nemá povědomí o kulturních, akcích, které se v káznici konaly, 35 % respondentů o kulturních akcích vědělo, navštívilo je 15 % z nich.

86 % respondentů uvedlo, že přestavba káznice by byla prospěšná pro lokalitu, 29 % z nich si ale myslím, že projekt není reálný. Pouze 4 % dotázaných uvedlo, že přestavbu vidí jako zbytečnou.

Jako přínos přestavby káznice uvedlo 73 % respondentů kulturní obohacení, 53 % lepší nabídku volnočasových aktivit, vznik nových pracovních míst a zvýšení návštěvnosti lokality. 40 % vidí jako přínos vznik nových komerčních prostor a zařízení, cca 30 % příliv peněz do lokality, zvýšení pocitu bezpečí. 17 % dotázaných uvedlo, že přestavba lokalitu neobohatí vůbec.

Cca 80 % dotázaných tráví svůj volný čas kulturními a fyzickými aktivitami a setkáváním s přáteli a příbuznými; cca 60 % tráví svůj volný čas četbou a odpočinkem a cca 50 % sledováním TV, DVD a videa, u počítače a na internetu, vzděláváním.

Závěry výzkumu

Co se týče vnímání dané lokality, tak se respondenti obou skupin shodují na základních věcech a jejich vnímání je podobné. Z výzkumu vyplývá, že **respondenti vnímají** lokalitu spíše **negativně** kvůli místním obyvatelům a jejich chování. Shodují se na tom, že v oblasti **není pořádek** a **necítí se zde bezpečně**, že její velkou **výhodou** je **vzdálenost od centra** a její **dobrá dopravní obslužnost**

MHD. Kde respondenti přicházejí se zajímavými postřehy, jsou skutečnosti, se kterými jsou v oblasti spokojeni (viz tabulka č. 4¹⁰³). Zde můžeme vidět, že **oblast je různorodá a má velký potenciál**, kde si každý může najít, co ho zajímá.

K možnosti přestavby káznice na Kreativní centrum **se respondenti staví pozitivně**, někteří z nich si ale myslí, že je takový projekt nereálný. Zhruba dvě třetiny respondentů nikdy o tomto projektu dříve neslyšelo.

V lokalitě se vyskytuje většina osob zaměstnaných na hlavní pracovní poměr; další poměrně početnou skupinou jsou studenti, kteří tvoří cca 25 % dotázaných. Volný čas lidé tráví kulturními a sportovními aktivitami, setkávání s přáteli, vzděláváním, četbou a na internetu. I zde je vidět potenciál, který by se dal využít.

Podařilo se nám získat pouze dva dotazníky od právnických osob působících v oblasti, a proto nebylo možné identifikovat nějaké směry a tendence.

Tabulka č. 4 - Výstupy identifikované respondenty v rámci dotazníkového průzkumu

	Skupina 1	Skupina 2
Specifika oblasti	Romové, nepořádek, větší míra chudoby, sociální vyloučení, herny, zastavárny, žádná zeleň	Romové, pestrost, vojenská nemocnice, zbrojovka, zničený lukrativní střed města
Parametry kvality života hodnoceny jako dobré	vzdálenost od centra, dobrá obslužnost MHD	vzdálenost od centra, dobrá obslužnost MHD
Parametry kvality života hodnoceny jako špatné	výskyt cyklostezek, čistota, noční klid, městský mobiliář, kulturní vyžití, pocit bezpečí, úroveň kriminality	parkovací místa, kvalita ovzduší, čistota, dopravní hluk, noční klid, městský mobiliář, kulturní a sportovní vyžití, pocit bezpečí, úroveň kriminality
Skutečnosti, se kterými jsou respondenti spokojeni	dobrá dostupnost do centra, postupná revitalizace, činnost NNO, sociální služby pro děti a mládež, přítomnost policie, opravy budov, IBC	dobrá dostupnost do centra, levný nájem a sportovní vyžití, hezké prostředí kolem řeky Svitavy, kostel, koupaliště, architektura první republiky
Skutečnosti, se kterými respondenti nejsou spokojeni	místní obyvatelé a jejich chování, nebezpečí, nečistota	místní obyvatelé, pocit nebezpečí, nečistota

¹⁰³ Tabulka se nachází na straně č.

SWOT analýza

Na základě zjištěných informací o lokalitě Brno Zábrdovice byla provedena SWOT analýza lokality. Analýza byla provedena z pohledu města Brna. Ve společné diskuzi byly identifikovány silné a slabé stránky oblasti a příležitosti a hrozby, které oblast ovlivňují. Ty byly následně seřazeny dle důležitosti. Následující tabulka shrnuje nejdůležitější body a z těchto vybraných faktorů (zahrnutých ve SWOT matici) jsou vytvořeny strategie pro práci s lokalitou. Kompletní seznam identifikovaných faktorů (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby) je možné nalézt v příloze č. 4).

Tabulka č. 5 - Swot Analýza

<div style="text-align: center;"> <div>Vnější prostředí</div> <div>Vnitřní prostředí</div> </div>	Silné stránky	Slabé stránky
	1. obslužnost MHD 2. dostupnost k bydlení 3. nižší cenová hladina nájmu 4. dotace na vzdělání 5. přístup města k revitalizaci 6. sportovní zázemí	1. vysoká kriminalita 2. nižší kvalita života 3. nízká vzdělanost 4. (ne)čistota v lokalitě 5. vyšší nezaměstnanost 6. velká koncentrace hazardu 7. prostituce, obchod s drogami
Příležitosti	Strategie maxi-maxi	Strategie mini-maxi
1. velký potenciál rozvoje 2. vzdálenost od centra 3. atraktivita pro investory 4. dobrá městská struktura 5. rozmanité volné prostory 6. dotace na soc. programy a vzdělání z EU 7. velká frekvence lidí	1. podpora obsazenosti bytů 2. zvyšování kvality života 3. zvyšování atraktivity 4. revitalizace a podnikání	1. podpora vzdělávání 2. vznik nových pracovních míst 3. absence prostituce a obchodu s drogami
Hrozby	Strategie maxi-mini	Strategie mini-mini
1. zvyšování kriminality 2. špatná udržitelnost ekonomických subjektů 3. neudržitelnost oprav bydlení 4. snižování kvality života 5. prohlubování sociálních rozdílů 6. neucelená koncepce sociálního bydlení	1. podpora podnikatelských subjektů v lokalitě 2. tvorba koncepce prevence nesolventních občanů	1. snižování kriminality 2. udržitelnost oprav bydlení 3. posílení úklidu veřejného prostranství

Strategie

Maxi-maxi

Podpora obsazenosti bytů v oblasti: Vzhledem ke snadné dostupnosti bydlení, nižší cenové hladině nájmu a vzdálenosti od centra města budou byty propagovány mladým adaptabilním lidem, kterým bude nabídnuto uzavření dlouhodobější nájemní smlouvy (např. na dva roky) za účelem snížení fluktuace osob/rodin v bytech v oblasti.

Zvyšování kvality života v lokalitě: K vyřešení této problematiky přispívá pozitivní přístup města k revitalizaci. Dá se tak využít nástrojů a mechanismů pro získání dotací na projekty ze strukturálních fondů Evropské unie. I pro nové dotační období (2014 - 2020) je sociální integrace vyloučených lokalit v řešení a předpokládá se vypisování grantů a soutěží. Důraz na kvalitu života, výzkumu a inovací s ním spojených, je také řešen v programu HORIZON 2020. Začleněním problematiky do strategií města a Komunitního plánu sociálních služeb města Brna dochází ke včasnému integrování řešení problematiky do hospodářských aktivit, činností a rozpočtu města Brna.

Zvýšení atraktivity lokality propagací nabídek sportovního využití: Díky velké frekvenci lidí projíždějících MHD je možná propagace nabídky sportovního a relaxačního využití v lokalitě na reklamních plakátech v MHD či v magazínu Šalina. Přilákání většího počtu obyvatel dodá lokalitě na atraktivnosti. Lidé tak nebudou pouze projíždět, ale využitím některé z nabízených služeb dodají lokalitě přidanou hodnotu.

Revitalizace a podnikání: Kladný přístup města k revitalizaci oblasti a velký potenciál a atraktivita oblasti by měly být signály k nastolení spolupráce a podpory mezi těmito dvěma stranami. Město může investorům nabídnout rozmanité volné prostory za nízkou cenu (nájem nebo koupě). Investor investuje peníze, např. vytvoří nové zařízení (služby, obchod, atd.), místo opraví. Městská část je tak postupně revitalizována a těží z toho obě strany.

Mini-maxi

Podpora vzdělávání v oblasti: Využitím dotací na podporu vzdělání, mohou být nabídnuty rekvalifikační kurzy pro obyvatele nebo uděleny sociální stipendia. Tyto dotace mají zabránit prohlubování sociálních problémů v oblasti.

Vznik nových pracovních míst: Využitím volných prostor nacházejících se v lokalitě k podnikatelské činnosti bude rozšířena nabídka nových pracovních míst v oblasti. Je zde klíčové nastavit výhody pro podnikatele a zatraktivnit lokalitu pro realizaci podnikatelských záměrů.

Absence prostituce a obchodu s drogami: Svým místním postavením dochází v lokalitě ke zvyšujícímu se zájmu investorů. Bezproblémové jednání, vyhrazení pracovníka pro styk s investory, nabídka prostor na webových portálech či katalogích, vytvoření propagační reklamy může navýšit pobídku pro investování v lokalitě. Díky nově vznikajícím aktivitám, zalidnění a narušení uzavřenosti lokality je potenciální možnost pro ukončení nekalých aktivit v lokalitě. V tomto případě by byly vytvořeny podmínky pro gentrifikaci a odsun negativních jevů do sociálně vyloučených míst.

Maxi-mini

Podpora podnikatelských subjektů v lokalitě: Vzhledem ke špatné udržitelnosti podnikatelských subjektů v lokalitě by bylo dobré podnikatele zavádějící svoji praxi v této lokalitě podpořit. Naskytuje se mnoho způsobů, jak to udělat: nabídky sníženého nájmu prostor, propagace podnikatele s pomocí města, pravidelné hlídky v okolí (zajištění většího bezpečí osob i majetku), implementace kamerového systému na obecní (pronajímané) domy, úlevy od plateb odpadů, atd. Pokud budou podnikatelé podporováni, bude pro ně snazší překonat fázi zavádění podniku na trh a budou tak mít větší šanci na to se zde udržet. Udržení nových podnikatelů v oblasti napomůže revitalizaci lokality.

Tvorba konceptu prevence nesolventních občanů: Díky tomu, že není vyřešené, jakým způsobem se chovat k neplatičům nájemného se v lokalitě vyskytuje mnoho rodin, které vlastně na zaplacení nájmu nemají prostředky. Vytvoření konceptu, jak s takovými případy zacházet, by bylo jistou prevencí pro takovéto případy. Výsledkem by bylo snížení neplatičů v oblasti a potažmo zvyšování kvality života v oblasti.

Mini-mini

Snižování kriminality: Snižování kriminality je možno dosáhnout posílením policejních hlídek, zavedením hlídek z místních obyvatel, zavedením kamerového systému a fotopastí na obecních domech, zlepšení celkového osvětlení oblasti, přítomností jedné/dvou policejních hlídek přímo v lokalitě pro rychlý zásah, atd.

Udržitelnost oprav bydlení: Tato problematika může být vyřešena dosazením správce-domovníka budovy. Možností je využít externího pracovníka či při poskytnutí výhod nájemného ustanovit správcem-domovníkem některého z nájemců.

Posílení služeb úklidových prací veřejného prostranství: Díky výrazné koncentraci nezaměstnaných osob a osob s postihem veřejně prospěšných prací je možné vyřešení problematiky posílením úklidových služeb. Toto řešení poskytne výdělečnou činnost pro nezaměstnané osoby, čímž bude sekundárně docházet ke snižování sociálních rozdílů a zvyšována kvalita života. Z psychologického hlediska je pak podíl na práci ve vlastním místě bydliště silným motivem pro udržování čistoty.

Závěr SWOT

Na základě vytvořené SWOT matice bylo navrženo 12 strategií. Z těchto strategií jsme nevybrali jednu nebo více významných, protože tyto strategie nabízí městu Brnu širokou škálu možností na vylepšení situace v lokalitě a dávají tak městu na výběr. Záleží na současné strategii města Brna, kterou z nich využije a především také na záměru projektu Kreativní centrum Brno jako potencionální "hnací" síly celkové regenerace lokality.

Shrnutí

Cílem celkového mapování okolí káznice bylo vytvořit DNA lokality, abychom na základě získaných dat mohli vyvodit, co je pro tuto lokalitu charakteristické, v čem se vyznačuje a v čem je odlišná od svého okolí. Tato analýza byla složena z více částí, které do sebe svým způsobem zapadají a vytvářejí tak celkovou koncepci.

Lokalita, která je místem určení navrhovaného projektového záměru, v sobě ukrývá spoustu specifík, které se vyskytují ve společenské, ekonomické i urbanistické sféře. Většina těchto specifík je potírána negativními jevy posouvající atraktivní lokalitu z hlediska městské struktury do oblasti deprivované zóny. Implementace projektu do sociálně vyloučené lokality v rámci kulturních a urbánních politik jako nástroje **culture-led regeneration**¹⁰⁴ by byla impulzem pro revitalizaci a možný vznik gentrifikace.¹⁰⁵ V jakém rozsahu a pozitivním či negativním směru je dáno obsahem činností projektu (viz analýza SWOT a její závěry). Při zapojení veřejnosti, rezidentů a nestátních neziskových organizací působících v lokalitě s nabídkou využití jednotlivých činností od pracovních míst, přes kavárny a galerie až po zkušebny a volné prostory pro neziskové aktivity by dle našeho názoru nedošlo k zacyklení, které je velmi typické pro řadu aktivit v této oblasti.

Na základě výše uvedených analýz a jejich částí je tedy předpoklad, že rozvinutí nové interakce mezi aktuálním stavem a novým projektem by bylo posilujícím impulzem kvalitu života, ekonomickou výkonnost, životaschopnost, budoucnost a celkové pozdvižení deprivované lokality.

Nárůst bytového fondu, přístup k levným nemovitostem a umístění lokality v rámci vzdálenosti od centra města s dobrou dopravní obslužností jsou atraktivními impulzy pro stěhování se majoritní skupiny obyvatel do lokality. Převahu obyvatel hlásících se k trvalému pobytu v lokalitě ovšem tvoří stále starousedlíci. Což je dáno ponecháváním pronajatých bytových jednotek zrekonstruovaných obecních domů bezproblémovým nájemníkům platícím veškeré finanční poplatky.

Trend vidiny v potenciálu sídla v lokalitě fyzickými osobami je navázán také na právnické osoby a využití nebytových volných prostor k realizaci podnikatelských záměrů. A tak v nejfrekventovanější ulici lokality Cejlu, dochází ke zvyšování ekonomické aktivity díky rodícím se podnikatelským činnostem.

Výše uvedené analýzy tak potvrzují, že projekt Kreativní centrum Brno má potenciál zapadnout do "DNA" sledované lokality. Nástroj v podobě interaktivní mapy a zpracované SWOT analýzy následně pomáhají vytvořit směr, kterým by se s koncepcí lokality mělo pracovat.

¹⁰⁴Dostupné z:

<http://www.culturefighter.eu/regeneration-of-cities/concept-of-culture-led-regeneration/what-is-culture-led-regeneration>

¹⁰⁵ Společenská restrukturalizace

Analýza Kreativních center ve světě a v České republice

Metodika a cíle analýzy

Na základě zadání bylo provedeno mapování kulturních a kreativních center v Evropě. Mapování probíhalo s ohledem na komplexnost tématu řadou navazujících kroků. Nejprve byly vytipovány státy s určitou tradicí kreativních odvětví a následně byly hledány iniciativy splňující naše požadavky. Získaný vzorek byl podrobněji zpracován do 20 přehledných tabulek, se kterými se nadále pracovalo.¹⁰⁶ Cílem bylo zjistit fungování těchto center, a to hlavně po stránce organizační, tedy kdo je zřizovatelem a kdo dále tato centra provozuje, zda je to město nebo jiný subjekt. Také bylo zjišťováno financování, jakých finančních zdrojů zde bylo využito apod.

Ze získaných dat bylo zjištěno, že pojem “kreativní centrum” je velice mnohoznačný pojem jak po stránce obsahové tak provozní i finanční a je často ovlivněn prostředím, kde se daná instituce nachází.¹⁰⁷ Z daného nám vyplynulo, že pro získání představy o těchto institucích je tedy vhodné vytvořit základní trendy, které by umožnily následnou lehčí orientaci v tématu za účelem definování záměru Kreativní centrum Brno, který doposud neexistuje resp. není sjednocen.

Na základě prvotního mapování a určení trendů bylo následně vyselektováno 9 center, která jsou v textu blíže popsána a slouží jako inspirace pro náš projekt a také jako podklad pro návrhovou část tohoto dokumentu.

Z důvodu výše zmíněné mnohoznačnosti resp. doposud nedefinovaným záměrem, jsme nevybrali pouze jedno konkrétní centrum a koncepci jako ideální příklad dobré praxe. Za nejvhodnější teoretický a praktický přínos naší práce tak považujeme vytvoření základních východisek a trendů pro následné rozhodnutí o konkrétním záměru pro projekt Kreativní centrum Brno. Celá analýza je navíc obohacena o shrnutí aktivit ve spojitosti s kreativní komunitou a kreativními centry v České republice.

Při mapování byly informace přednostně čerpány z webových stránek jednotlivých center, případně kontaktem příslušných osob z daných center. Jako výchozí předloha pro naši analýzu, posloužil dokument *Centrum podpory kreativních průmyslů v Brně* z roku 2009 vytvořený Jihomoravským inovačním centrem.¹⁰⁸

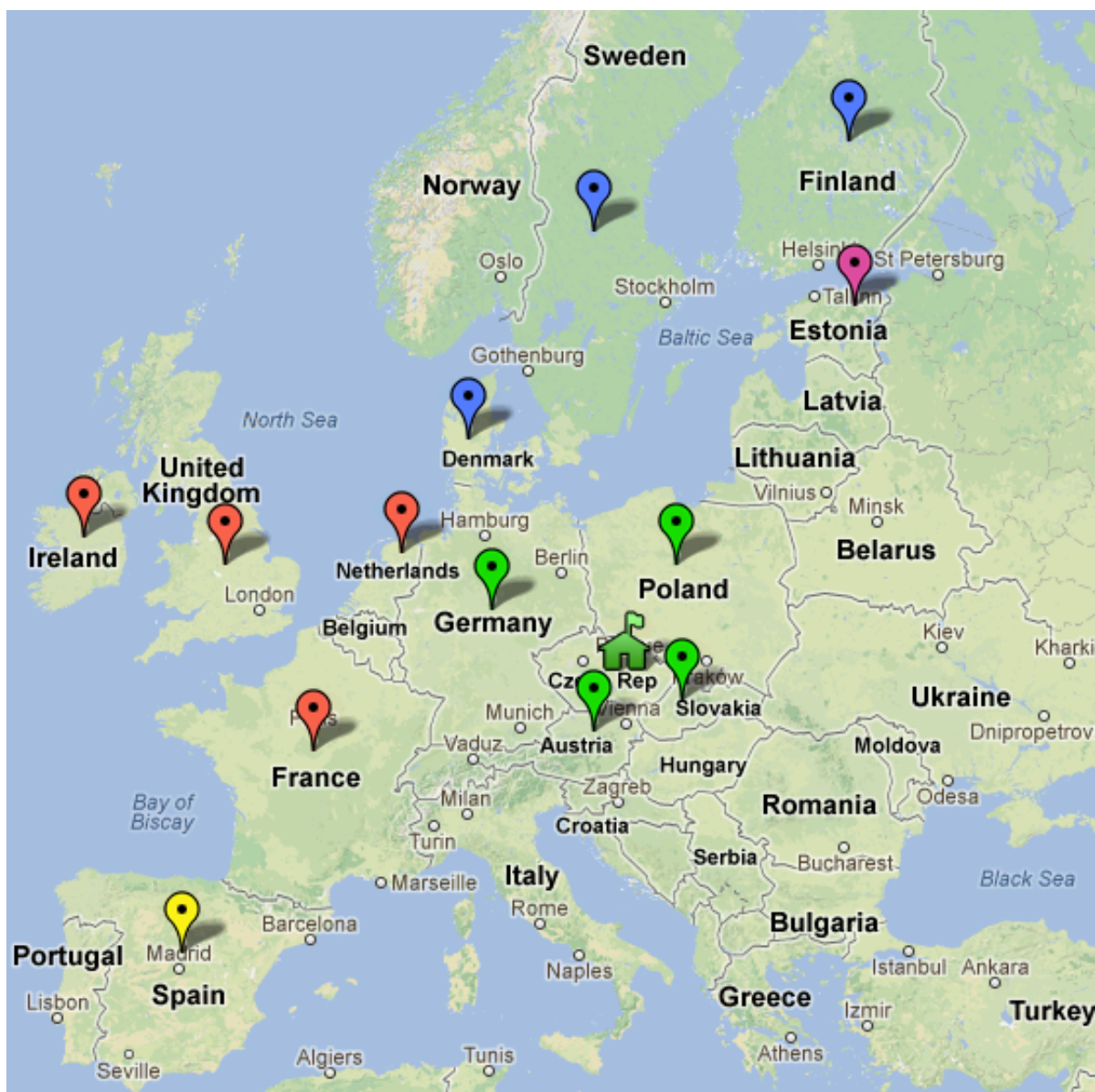
¹⁰⁶ tabulky je možné na vyžádání získat u autorů

¹⁰⁷ Mnohoznačnost je nutné brát v komplexním pojetí, jak je dané centrum vnímáno např. občany, jeho nájemníky, pořadateli atd. Tedy v celospolečenském spektru. Řada osob si totiž pod daným pojmem může představit mnoho rozdílných věcí. Tento fakt je možné považovat za základní definiční bod těchto center, i když vykazují určité specifika, které je od ostatních odlišují.

¹⁰⁸ Autoři: Centrum podpory kreativních průmyslů v Brně: Základní východiska. JIC. 2009

Úvod

Celkem bylo zmapováno (mimo Českou republiku a centra navštívená v rámci exkurze do Nizozemí) 20 kulturních a kreativních center v Evropě. Ze západní Evropy se jedná o 5 zástupců, a to z Francie, Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Nizozemska a Irska. Ze střední Evropy bylo vybráno 7 zástupců, a to z Rakouska, Německa, Slovenska a Polska. Dále byla pozornost směřována na severní Evropu, kde bylo vybráno celkem 5 zástupců z Finska, Švédska a Dánska. Z východní Evropy byl získán 1 zástupce z Estonska. Jako poslední byla mapována oblast jižní Evropy, kde byli vybráni 2 zástupci ze Španělska. Vyselektované země je možné nározně vidět na obrázku č. 3.

obr. č. 3 - Zmapované státy pro naši analýzu (obrázek získán s použitím Google maps)

Trendy v oblasti kreativních center

Prvotní analýza kreativních center v Evropě a následné zpracování získaných dat nám umožnilo základní orientaci v tématu. Mezi analyzovaná data patřila např. charakteristika místa, poskytované služby, organizace centra, apod. Blíže je toto vidět v příloze č. 5 představující vzorovou tabulku do které byla data zpracovávána. Výstup z tohoto zpracování posloužil jako opěrný bod pro vytvoření trendů a společných znaků pro další postup v práci.

Jelikož základním rysem takových institucí je jejich lokální specifita, byly navrženy následující primární trendy vyjadřující základní rozdělení center:

1. rozdělení dle funkce
2. rozdělení dle rozlohy

kteří nám umožňují vytvořit následné sekundární trendy, které slouží k bližší specifikaci centra resp. specifikaci jeho generických znaků, které ovlivňují komplexní pojetí takové instituce.

Rozdělení dle funkce

Funkce centra vyjadřuje jeho primární úlohu, kterou daná instituce zastává, to ovlivňuje chod centra, využití prostor i jeho možné příjmy, případně náklady. Funkce centra je jakoby jeho srdcem, od kterého se vše odvíjí. Často je spojena s objektem a místem, kde se centrum nachází, více viz rozdělení dle rozlohy.

V závislosti na konaných akcích a funkčním využití prostor, rozdělujeme centra na

- Kulturní centrum
- Centrum pro tvorbu a prezentaci (CTP)
- Hub a Coworkingové prostory

Kulturní centrum

Jedná se o prostory, které jsou využívány na pořádání nejrůznějších akcí – výstavy, přednášky, vystoupení, workshopy, oslavy, konference apod., tedy pronájmy spíše krátkodobého charakteru. Akce bývají komerční, nekomerční i soukromé a většinou centrum za příplatek zajišťuje catering, profesionální osvětlení a další služby. Tento typ centra není kreativním centrem, které by splňovalo naše zadání, je ho nutné ale definovat z důvodu pohledu veřejnosti na tyto instituce. Často totiž právě veřejnost bere tyto centra jako “kreativní centra” a mohlo by tak docházet k omylům. Lze sem zařadit následující příklady – Le Lieu Unique¹⁰⁹, Radialsystem V¹¹⁰, Fabryka Trzciny Art Center.¹¹¹ Určitý typ kulturního centra bývá často pozorovatelný ve spojitosti s další kategorií jako doplňující sekundární znak. U níže uvedených příkladů v další kapitole je tedy uveden v závorce pokud jeho role v dané instituci je znatelnější.

¹⁰⁹ Dostupné z: www.lelieuunique.com

¹¹⁰ Dostupné z: www.radialsystem.de

¹¹¹ Dostupné z: www.fabrykatrzciny.pl

Centrum pro tvorbu a prezentaci

Jednoznačná a ucelená definice této skupiny není možná, jelikož se jedná o skupinu velmi různorodou a pestrou. Vyskytují se zde prostory jak pro tvorbu, tedy ateliéry, dílny či kanceláře, tak prostory určené výstavám, workshopům, koncertům apod. Jedná se o spojení více využití v rámci jedné instituce. Konkrétně jaké prostory a jak budou využívány, už záleží pouze na zřizovateli či provozovateli. Je možné zde zahrnout kreativní inkubátory ve smyslu ateliérů nebo studií pro začínající umělce. Často zde působí jak profesionální umělci tak umělci začínající. Jsou zde uskutečňovány rezidenční pobyty a různé stipendijní programy. Tím pádem je zde možná jistá spolupráce a poradenství. Příklady center – Tacheles (již uzavřeno)¹¹², The Factory of Art & Design¹¹³, Barcelona Art Factories¹¹⁴, East Street Arts¹¹⁵, Matadero¹¹⁶, Spinnerei¹¹⁷, MuseumsQuartier – Quartier21¹¹⁸, Cvernovka¹¹⁹ a další.

Hub, Coworkingové prostory

Do této skupiny byly zařazeny prostory využívané primárně podnikateli v oblasti kreativních průmyslů. Tento typ centra byl během naší analýzy nejčastěji nacházen pod pojmem kreativní inkubátor. Kreativní inkubátory ve smyslu prostorů pro začínající umělce byly zařazeny do skupiny výše, ovšem vyskytují se centra, kde se nachází obojí, a může tak docházet ke spolupráci a rozvoji mezi umělci a podnikateli, například – Telliskivi Loomelinnak¹²⁰, Transit Kulturinkubator¹²¹ nebo East Street Arts.¹²² V této kategorii je ještě nutné si uvědomit, zda se jedná o tzv. “open space” prostory, kde v jedné místnosti může působit více firem, které jsou v úzkém kontaktu, nebo zda se jedná o jednotlivé kanceláře v rámci budovy, které také využívají některých společných prostor, tedy nejsou zcela izolované. Klasické Coworkingové prostory nejsou typickými kreativními centry, ale řada kreativců je také vyhledává. Proto se nám jeví důležité jejich podchycení. Existují centra, kde se nachází jak otevřené prostory, tak samostatné kanceláře a může to fungovat například tak, že začínající firmy nebo firmy, kterým více vyhovuje otevřený prostor působí zde, a již zaběhnuté firmy mají svoje

¹¹² Dostupné z: www.kunsthaut-tacheles.de

¹¹³ Dostupné z: www.ffkd.dk

¹¹⁴ Dostupné z: www.bcn.cat

¹¹⁵ Dostupné z: www.eaststreetarts.org.uk

¹¹⁶ Dostupné z: www.mataderomadrid.org

¹¹⁷ Dostupné z: www.spinnerei.de

¹¹⁸ Dostupné z: www.mqw.at, www.quartier21.at

¹¹⁹ Dostupné z: www.galleriacvernovka.sk, www.cvernovka.com

¹²⁰ Dostupné z: www.telliskivi.eu

¹²¹ Dostupné z: www.transitkulturinkubator.se

¹²² Dostupné z: www.eaststreetarts.org.uk

samostatné kanceláře. Jakými prostorami centrum disponuje, se většinou odvíjí od velikosti a zaměření centra. Příklady hubů a coworkingových prostorů – Creative Factory¹²³, Betahaus Berlin¹²⁴.

Rozdělení dle rozlohy:

Dále bylo provedeno rozdělení dle rozlohy, a to z důvodu aby bylo patrné, že velikost a umístění centra má vliv na jeho využití a funkci. Toto rozdělení je tak úzce provázáno s rozdělením dle funkce. Rozdělení dle rozlohy je následující:

- Budova
- Areál
- Sít budov
- Čtvrť

Budova

Pod tímto pojmem jsou myšlena centra, která se nacházejí pouze v jedné budově, případně v jedné a pár menších budovách, ale nejedná se o rozsáhlé komplexy. V tomto případě jsou většinou centra více specializována a mají nějaký konkrétní záměr a vizi. Příklady – Radialsystem V¹²⁵, Fabryka Trzciny Art Center¹²⁶, The Factory of Art & Design¹²⁷, Tacheles (již uzavřeno)¹²⁸, Creative Factory¹²⁹, Cvernovka¹³⁰.

Areály

Pro areály i další dvě skupiny platí, že je tu možnost větší variabilnosti a využití. Je možné využít více prostor s nejrůznějšími záměry. Je tak možné si představit například areál starší industriální továrny, která obsahuje několik výrobních hal, které mohou zastávat různě specializovanou funkci, dohromady

¹²³ Dostupné z: www.creativefactory.nl

¹²⁴ Dostupné z: www.betahaus.de

¹²⁵ Dostupné z: www.radialsystem.de

¹²⁶ Dostupné z: www.fabrykatrzcin.pl

¹²⁷ Dostupné z: www.ffkd.dk

¹²⁸ Dostupné z: www.kunsthautacheles.de

¹²⁹ Dostupné z: www.creativefactory.nl

¹³⁰ Dostupné z: www.galleriacvernovka.sk, www.cvernovka.com

však vytvářející jeden celek navenek. Příklady – Spinnerei¹³¹, Suvilahti (zprovozněno částečně)¹³², Cable Factory¹³³, Matadero¹³⁴, MuseumsQuartier¹³⁵, Telliskivi Loomelinnak.¹³⁶

Síť budov

Do této skupiny byly zařazeny jednotlivé budovy, které jsou umístěny různě po městě, případně vzdálenějším okolí, ale dohromady utváří vzájemně propojený celek neboli síť. Každá budova může mít jiné zaměření, funkci apod. Míra spolupráce je opět odlišná u jednotlivých center. Tento podtyp však představuje zajímavou výhodu, která je vyjádřena právě síťovým charakterem, což vede k tomu, že je možné potenciálně oslovit mnohem širší základnu veřejnosti resp. potenciálních nájemníků. Na základě jednotlivých tzv. „uzlových bodů“ sítě v různých lokalitách daného města je tak možno opravdu vytvořit určitý kreativní ekosystém. Řízení takové sítě je poměrně náročné, ne ale nereálné a je také možné využít právě určitá lokální specifika. Příklady - Barcelona Art Factories¹³⁷, East Street Arts.¹³⁸

Čtvrť

Posledním podtypem je tzv. čtvrť. V některých městech je možné najít právě celé kulturní a kreativní čtvrtě, které mají asi největší vliv i na své okolí, protože v těchto čtvrtích lidé pouze nepracují, ale i bydlí, což není myšleno pouze na pracovníky v daných kreativních odvětvích resp. institucí, ale i občany města. Jako vzorový příklad tu lze uvést – Temple Bar Cultural Trust¹³⁹, ale bylo by možné sem zařadit i například – Custard Factory.¹⁴⁰

Doplňující trendy

Doplňujícími trendy se rozumí dvě další rozdělení, které v sobě částečně spojují předešlé kategorie a dotváří celkový pohled na kreativní centra. Jedná se o tyto střety:

- Industriální x ostatní
- Core Creative Industries x Creative Industries

Industriální x ostatní

Pro vyjádření odlišnosti těchto dvou trendů je nutné si uvědomit, že většina kreativních center vzniká v tzv. brownfieldch, jak bylo řečeno na začátku. Tyto brownfieldy představují především opuštěné areály továren nebo přístavů, tedy souhrně industriálních zón. Takové objekty se vyznačují dvěma

¹³¹ Dostupné z: www.spinnerei.de

¹³² Dostupné z: www.suvilahti.fi

¹³³ Dostupné z: www.kaapelitehdas.fi

¹³⁴ Dostupné z: www.mataderomadrid.org

¹³⁵ Dostupné z: www.mqw.at, www.quartier21.at

¹³⁶ Dostupné z: www.telliskivi.eu

¹³⁷ Dostupné z: www.bcn.cat

¹³⁸ Dostupné z: www.eaststreetarts.org.uk

¹³⁹ Dostupné z: www.templebar.ie

¹⁴⁰ Dostupné z: www.custardfactory.co.uk

základními rysy a to, že většinou stojí mimo obytné zóny a umožňují využití větších nedělených prostor (např. tovární haly). Z pohledu možnosti konání různých akcí a celkové tvárnosti objektu jsou tyto centra značně variabilní. Pořádání např. koncertů, festivalů či jiných akcí pro širší veřejnost, je tak možné víceméně bez problému uskutečnit. Takové akce představují poměrně značnou potenciální možnost příjmů, případně marketingu a celkově tak udávají charakter takového centra. Naopak typ, který představuje “browfieldy ve městě”, jako je např. právě bývalá káznice na Cejlu, se často nachází v obytné zóně a objekt je často jinak konstruován a jeho využití pro veřejnost se tedy značně zmenšuje nebo spíše zužuje. Není to ale také nemožné. Bude se však vždy většinou jednat o akce komornějšího charakteru jako jsou výstavy či kino nebo divadlo.

Core Creative Industries x Creative Industries

Pod tímto rozdělením se skrývá další identifikační znak kreativních center, který je možné vypozařovat i z kontextu odlišnosti CTP a Hubu, ale považujeme ho natolik komplexní, že je ho dobré zde zdůraznit. Ovlivňuje totiž jak orientaci centra, tak jeho celkové pojetí. V momentě, kdy se bavíme o Centru pro tvorbu a prezentaci, je toto centrum možné považovat s jistým zjednodušením za centrum se zaměřením na tzv. “Core Creative industries” představující především umělce, skladatele, spisovatele, herce a další, kteří často potřebují velmi specifické prostory pro svoji činnost. Na druhé straně stojí centra se zaměřením na “Creative industries”, která představují především oblast architektury, designu, počítačového software a další, které naopak specifické prostory příliš nepotřebují, jelikož jejich hlavním pracovním nástrojem je počítačová technika, která je ve většině případů velmi snadno přenositelná. S trochou nadsázky se tak dá říci, že tato kreativní centra jsou prakticky “hezčími” kanceláři specificky zaměřenými na obor kreativních odvětví, které dohromady doplňuje a rozvíjí prostředí specifickým zaměřením, ve kterém se nachází (klastř).

Příklady zahraniční praxe

Podkapitola věnována konkrétním příkladům zahraniční praxe je věnována 9 z 20 zmapovaných center, která považujeme za velmi inspirativní a která nám společně s poznatky z exkurze z Nizozemí a mapování v rámci České republiky posloužila k vytvoření návrhu na fungování Kreativního centra v Brně a výše popsanych trendů. Každý z uvedených příkladů je podřazen pod určitý z definovaných trendů.

Temple Bar Cultural Trust, Irsko - Dublin

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ Kulturní centrum)	Čtvrť

Temple Bar Cultural Trust je kulturní a kreativní čtvrť v centru Dublinu, která je nyní obývána okolo 3 tis. obyvatel a denně ji navštíví na 50 tis. lidí. Tato čtvrť byla mezi lety 1991-2001 opravena a přeměněna na moderní území představující dnes již více než 450 různých podniků a služeb.¹⁴¹ Pořádají se tu nejrůznější akce se snahou přiblížit kulturu veřejnosti a můžeme zde nalézt prostory k tomuto účelu přizpůsobeny – Meeting House Square, Temple Bar Square, The Cultural Box a další.

Co se týká organizace, jedná se o nezávislou společnost s ručením omezeným, která byla založena v roce 1991 Irskou vládou s úkolem čtvrti zrevitalizovat. Společnost je řízena správní radou, která je jmenována City Manager of Dublin City Council.¹⁴²

Celý tento projekt byl financován následovně - „Celkové investice z veřejných prostředků ve výši 54 milionu eur (42,5 milionu liber) pocházely ze dvou hlavních zdrojů – z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF) a ze státní pokladny prostřednictvím Ministerstva životního prostředí a místní vlády. Další 63 milionu eur (49,7 milionu liber) zapůjčila Evropská investiční banka a další finanční instituce. Podle odhadu se výše soukromých investic rovnala asi 127 milionu eur (101,5 milionu liber), které byly investovány v této oblasti do rozvoje hotelů, restaurací, veřejných budov, bydlení, maloobchodních prodejen a dalších podniků”.¹⁴³ Projekt tak můžeme vidět jako idelní stav, kam by potencionálně měl směřovat i vývoj Kreativního centra Brna. Tedy ke komplexní revitalizaci dané oblasti.

Barcelona Art Factories, Španělsko - Barcelona

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ Kulturní centrum)	Šíť budov

Tento projekt byl zahájen roku 2007 z důvodu dlouhotrvající poptávky tvůrců a kolektivů po prostorech vybavených pro uměleckou tvorbu a výzkum. Hlavním cílem této iniciativy bylo zvýšení počtu veřejných míst pro konání kulturních akcí v různých uměleckých oblastech. Staré průmyslové budovy

¹⁴¹ Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/016/001789.pdf>

¹⁴² Dostupné z: www.templebar.ie

¹⁴³ Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014. In: Institut umění - Divadelní ústav [online]. 2012 [cit. 2013-05-02]. s. 50. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/016/001789.pdf>

byly revitalizovány a přeměněny na kulturní prostory. Barcelona Art Factories zahrnuje celkem 8 budov – Fabra i Costas, Ateneu Popular 9 Barris, Hangar, Graner, La Central del Circ, La Escocesa, La Seca, Nau Ivanow, které ale nejsou součástí jednoho komplexu. Revitalizace těchto budov měla vést k šíření kreativity v daných oblastech Barcelony. Konečným cílem je vidět kulturu jako jednu z městských strategických aktivit, která rozvíjí jak ekonomické, tak sociální a městské aspekty, stejně tak kreativitu obyvatel.¹⁴⁴

Projekt je založen na pěti základních pilířích:

- Kvalita práce
- Profesionální síť
- Mnohooborovost
- Internacionalizace
- Hybridní řízení mezi veřejným a soukromým sektorem

Vlastníkem všech budov je město a městská rada v Barceloně plní trvalý závazek k projektu a prostřednictvím městského Kulturního institutu řídí iniciativu a poskytuje koncepční potenciál a hlavní finanční zdroje. Řízení některých objektů převzala sdružení či skupiny, které je využívají, například Katalánská cirkusová asociace (Catalan Association of Circus), která řídí La Central del Circ. Projekty probíhající v objektech jsou v úzké spolupráci s místním kulturním sektorem.¹⁴⁵ Na příkladu z Barcelony je vidět ukázka rozlohového trendu ve smyslu sítě vzájemně funkčně různorodých ale koncepčně propojených celků. Tato inspirace nás vedla k myšlence, že právě Kreativní Centrum Brno by mohlo být určitým srdcem podobných projektů v Brně a vytvářet tak vhodné podmínky pro rozvoj ostatních aktivit, jako jsou např. aktuálně vznikající brněnské projekty Industra případně Briess popsané níže.

East Street Arts, Velká Británie - Leeds

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci + Hub	Šíť budov

Jedná se o moderní uměleckou organizaci zaměřenou na rozvoj umělců prostřednictvím akcí, členských aktivit, profesního rozvoje a poskytnutím prostor za provizi. East Street Arts provozuje 3 studiové komplexy - Patrick Studios, Barkston House a Union 105. Patrick Studios disponuje 34 studií a společnými prostory – malý počet otevřených a sdílených jednotek a pak individuální prostory, kdy nájemné se pohybuje v rozmezí 95 – 250 liber za měsíc. Nachází se zde i fotokomora, místnost pro vypalování keramiky a další. Barkston House poskytuje až 23 studií a nájemné je od 90 liber za měsíc. Union 105 se zaměřuje na podporu lidí, kteří chtějí rozvíjet umělecké postupy ale ne výlučně ve

¹⁴⁴ Dostupné z: www.bcn.cat

¹⁴⁵ Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014. In: Institut umění - Divadelní ústav [online]. 2012 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.culturenet.cz/res/data/016/001789.pdf>

výtvarném umění, dále prostor pro komunikaci s umělci a místními komunitami nebo například místo pro prezentaci práce. East Street Arts se snaží o veřejný umělecký rozvoj.

Zajímavostí je tu možnost členství, které má dvě úrovně:

- Artisan Membership - přístup k zařízením na Patrick Studios, přednostní rezervace na školení, konference, semináře a výlety; poplatek - 50 liber za rok
- Friends of East Street Arts – účast na networkingu a společenských akcích, prioritní rezervace, bezplatné publikace; poplatek - 10 nebo více liber za rok¹⁴⁶

Opět se zde jedná především o síť budov, která je vzájemná propojena a doplňuje se.

Telliskivi Loomelinnak, Estonsko - Tallin

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci + Hub (+ Kulturní centrum)	Areál

Telliskivi Loomelinnak je největším centrem kreativních průmyslů v Estonsku. Funguje jako atraktivní veřejný prostor a kontaktní místo. Na jeho území existuje 11 různých budov s celkovou plochou 25 000 m². Vedle kreativních průmyslů a neziskových organizací je zde i několik restaurací a obchodů. Momentálně se tu nachází okolo 130 nájemců a pracuje zde přibližně 400 lidí. Dávají většinou přednost dlouhodobým pronájmům, protože obvykle se prostory renovují pro nové nájemníky. Existují tu ale i prostory určené na pořádání akcí.

Majitelem budovy je Real Estate Investment Fund (EEREIF)¹⁴⁷ a tento projekt je založen výhradě na soukromých investicích. Provoz zajišťuje společnost Telliskivi Maja, která zaměstnává 5 osob.¹⁴⁸ Tato struktura je založena na trendu areálu (tedy možnosti rozsáhlých prostor), který však nevyhovuje objektu bývalé káznice, která je pouze jednou budovou.

Spinnerei, Německo - Lipsko

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci	Areál

Komplex bývalé továrny, kde se nachází několik galerií, ateliérů, dílen apod. Působí zde jak architekti, designéři, tanečníci, sochaři, tak i další umělci. Návštěvníci mohou vidět výstavní prostory současného umění, diskutovat o něm a případně si zde i něco zakoupit. Součástí areálu je HALLE 14 (největší z budov), což je nezávislé umělecké centrum a slouží právě jako místo pro prezentaci současného umění. Jako nezisková organizace Halle 14 slouží veřejnému účelu svým uměleckým zaměřením a zacílením. Cíl je naplňován pomocí řady projektů, jako jsou jednotlivé výstavy, umělecká knihovna, umělecko-vzdělávací program Kreative Spinner, stipendijní program Studio14 a série setkávání a

¹⁴⁶ Dostupné z: www.eaststreetarts.org.uk

¹⁴⁷ Dostupné z: <http://www.eereif.com>

¹⁴⁸ Ústní sdělení. Kaarel Oja.

diskuzí pod názvem Lounge¹⁴⁹. Tyto aktivity jsou navíc doplněny o další výstavy pořádané partnery Halle 14. V celém areálu se nachází řada prostor, kdy některé jsou více a jiné zase méně komerční. Finance zde poskytl soukromý investor.¹⁴⁹ Spinnerei je především ukázkou typického Centra pro tvorbu a prezentaci zaměřeného na Core Creative Industries s důrazem na malířství.

Cvernovka, Slovensko - Bratislava

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ malé kulturní centrum)	Budova

Cvernovka se nachází v bývalé továrně na výrobu nití a stala se novodobým fenoménem technických památek Bratislavy. Nachází se zde celá řada ateliérů, studií atd., včetně Gallerie Cvernovka, která je multifunkčním společenským prostorem, který je využíván pro společenské, kulturní a soukromé akce všeho druhu – workshopy, módní přehlídky, plesy, svatby, oslavy, koncerty atd. Při pořádání akcí jak komerčního tak nekomerčního charakteru zajišťuje za příplatek catering, světelnou a zvukovou techniku apod.¹⁵⁰

Vývoj tohoto centra je zajímavý, jelikož vzešel tzv. “zespodu” od samotných umělců, kteří dostali ateliéry v surovém stavu a na vlastní náklady si je opravili. Umělcům se to vyplatilo, protože přes 100 m² jich vyšlo na necelých 500 euro i se všemi energiemi. Takto vzniklé ateliéry, ale nejsou majetkem umělců, neboť stále jsou v podnájmu u majitele budovy, kterým je v tomto okamžiku společnost Hamilton.¹⁵¹ Výše nájmu závisí jak na velikosti prostoru, tak na individuální dohodě s vlastníkem. Co se týká prostoru Gallerie Cvernovka, o něj měla zájem skupinka architektů, kteří museli zaplatit bývalému nájemci odstupné za to, že jim nechal prostor v původním stavu a že prostor již byl připraven na užívání (všechno bylo vybudované, provedli už jen “kosmetické úpravy”). Odstupné bylo ve výši 30 000 eur a každý měsíc platili zvýhodněné nájemné – asi 1500 eur i s energiemi. Přestože zaplatili odstupné, tak byli a stále jsou pouze podnájemníky (prostor jim nepatří). Odstupné zaplatili z vlastních zdrojů, neměli žádného dárce, investora, ani jediný grant a co se týká města, to jim nijak nepomáhalo. Zdrojem financí se staly i akce zde pořádané.¹⁵²

Vlastníkem jak ateliérů, tak Gallerie Cvernovky je Hamilton group. Pronajímatel Gallerie je yourDesign, s.r.o. a provozovatelem je Čerstvé Ovocie, n.o.

Bratislavská iniciativa tak ukazuje, že je možný vznik takových iniciativ na základě podnětů přímo od umělecké komunity. Toto podporuje již zmíněnou myšlenku o tzv. kreativní síti pro Brno, kde by káznice byla zmíněným centrem sítě a pomáhala by dalším aktivitám soukromých subjektů resp. uměleckým uskupením a nadšencům pro jejich vznik.

¹⁴⁹ Dostupné z: www.spinnerei.de

¹⁵⁰ Dostupné z: www.galleriacvernovka.sk, www.cvernovka.com

¹⁵¹ Dostupné z: www.hamiltongroup.eu

¹⁵² Ústní sdělení. Galleria Cvernovka / Martin Brix (Čerstvé Ovocie, n.o.)

The Factory of Art & Design, Dánsko - Kodaň

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci	Budova

The Factory of Art & Design je profesionální centrum produkce a znalostí vizuálního umění a designu v Kodani. Nachází se zde více než 50 studií a další nájemní plochy. Studia a příslušné specializované společnosti se nacházejí kolem rozlehlé výrobní haly. Spolu s jednotlivými ateliéry a dílnami, výrobní hala vytváří unikátní umělecké prostory, které mohou být s velkou mírou flexibility přizpůsobeny. Jednotlivé prostory jsou velmi odlišné, některé jsou vhodné jako kancelář a jiné zase jako dílna pro práci, kde se práší apod. Studia si pronajímají profesionální umělci, designéři, fotografové, architekti apod. Pořádají se tu nejrůznější akce – výstavy, networking, workshopy a další a centrum hraje významnou roli v uměleckém a kulturním životě v Kodani.

Ze začátku vše financovalo město, které bylo zapojeno více i do organizace centra, postupně však ustupovalo do pozadí až do momentu, kdy umělci museli prokázat, že jsou schopni zaplatit všechny výdaje. Platí městu snížené nájemné, které zahrnuje jejich náklady, a pak zvlášť platí za energii. Momentálně se centrum skládá z výhradně nezávisle fungujících jednotek. Tedy budova je ve vlastnictví města a centrum provozuje nezisková umělecká organizace s demokratickou strukturou, kdy generální ředitel je jmenován radou v úzké spolupráci s uživateli a rada se skládá právě z nájemníků.¹⁵³ Na tomto centru je vidět zajímavý model, kdy město je garantem dané instituce, ale většinu provozních záležitostí přenáší na jiný subjekt. Tento model využíváme i pro náš návrh fungování centra v Brně.

Cable Factory, Finsko - Helsinky

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ Kulturní centrum)	Areál

Cable Factory je největším kulturním centrem ve Finsku. Nachází se zde 3 muzea, 13 galerií, taneční divadla, umělecké školy, prostory k pronájmu jak na krátkodobé, tak na dlouhodobé účely. Merikaapelihalli, Puristamo, Valssaamo, Pannuhalli a Turbiinisali jsou prostory využívány převážně na krátkodobé pronájmy a akce. Konají se tu nejrůznější události – veletrhy, koncerty, festivaly apod. Celková rozloha je okolo 56 000 m² a je tu přes 250 stálých nájemců. Cable Factory je členem Trans Europe Halles¹⁵⁴ – evropská síť nezávislých kulturních center ve 25 zemích.

V areálu dříve sídlila společnost Nokia, která když se začala stěhovat z toho místa, projímala několik prostor, a to za přijatelné ceny. Proto se sem přestěhovalo i mnoho umělců a podniků. V roce 1987 se město Helsinky a Nokia dohodly na postupech pro budoucí využití továrny ve vlastnictví města. Náklady na renovaci byly odhadnuty na 60-90 milionů EUR. Nájemníci Cable Factory tak založili sdružení Pro Kaapeli. Architekti, kteří pracovali v továrně, vytvořili paralelní plán na záchranu budovy a činnosti, které byly převládající v post-industriální Cable Factory. Po několika letech vyjednávání s městem, bylo nakonec dosaženo společného konsenzu. Byla uzavřena nová dohoda se společností

¹⁵³ Dostupné z: www.ffkd.dk

¹⁵⁴ Dostupné z: www.teh.net

Nokia a městská rada se rozhodla zachránit Cable Factory. V roce 1991 byla založena realitní společnost Kiinteistö Oy Kaapelitalo, která je dodnes zodpovědná za pronájem, údržbu a rozvoj prostor. Cable Factory nyní financuje svoji činnost již z prostředků získaných svým provozem.¹⁵⁵ Jsme si vědomi, že Cable Factory je opět odlišný projekt rozlohově i finančně než projekt Kreativního centra v Brně. Inspirací, kterou jsme si ale odnesli z tohoto kreativního centra je dotvoření ideí, kdy město tvoří významného partnera pro vznik takovýchto projektů, což dokládá i řada ostatních center jmenovaných dříve.

¹⁵⁵ Dostupné z: www.kaapelitehdas.fi

Společné znaky center a trendy v organizaci

Jak již bylo zmíněno, každé kreativní centrum je svým způsobem unikát. Toto dokládá i výše uvedený popis. Přesto je však možno nalézt společné konkrétní generické znaky jednotlivých center. Tyto znaky jsme doplnili ještě o trendy v organizaci a celkovém konceptu fungování takových objektů.

Společné znaky zahraničních center – které se vyskytují velice často a je třeba je zdůraznit:

- Podpora, poradenství, spolupráce – tvorba zázemí
- Prostory bývají často velmi flexibilní a variabilní
- Mnohooborovost, široké spektrum klientů
- Otevřenost veřejnosti
- Výstavní a společenské prostory, kavárna, bar apod.
- Nejčastěji je budova vlastněna městem a provoz zajišťuje zvlášť zřízená či již existující organizace
- Revitalizace objektů či čtvrtí

Trendy v organizaci - opět ty nejčastější

- Vlastník – soukromá společnost (investor) + provoz - zvlášť zřízená společnost ziskového charakteru
- Vlastník – soukromá společnost (investor) + podnájemníci (jednotlivci) platí nájem přímo vlastníkov
- Vlastník – město + provoz - zvlášť zřízená či již existující organizace neziskového charakteru

Co se týká organizace, u některých center to není úplně jednoznačné nebo spíše jednotné. Například Cvernovka, ateliéry, kde působí umělci, tak ti platí nájem přímo majiteli (soukromá společnost), ovšem součástí Cvernovky je i Galerie Cvernovka, kterou provozuje nezisková organizace a funguje odděleně. Nebo Barcelona Art Factories se skládá z více budov, jednotlivé budovy si provozují různé organizace, většinou neziskového charakteru a jednu budovu provozuje přímo orgán podobný odboru kultury města Brna. V provozu, tak může docházet k různým kombinacím. Pro náš projekt se jako nejvíce reálný jeví třetí typ organizace, kdy město je vlastníkem a spravuje ho jiná organizace.

Exkurze do Nizozemí

V rámci exkurze bylo navštíveno několik center, které nám umožnili reálně vidět příklady zahraniční praxe a sjednotit tak pohled na kreativní centra a na projekt Kreativní centrum v Brně. Jednalo se o centra ve městech Utrecht, Amsterdam a Breda.

Hooghiemstra - Utrecht¹⁵⁶

Funkce	Rozloha
Hub	Budova - Sít' budov

Zrenovovaná stará tovární budova, kde se nacházejí "čisté" kanceláře, ve kterých působí designéři, tvůrci aplikací, architekti apod. Z daného důvodu se jedná o typ centra Hub. Budovu dostali provozovatelé od města za jednu korunu, ale ve velmi zničeném stavu a bylo třeba ji opravit. Ze začátku tu byla jistá pomoc od města, ale později už ne. Organizace je zajišťována dvěma nadacemi a celek funguje jako nezisková organizace. Poskytují tzv. corporate housing (usídlování firem do objektu), který vede k jistému propojení mezi firmami. V celém objektu nesídlí pouze firmy podnikající v odvětví kreativních průmyslů, ale i například právníci a jiní, jde o to, aby se objekt zaplnil. Financování je z půjček, proto je důležité, aby nájemců byl dostatek a aby platili. Celkem se tu nachází okolo 150 pronajímatelných ploch. Prostory jsou flexibilní, každý si prostor může přetvořit dle uvážení. Start-upy mají ze začátku 30% slevu na nájem, která se jim postupně snižuje. Různých slev tu mohou využít i umělci. Hlídá se především diverzita pronajímatelů. Každý rok se obmění okolo 20 nájemců. Důležitým poznatkem je právě důležitost diverzity nájemníků, která utváří velice atraktivní prostředí pro firmy, které se tím pádem stává udržitelné a v dlouhodobém horizontu konkurenceschopné. I když organizace, která celý projekt zaštiťuje, provozuje několik takových center, tato centra nejsou výrazně koncepčně propojena jako například v příkladu Barcelony výše.

Triple O Campus - Breda¹⁵⁷

Funkce	Rozloha
Hub	Areál

Triple O Campus je centrem kreativity a technologií v Bredě a okolí se zaměřením hlavně na média. Poskytuje prostory, které si klienti zařizují podle sebe. Jedná se prakticky o podobný typ jako Hooghiemstra a základním jmenovatelem je opět diverzita, kdy manažer projektu rozhoduje, koho přijmout a koho ne, aby byla zachována specifičnost prostředí. Opět se jedná o soukromou společnost a zajímavostí tohoto centra je, že bylo postaveno sice v areálu bývalého brownfieldu, ale nejedná se o renovaci, nýbrž o celkově novou budovu.

¹⁵⁶ Dostupné z: www.hooghiemstra.com

¹⁵⁷ Dostupné z: www.tripleocampus.nl

NDSM - Amsterdam¹⁵⁸

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci + Hub	Areál - Čtvrť

Areál bývalé amsterodamské loděnice se nám jevil jako jeden z nejinspirativnějších prostorů vůbec, kde se umělci začali sdružovat (squatt) ještě před započatím oprav. Nachází se tu prostory jak pro tvorbu, tak pro konání akcí, restaurace, skatepark apod. Dochází zde k propojení jak umělců, tak podnikatelů v oblasti KKP, architektů a dalších. Tato oblast představuje velký potenciál a buduje se zde kreativní prostředí v nejširším slova smyslu. Kromě kreativního centra v podobě NDSM-werf se tu nachází například vysokoškolské koleje, stanice MTV a sídla několika firem. NDSM leží na pomezí mezi areálem a čtvrtí.

Westergasfabriek Culture Park - Amsterdam¹⁵⁹

Funkce	Rozloha
Kulturní centrum + Centrum pro tvorbu	Areál

Westergasfabriek Culture Park je rozlehlý areál, který zahrnuje Westergasfabriek a Wester Park. Slouží přednostně pro konání kulturních akcí a pro odpočinek. Je zde snaha přitáhnout veřejnost, aby trávila svůj volný čas v kreativním prostředí. Pronajímají se tu ale i prostory pro tvůrčí, kulturní a inovativní podnikatele. Veřejný prostor patří městu Amsterdam, zatímco většina budov je již v soukromém vlastnictví. West Amsterdam, okresní rada, spravuje v parku veřejný prostor a vydává povolení pro veřejné akce, které se konají v budovách a okolí. Řízení a konání událostí je koordinováno v úzké spolupráci mezi Westergasfabriek, magistrátem a obchodními nájemníky, kdy Westergasfabriek BV, společnost s ručením omezeným, je nedotovaný kulturní podnik, který pronajímá budovy. Na tomto příkladu je opět vidět důležitý potenciál v roli města jako partnera celého projektu.

¹⁵⁸ Dostupné z: www.ndsm.nl

¹⁵⁹ Dostupné z: www.westergasfabriek.nl

Kreativita v České republice

Mapování bylo provedeno i na území České republiky, protože kulturní a kreativní centra či jiné zajímavé iniciativy se tu již nacházejí a nové přibývají. Cílem bylo alespoň některé z nich více přiblížit a případně se jimi inspirovat a hlavně zjistit, jakým způsobem fungují.

Praha

Největší koncentrace kreativních iniciativ se nalézají v Praze. To je dáno především tím, že se jedná o hlavní město, které představuje výhodu ve formě rozlohy a důležitosti místa, počtem a multikulturním složením obyvatel nebo lidí, co se zde pohybují. Zmapovány byly čtyři, a to asi ty nejznámější.

Hub Praha

Funkce	Rozloha
Coworkingové prostory	Budova resp. patro

Místo určené pro setkávání, inovaci a rozvoj v podnikání. Nabízí sdílený pracovní prostor, který by měl sloužit k rozvoji tzv. social business (společenské podnikání). Sdílený pracovní prostor vede k propojování, novým příležitostem a kontaktům, tedy existuje tu určitá synergie. Koncept funguje na principu členství, kdy členové neplatí nájem, ale členský tarif podle počtu hodin, které zde plánují strávit. Výhodou členství je také to, že zasedací a konferenční prostory si lze pronajmout za nižší ceny. Tyto prostory si lze pronajmout i v případě že členy nejste, ale již ne za tak výhodné ceny. V Hubu se pořádají i nejrůznější akce, na které může přijít každý, kdo se chce něco nového dozvědět.¹⁶⁰ Hub Praha je tak typickým coworkingovým centrem.

MeetFactory – mezinárodní centrum pro současné umění

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ kulturní centrum)	Budova

MeetFactory, o. p. s. byla založena v roce 2001 sochařem Davidem Černým. MeetFactory, o. p. s. svoji působnost započala v továrním objektu v Holešovicích, který ovšem v důsledku povodní v roce 2002 musela opustit. Aktuálně se nachází v Praze 5 a představuje umělecké prostředí, které nabízí kontakt napříč uměleckými obory a rozvíjí vzájemnou spolupráci. Nachází se tu ateliéry k pronájmu, ateliéry určené mezinárodnímu rezidenčnímu programu, dále pak galerie, dva sály a další. Účelem společnosti je podpora a rozvoj současného umění a kultury vůbec, důraz je kladen hlavně na výtvarné umění a jeho zpřístupnění veřejnosti. Vstupné na nejrůznější akce bývá většinou zadarmo nebo za minimální cenu.

MeetFactory je financována výnosy z vlastní činnosti, grantem hl. m. Prahy, dotací MK ČR, partnerskými zahraničními kulturními institucemi, veřejnou sbírkou a sponzorskými dary. Vlastníkem budovy je město Praha a celková koncepce je iniciována a schvalována správní radou MeetFactory - (David Černý předseda (sochař), David Koller (hudebník), Alice Nellis (filmová a divadelní režisérka))¹⁶¹

¹⁶⁰ Dostupné z: www.prague.the-hub.net

¹⁶¹ Dostupné z: www.meetfactory.cz

Opět je tedy vidět podpora města, i když není provozovatelem dané instituce. Zajímavostí jsou změněné rezidenční programy, které napomáhají rozvoji a vývoji lokálních umělců.

Bubenská

Funkce	Rozloha
Hub + Kulturní centrum	Budova

Bubenská 1 - je bývalou budovou Elektrických podniků hl. m. Prahy a patří mezi nejvýznamnější stavby funkcionalistické architektury. Momentálně nabízí prostory jak k dlouhodobému, tak krátkodobému pronájmu. Zdejší kanceláře si pronajímá řada architektů, designérů, módních návrhářů, umělců a řada dalších firem, prostory jsou vhodné jak pro kancelář, tak pro ateliér či dílnu. Bubenská je dalším dokladem instituce možné podřadit pod pojem kreativní centrum, kde nešlo ale o záměr vytvořit takovou instituci, je to spíše náhoda, že se zde setkal tolik lidí z kreativních oborů. Je to dáno určitě i příznivými cenami nájmu, snadnou dopravní dostupností a pravděpodobně i historií budovy. Prostory v budově využívá také Kulturní centrum Vltavská a poliklinika. Společenské prostory jsou využívány na konání akcí a setkávání.¹⁶²

Vlastníkem budovy je soukromá společnost Orco (ORCO PROPERTY GROUP).

Trafačka

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci	Budova (nyní již dvě, ale nejedná se o síť)

Pod názvem Trafačka se nachází sdružení umělců, kteří se usídlili v bývalé transformační stanici v Praze. Tato iniciativa umělců se zde postupně utváří od roku 2007 a tvoří ji jak rezidenční umělci, tak umělci hostující, je zde prostor pro konání výstav a kulturních událostí jakéhokoli druhu. Trafačka se zaměřuje především na současné umění mladých umělců, kde je možné sledovat vyvíjející se tendence umění.

Pod Trafačku spadají tyto prostory - Trafačka Aréna, Trafo Gallery, Galerie Puppenklinik (vše Kurta Konráda 1, Praha 9 – Libeň) a Studio Trafo (Čerpadlová 4b, Praha 9 – Vysočany). Studio Trafo je využíváno od léta 2011 a nachází se tu další ateliéry, prostor pro konání komornějších akcí a v roce 2012 se zde zřídil jeden rezidenční ateliér pro zahraniční umělce.¹⁶³

Ostrava

Ostrava je dalším z kreativních měst České republiky, což dokazuje i jeho uskutečnění soubor s Plzní o hlavní evropské město kultury 2015.

,

¹⁶² Dostupné z: www.bubenska.cz

¹⁶³ Dostupné z: www.trafacka.cz

Cooltour - multižánrové centrum současného umění

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci (+ kulturní centrum)	Budova

Cooltour je experimentální prostor, který se snaží podporovat hlavně začínající umělce a celkově mladé tvůrčí osobnosti. Poskytuje krátkodobé rezidenční programy jak pro tuzemské, tak zahraniční umělce. Snaží se uskutečňovat a realizovat projekty, rozvíjet talenty a celkově kulturně obohacovat tamnější prostředí. Dochází tu ke spojení umělecké laboratoře, kulturní instituce a komunitního prostoru a poskytuje prostor pro setkávání. Snaží se o přiblížení současného umění veřejnosti. Skládá se ze 4 základních prostorů - Nová scéna, Galerie Cooltour, Shakespearova kavárna a Coolna. Kde Nová scéna je určena pro různé druhy klasických či experimentálních hudebně scénických, dramatických, tanečních, filmových a alternativních scénických produkcí, Galerie Cooltour slouží pro pořádání prezentací, workshopů, akustických koncertů, menších divadelních představení a různých vzdělávacích programů, v Shakespearově kavárně se pořádají například autorská čtení a Coolna poskytuje prostor pro práci a setkávání (v současné době se připravuje její otevření).¹⁶⁴

Dolní oblast Vítkovice (Projekt Nové Vítkovice)

Funkce	Rozloha
Kulturní centrum	Areál

Bývalý areál Vítkovických železáren byl uzavřen v roce 1998, díky své dlouhé historii dokládající činnosti člověka, byl celý areál začleněn pod ochranu státu jako národní kulturní památka. V současné době je hlavním objektem multifunkční aula Gong (bývalý plynojem), která slouží především jako koncertní sál, nebo se využívá pro pořádání konferencí apod. V rámci projektu "Zpřístupnění a nové využití NKP Vítkovice" bude, nebo již je realizována rekonstrukce (2009 – 2013) tří objektů:

- VI. Energetické ústředny
- Vysoké pece č. 1
- Plynojem

V plánu je také vybudování expozice "Svět techniky". Mělo by se jednat o výstavu zobrazující historii areálu a regionu, která by měla být zpracována i interaktivně.

Areál je vlastněn společností Vítkovice Machinery Group¹⁶⁵ a o samotný chod centra se stará zájmové sdružení právnických osob - Dolní oblast VÍTKOVICE.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Dostupné z: www.cooltourova.cz

¹⁶⁵ Dostupné z: www.vitkovice.com

¹⁶⁶ Dostupné z: www.dolnioblastvitkovice.cz

České Budějovice

Slavie – spolkový a kulturní dům

Funkce	Rozloha
Kulturní centrum	Budova

V roce 2011 na základě nespokojenosti s kulturní situací v Českých Budějovicích vzniklo občanské sdružení Budějovice kulturní, kterému se podařilo město přesvědčit o smysluplnosti oživení nefunkčního kulturního domu Slavie, kde vzniklo několik zajímavých kulturně vzdělávacích programů.¹⁶⁷ Slavie nabízí k pronájmu několik prostorů, které ale nejsou určeny k dlouhodobému pronájmu, a letní open air scénu. Dále se zde nachází Joga centrum, Café klub Slavie, jazz&blues club Highway 61 a další.¹⁶⁸

Jihlava

DIOD – Divadlo otevřených dveří

Funkce	Rozloha
Kulturní centrum	Budova

Tento relativně nový prostor pro nezávislé projekty vznikl v rekonstruované budově Sokola v Jihlavě, své dveře otevřel poprvé 1. dubna 2011. Rekonstrukce sálu byla spolufinancována Evropskou unií a to ve výši 92,5 %, tedy 24 425 677 Kč, dále je projekt podporován Ministerstvem kultury a magistrátem města Jihlavy.

DIOD nabízí technicky dobře vybavený black box, jehož prostorové a kapacitní dispozice se mohou přizpůsobit zadání. Každý měsíc se zde pořádají akce kulturního charakteru, které lze rozdělit na pronájmy a hosty divadla, kterými jsou zajímavé kulturní projekty, ať už činoherní, pohybové, nebo hudební.¹⁶⁹ Co se týká pronájmu, tak prostor si zde pronajímá celá řada kulturních organizací z okolí, přičemž neziskové organizace mají snížené poplatky.

DIOD nemá právní subjektivitu a jeho provozovatelem je Tělocvičná jednota Sokol v Jihlavě.

Brno

Závěrem je nutné podat i krátké zhodnocení brněnských aktivit na poli kreativních odvětví, které do budoucna utváří prostředí ve kterém by mělo vzniknout Kreativní centrum Brno a může tak být dosaženo potenciálních synergických efektů.

¹⁶⁷ Ústní sdělení. Jiří Grauer (občanské sdružení BUDĚJOVICE KULTURNÍ)

¹⁶⁸ Dostupné z: www.slaviecb.cz

¹⁶⁹ DIOD [online]. [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://www.diod.cz/o-projektu>

COWO Brno

Funkce	Rozloha
Coworkingové prostory	Budova resp. patro

COWO Brno nabízí sdílenou kancelář, kde si každý člen platí měsíční tarif dle svých potřeb. Jedná se o typický coworkingový prostor představující prakticky nejznámější podobnou aktivitu v Brně. Tarify jsou vždy na jeden kalendářní měsíc. K dispozici je pracovní stůl, kancelářská židle, vysokorychlostní internet, sociální zařízení a kuchyňský kout. Členové mohou využívat zasedací místnosti za zvýhodněné ceny a další výhody. Pořádají se tu i různé workshopy apod.¹⁷⁰ Cowo Brno je tak jednou z prvních vlastovek pro moderní podnikání v Brně.

Idustra (o.p.s. Vaizard)

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci + Coworkingové prostory	Budova

Idustra je nově vznikající projekt, jehož cílem je realizovat prostory pro ateliéry umělců, coworkingové prostory, galerie a zázemí, kdy adaptace prostor je rozdělena do několika etap a prostory budou zpřístupňovány postupně. Prostory si lze pronajmout na nejrůznější akce. Projekt spojuje a je organizován skupinou umělců a nadšenců, co mají zájem o realizaci tohoto projektu. Peníze získávají z vlastních zdrojů a příspěvků: „Projekt jsme schopni realizovat díky tvrdým úsporám, podpoře našich mecenášů a partnerů a téměř stoprocentním podílem dobrovolnictví na pracích souvisejících s adaptací budovy.“¹⁷¹ Je tedy vidět, že tento projekt je projektu Kreativní Centrum Brno poměrně podobný a tato iniciativa se nám jeví jako možný strategický partner.

Vlněna

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci	Areál

Vlněna je areál bývalé továrny, která patřila mezi přední brněnské textilní továrny. Zabírala bezmála jeden rozlehlý blok. Po roce 1989 se nedařilo udržet podnik životaschopný a postupem času upadl. V současné době se tak areál nachází ve velmi špatném stavu. Jeho spojitost s kreativním odvětvím je především zajímavý historický nádech bývalé továrny, který přilákal skupinku umělců, kteří zde mají ateliéry. Jedná se o unikátní příklad přirozeně vzniklé komunity umělců, kteří se rozhodli spolu sdílet prostory a vzájemně se inspirovat. V současné době je ale osud tohoto místa nejistý, jelikož se uvažuje o celkovém přebudování celého areálu.

¹⁷⁰ Dostupné z: www.cowobrna.cz

¹⁷¹ Vaizard. Idustra - mezinárodní centrum kultury a vzdělání [online]. [cit. 2013-05-08]. Dostupné z: industria.vaizard.org

Kraví hora

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci	Areál

Zajímavým kreativním místem v Brně je i místo na severovýchodní části Kraví hory, kde se nachází areál souboru jednopodlažních budov v majetku Vysokého učení technického v Brně. Většina objektů je však pronajímána různými společnostmi či subjekty. V jedné z těchto budov sídlí i umělci, a tak zde vznikla malá komunita spřátelených umělců, kteří se zde rozhodli usadit a společně tvořit. Ateliér zde má například známý malíř Petr Kvíčala, který působí jako pedagog na Fakultě výtvarných umění VUT, či malíř Václav Kočí, který se jako zástupce mladší generace brněnských umělců velmi angažuje na brněnské scéně. Kromě dvou zmíněných se zde nacházejí ještě další tři ateliéry. Místo je pro umělce inspirativním spotem, kde se mohou vzájemně obohacovat o své zkušenosti a zároveň zde konat společenské akce. Toto místo by tak mohlo také sloužit jako další bod brněnské “kreativní sítě”.

Zbrojovka

Funkce	Rozloha
Centrum pro tvorbu a prezentaci + Kulturní centrum	Areál

Rozsáhlý areál zabírající prostor od ulice Lazaretní až po řeku Svitavu. Areál sloužil k výrobě zbraní a traktorů Zetor. Po roce 1989 Zbrojovka postupně upadala. V současné době slouží Zbrojovka několika společnostem, firmám, malým ateliérům, je využívána pro konání různých kulturních akcí, jsou zde také zkušebny, díky své silné atmosféře se zde často fotí, ovšem většina plochy je opuštěna a chátrá. Její osud je stejně jako v případě Vlněny nejistý, protože se uvažuje o celkovém přebudování areálu.

Zajímavé jsou příklady společností, které zde sídlí a akcí, které se zde konají:

- Zbrojovka Půl Indole - Místo pro extrémní sporty. V upravené hale se dá jezdit po rampách a dalších překážkách určených pro kola a skaty.
- Burning Factory Beats Party -Několikadenní festival, kde se konaly koncerty, módní přehlídky mladých návrhářů.
- Fotografický workshop IDIFu - Konal se zde v roce 2010, pod vedením fotografa Danem Vojtěchem.
- Améba – neformální společenství vyznavačů graffiti - Společenství zde uspořádalo mezinárodní jam graffiti umělců. V létě roku 2009, se zde sešli umělci, kterým byla poskytnuta plocha na objektech Zbrojovky k prosperování jejich graffiti.
- Workshop Týdne výtvarné kultury - Etno workshop se konal v březnu tohoto roku (2013). Setkání sdružovalo umělce, kteří se v prostorách Zbrojovky mohli vyjádřit jak barvami a malbami na stěny, tak i sprejováním.
- Umělecká skupina BMW

Ostatní

Závěrem je možné ještě zmínit dvě zajímavá místa. Jedním je část Brna tzv. Kamenná kolonie, která se nachází za řekou Svitavou směrem od nemocnice U Milosrdných Bratří. Tato kolonie vznikla díky dělníkům, kteří pracovali v nedalekém lomu a potřebovali najít nové místo, kde by se mohli usadit. Vznikla tak unikátní osada s nezaměnitelnou atmosférou malých dělnických domů. V době výstavby panelových domů tyto domky původní obyvatelé začali opouštět a naopak toto místo začali postupně vyhledávat umělci, kteří ocenili místní prostředí. Nachází se zde galerie SIXTY STONE SPACE¹⁷² a Duckbar, místo pro setkávání zdejší komunity a pořádání výstav.¹⁷³ Druhou nově vznikající iniciativou je snaha o revitalizaci bývalé sladovny Briess v městské části Husovice za účelem vytvoření nezávislého centra umění. Pokud by se daný projekt podařil, bylo by možné uvažovat již o čtvrtém uzlovém bodě potencionální kreativní sítě pro Brno.

¹⁷² Dostupné z: <https://www.facebook.com/pages/SIXTY-STONE-SPACE/187290027606>

¹⁷³ Dostupné z: www.duckbar.cz

Shrnutí

V rámci představené analýzy bylo zmapováno několik kulturních a kreativních center v Evropě a České republice. Hlavním přínosem tohoto mapování bylo zjištění, co vše se pod těmito pojmy ukrývá. Co to vlastně je kreativní centrum a co vše nám může nabídnout, resp. jak je tento pojem vnímám v evropském regionu. Jak již bylo uvedeno na začátku, je to něco velice pestrého a těžko uchopitelného a především lokálně specifického.

Z výše uvedených důvodů je proto velmi složité přenést jednotlivé koncepty do jiného prostředí. S tímto faktem tak bylo místo konkrétního návrhu vytvořeno několik základních trendů, které se prolínají prakticky většinou z těchto objektů. Tyto trendy byly následně aplikovány na jednotlivé příklady pro jejich vzájemné dokreslení a obohacení. Uvedené trendy tak považujeme za základní výstup této analýzy, který nám umožnil následně lépe definovat následující návrhovou část, a měl by posloužit zadavateli jako cenný nástroj pro další bližší rozhodnutí o záměru brněnského projektu.

Pro projekt Kreativního centra Brno je nutné si uvědomit, že se z rozlohového hlediska jedná zatím pouze o budovu, která však může sloužit jako prvotní impuls k revitalizaci celé čtvrti a stát se tedy mnohem větším útvarem. Druhou potencionální možnost rozvoje je možné spatřovat vytvoření celobrněnské kreativní sítě podobné síti z Barcelony, která by zapojila více aktuálně vznikajících, nebo již existujících aktivit ve městě (viz analýza brněnského prostředí).

Z funkčního hlediska nejvíce záměru Kreativní centrum Brno vyhovuje typ Centrum pro tvorbu a prezentaci, je však nutné nastavit správný poměr mezi jednotlivými složkami, které by ho měly tvořit a opět vše závisí na záměru zadavatele i z rozlohového hlediska.

Z vybraných center jsme tedy nevolili pouze jedno jako ideální příklad, ale snažili se vše brát spíše jako celek a z každého si vzít inspiraci, která by byla pro naši situaci nejvhodnější.

Analýzou kreativních iniciativ v České republice bylo dále potvrzeno, že tyto aktivity začínají pomalu již vznikat i zde. Jedná se však zatím pouze o jednotlivé budovy, objekty většího charakteru zatím stále chybí. Brno se tak může stát opravdovým průkopníkem z důvodu jeho velice výhodných podmínek pro tento rozvoj (město studentů, kompaktní historické centrum a další).

Dohledat se detailních informací ohledně financování a organizace se bohužel vždy nepovedlo zcela stoprocentně, ale přesto dostupných informací bylo dostatečně na to, abychom si dovedli představit, jak daný objekt funguje.

Organizační a právní zajištění projektu

Úvod

Třetí částí dokumentu je návrh jeho organizačního a právního zajištění. Tento návrh je založen na využití specifík, jak budovy, tak Brna i širšího jihomoravského regionu. Tato část studie nejprve pojedná o různých právních normách, které je možné uvažovat s ohledem na specifika projektu. Následovat pojednání o funkčním rozdělení celku na jeho procentuální části dle účelu. Na základě tohoto rozdělení a definování určitých proměnných pro upřesnění záměru je navržena právní forma, která se nám jeví jako nejvíce vhodná pro celý projekt s ohledem na specifickou místu ve kterém vzniká. Poslední částí je určitý modelový příklad finančního plánu, který slouží k základní vstup do této problematiky a měl by zadavateli přinést odhadovou cenu provozu komplexu.

Analýza právní forem

Jakmile je dokončeno stavební řízení kolaudací, může se majitel rozhodnout, jakou formou bude s prostory nakládat, zda si budovu ponechá a bude ji pronajímat jednotlivým subjektům nebo zda si na tuto činnost najme 3. subjektu. Třetí možností je založení určité organizační jednotky, která by za majitele tuto činnost vykonávala. Majitel by tak měl stále nad objektem kontrolu, ale o konkrétní provozní záležitosti se již starat nemusí.

V případě projektu Kreativní centrum Brno je majitel město Brno, nepředpokládá se, že by ale tento projekt řídilo skrze svoje organizační složky jako např. Odbor kultury MMB. S ohledem na komplexnost projektu, lokalitu v jaké se nachází (viz DNA lokality) a účel který by mělo plnit (viz Analýza kreativních center) se jako nejvíce reálnou možností jeví výše zmíněná třetí možnost a to zřízení právnické osoby za účelem provozování a spravování celé budovy. Pro tento případ přichází v úvahu hned několik možností popsaných níže.

Příspěvková organizace

První z možností je příspěvková organizace samosprávných celků upravená zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Od §27 až po § 38 zde nalezneme poměrně detailní výklad tohoto právního nástroje. Tato organizační forma je zakládána obcí v neziskových záměrech, které si ale vyžadují přesnější a rozlehlejší organizační strukturu. Jinými slovy, tato organizace spravuje majetek, který jí majitel k tomuto účelu svěřil. Hospodaří s prostředky, které získala svou činností nebo s těmi, které jí svěřil zřizovatel. Zřídit ji může stát, kraj i obec. Tento druh PO je právně konstruován k ztrátovým výsledkům (tedy pro případy, kdy náklady převyšují výnosy). Zřizovatel má formou příspěvků tyto ztráty kompenzovat. Jako velkou nevýhodu bychom ale viděli fakt, že příspěvkové organizace nejsou nikterak dynamickou právní normou, které by měla možnost

konkurenčního vývoje. Jejich provoz je poměrně silně regulován a omezen zákonem. Pro shrnutí se tedy jedná o právnické osoby, které nevytvářejí zpravidla zisk, v zakládací listině si vytyčí hlavní a doplňkové cíle. Ty poté slouží k hospodářským účelům. Pokud přeci jenom organizace dosáhne kladného hospodářského výsledku, převede tento obnos do rezervního fondu. Nemůže ho nabít zřizovatel pro sebe.¹⁷⁴ Tato forma se nám také jeví jako nevhodná pro projekt z důvodu, že by vyžadovala velmi proaktivní roli zřizovatele v celém procesu.

Obecně prospěšná organizace

Další formou je obecně prospěšná organizace. Její právní zakotvení je možné nalézt v zákoně č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Jedná se tedy o právnickou osobu jejíž zisk opět, jako v předešlém případě, nesmí být použit ve prospěch zřizovatele. Zde bychom jako hlavní účel označili poskytování obecně prospěšných služeb. Je možné ale vykonávat doplňkovou ziskovou činnost.¹⁷⁵ Tato právní úpravu bude platná jen do 1. 1. 2014. Zde se přetransformuje v tzv. ústav. V NOZ bychom tuto PO hledali od §402. Pravidla zde platí ale obdobná. Pouze od data, až NOZ nabude účinnosti, tak již nové obecně příspěvkové organizace nemohou vznikat. Ale ty stávající samozřejmě mohou dále existovat, nebo přejít na formu ústavu.¹⁷⁶ Rozdíl mezi ústavem a běžnou korporací je takový, že nemá členy, ale klasické zaměstnance. Jeho majetek je spravován volněji, než například majetek fondací. Spojuje v sobě osobností a majetkovou složku. Zakládán za účelem vykonávání hospodářsky a společensky užitečné činnosti.¹⁷⁷

Zájmové sdružení právnických osob

Pokud bychom opustili neziskové právnické osoby, nabízí se nám jiný právní konstrukt, a to zájmové sdružení právnických osob. Tato právnická osoba se zakládá k prosazování a ochraně zájmů za dosažením daného účelu. Tento účel může být velmi rozmanitý, ale musí být ve stanovách a není možno se od něj odchýlit. V našem případě může být předmětem činnosti například podpora začínajících umělců. I zde může být účastníkem stát, který v tomto případě vystupuje jako PO. K založení zákonného sdružení je nezbytná zakladatelská listina. Sdružení odpovídá svým majetkem za nesplnění svých závazků. Zde jsme se opírali o současné účinné znění občanského zákoníku (zákon č. 40/1964). S příchodem nového OZ je potřeba této změně věnovat zvýšenou pozornost.¹⁷⁸ V zákoně č. 89/2012 se již úpravu zájmového sdružení nevyskytuje. Po nastoupení jeho účinnosti tedy nebude možno již takové sdružení zakládat. Nastane tzv. STOPSTAV. Od 1. 1. 2014 se bude stav tedy jenom snižovat. Zde zákonodárce pamatoval na kontinuitu v přechodných ustanoveních. Z §3051 zjistíme, že doposud založená sdružení mohou pokračovat podle svých stanov neomezeně,

¹⁷⁴ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 3. 2013].

¹⁷⁵ Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 3. 2013].

¹⁷⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 3. 2013].

¹⁷⁷ Nový občanský zákoník-osoby[online]. [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecna-cast-zakoniku/zakladni-instituty/osoby.html>

¹⁷⁸ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 3. 2013].

nebo mohou přejít na jinou právní formu, a to spolek. Pokud bychom uvažovali o založení právnické osoby s obdobnými rysy ale v režimu NOZ, tak bychom se museli zorientovat v §§214-302. K založení je ale potřeba třech subjektů.¹⁷⁹ S touto právní formou má město Brno již dlouholeté dobré zkušenosti ve formě zájmového sdružení právnických osob, které představuje Jihomoravské Inovační centrum.

Nadace a fundace

V uvážení mohou připadnout ještě fundace a nadace. Fundace vzniká v souvislosti s vyčleněním majetku za jistým účelem. Obdobnou formou je nadace. Zde je ale podmínkou nezakládat tuto formu za účelem zisku. Naopak podmínkou jsou dobročinné účely.¹⁸⁰ Tyto dvě právní formy však nejsou pro projekt kreativního centra svým zaměřením příliš vhodné jako primární typ organizace.

Občanské sdružení

Jako poslední formu jsme si vybrali občanské sdružení. V tomto případě se budeme řídit právní úpravou zákona o sdružování občanů (zákon č. 83/1990). Sdružení se považuje za plnohodnotnou právnickou osobu, která nepodléhá příliš přísné regulaci zákonem, její účel činnosti je skutečně široký. Zajímavým právním nástrojem je i tzv. součinnost. Zde mohou jednotlivá sdružení uzavírat dočasné i trvalé smlouvy za účelem součinnosti v případě, že je spojuje nějaký společný zájem. Opět je zde ale potřeba upozornit na příchod nového občanského zákoníku kde v §3045 odst. 1 je psáno, že doposud založená sdružení občanů jsou považována od nabytí jeho účinnosti za spolky.

¹⁷⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 3. 2013].

¹⁸⁰ tamtéž

Návrh právní formy

V předešlé části jsme uvedli hlavní typy právních forem, které by připadali v úvahu pro město Brno jako vlastníka budovy, který by založilo nebo se stalo členem nové právnické za účelem správy objektu. Po zhodnocení všech možností jsme dospěli k závěru, že následující možnost jsou pro daný projekt nejvhodnější.

Základním výhodiskem je, že by město budovu káznice by s pomocí evropských dotací postupně opravilo a pouze by ji pronajímalo. Za tímto účelem by bylo zřízeno nové sdružení. Dle aktuální právní úpravy se jako nejvhodnější pro účel a spojitost s městem resp. regionem jeví založení Sdružení právnických osob, kde město a kraj disponují již dlouholetou zkušeností v podobě zmíněného Jihomoravské centra. Dle nového občanského zákoníku již ale nebude možno zřídit sdružení právnických osob, tak jak ho známe dnes, nastane tzv. stopstav. Sdružení právnických osob sice budou nadále existovat a již nová nevzniknou.¹⁸¹

Obsahově podobnou a navazující právní formou na toto sdružení je již zmíněný spolek.¹⁸² S. V NOZ je ponechána poměrně velká volnost, co se týče spolku, jeho založení a provozování. Pro založení spolku bude nezbytné splnit několik základních podmínek. Zakladatelé se musí shodnout na základním znění stanov, dále se uskuteční ustanovující schůze, kde se mohou stanovy pro případ neshod nebo dohod ještě pozměnit. Spolek vzniká zápisem do veřejného rejstříku. Součástí stanov je i vymezení spolku v jeho činnosti. Zajímavostí této právní formy je, že obsahuje dvě linie činnosti. Hlavní a vedlejší. Hlavní činnost musí naplňovat účel spolku a nesmí to být čistá podnikatelská činnost.¹⁸³

Proto navrhujeme, aby jako hlavní činnost ve svých stanovách uvedli právě kreativní inkubátor a navíc i rozvoj kreativního průmyslu. Tento typ sdružení může již využívat jako vedlejší činnost právě činnost ziskovou (viz dále organizační zajištění – komerční plocha).

Další zajímavostí je, možnost zřídit organizační složkou sdružení (v režimu zákona č. 40/1964). V NOZ se toto označuje jako spolek pobočný. Jeho práva a povinnosti mu určí spolek a stanovy. Ve stanovách se nadále určí statutární orgán, který bude za spolek jednat a nejvyšší orgán, který bude rozhodovat. Jako další alternativu nám NOZ nabízí kontrolní komisi. V tomto nástroji vidíme potenciál posílení dohledu nad zamýšleným záměrem. Nejméně tříčlennou komisi jmenuje členská schůze.

Jako jednotlivé členy takto zřízené spolku navrhujeme místní instituce, které se zabývají uměním a kreativním průmyslem obecně, Brno a Jihomoravský kraj. Všechny tyto organizace by mohly zároveň využívat potenciál kreativního centra. Spolek by poté mohl získat tzv. status prospěšnosti. To by mu nadále otevřelo dveře k dalším dotacím a to mu opět umožnilo rozšířit svoji činnost.

¹⁸¹ § 142 zákona č. 40/2012, o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 5. 2013]

¹⁸² § 214 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 5. 2013]

¹⁸³ § 229 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 5. 2013]

Mezi navrhované členy patří:

1. Brno
2. Jihomoravský kraj
3. Masarykova univerzita
4. Mendelova univerzita
5. Vysoké učení technické v Brně
6. Janáčkova akademie muzických umění
7. Střední škola umění a designu a Vyšší odborná škola restaurátorská Brno
8. Vyšší odborná škola oděvního designu a managementu a Střední uměleckoprůmyslová škola textilní

Pro shrnutí tedy jako členové organizace by byly univerzity se sídlem v Brně, další vysoké školy, které se zaměřují na kreativní činnost a dále i střední školy s uměleckým zaměřením. Pokud ale projekt chceme pojmut ještě ze širšího úhlu, můžeme mezi členy zařadit i lidové umělecké školy.

Dále jako z nezbytné považuje i dlouhodobost projektu. Jeho udržitelnost zcela nepochybně závisí i na finanční stránce, která bude popsána dále. Navrhujeme tento jednoduchý model navrácení prvotní investice do objektu vložené. Pro tyto účely budou náklady na návratnost investice zahrnuty do ceny pronájmu a investice bude navracena v časovém horizontu přibližně 20 let. Po delší době, např. po 20 letech bude budova potřebovat další opravu v důsledku chátrání budovy. Zde bude nutné opět opravu investovat z externích zdrojů a postupně investici v podobě části pronájmu investorovi navracet. Od tohoto kroku si slibujeme větší udržitelnost chodu centra.

Základní výhodou výše uvedeného právního ošetření projektu vidíme v tom, že by vznikl určitý protipól Jihomoravského inovačního centra, které vyjadřuje především podporu vědě a výzkumu. Nejednalo by se však o konkurenty, ale vzájemné partnery, kteří by se mohli navzájem obohacovat. Praxe JIC a především také jeho stanovy a zakládací listiny by mohly posloužit jako cenný zdroj již ověřených postupů a inspirace a mohlo by tak dojít k výrazným synergickým efektům v rámci celého města.

Organizační struktura

Objekt bývalé káznice je sice budovou, na které se podepsal čas, ale na druhou stranu je to objekt výjimečný a jediný svého druhu. A právě jeho rozlohu, jeho konstrukci a rozvržení musíme v projektu využít. Vzhledem k zadání, které nás odkazuje na fakt, že by projekt měl plnit různé účely a tedy i obsahovat různé druhy prostor jsme se rozhodli rozdělit budovu na tři části dle procentního modelu. Tento způsob se nám jevil jako nejvhodnější z důvodu ještě doposud nejasně definovaného záměru celého projektu. Model je tak založen na vytvoření tzv. Centra pro tvorbu a prezentaci definovaného dříve v analytické části kreativních center, je ho však možné poměrně snadno upravit. Cílem tak bylo navrhnout základní linii, který by sloužila pro další práci.

První částí, která by zabírala 30 % prostorů, by byla obsazena obchody se zaměřením na kulturu, kavárnami, restauracemi a prostory pro firmy podnikající v kreativních odvětvích. Tyto prostory jsme pro naše účely nazvali komerční plochou. Podmínkou bude zaměření na kulturu. Tedy i kamenné obchody se budou vybírat, tak aby sami umělci, kteří budou v budově působit, zde mohli nakupovat. Pro představu například obchod s barvami, papírnictví, s foto potřebami, hudební nástroje, potřebné materiály. Tyto prostory budou přinášet kreativnímu centru příjem v podobě nájmu, který bude na úrovni tržní ceny pronájmu v oblasti a také bude sloužit jako spojnice mezi Kreativním centrem a veřejností.

Druhá sekce by dle našich představ měla sloužit jako stálé ateliéry, zkušebny, příložitostné výstavní místnosti a galerie, tzv. kreativní plocha. Jednalo by se o 40 % z prostoru. Majitel by pronajímal tyto prostory na rozdílně dlouhou dobu. Většina by byla pronajímána dlouhodobě. To zahrnuje i povinnost pro nájemce prostory udržovat. Část těchto prostor by sloužila i ke krátkodobému, příležitostnému pronájmu. Z jejich pronájmu plyne další potencionální zisk, který by sloužil k nastartování centra a jeho životaschopnosti v prvních letech. V případě většího zájmu o stálé ateliéry, by se tato sekce mohla rozdělit na poloviny. Takto chceme ponechat možnost provozovateli přizpůsobit se reálné poptávce po různých typech prostoru na momentálním realitním trhu.

Jako třetí část, o rozloze 30 % by sloužila výhradně jako přechodné pracoviště pro umělce, kteří teprve začínají se svojí činností. Prostory jsme pro naše účely pojmenovali start-up plochou a jednalo by se o tzv. kreativní inkubátor. Tedy podmínky vytvořené speciálně na míru začínajícím umělcům tak, aby jim usnadnil jejich zavedení, získání klientely a vylepšil vyhlídky na další roky. Doba, kdy by mohli umělci takto pobývat ve zvýhodněných podmínkách v kreativním centru, by byla něco mezi rokem a půl a dvěma lety. Poté by museli opustit takto vyhrazené prostory, a tak uvolnit místo dalším. Nic ale nebrání v tom, pokračovat v činnosti opět zde. K pronájmu zde budou již zmíněné stálé ateliéry v druhé sekci.

Věříme, že takto rozvržený účel užívání prostor bývalé káznice bude nejvhodnější k nastartování a udržení celého projektu naživu po dobu prvních kritických pěti let. Počítáme také s tím, že poptávka může být jiná, rozdílná od tohoto návrhu. Proto, pokud to bude vzhledem k poptávce a momentální situaci nutným, bude možné určení prostorů a jejich účelu v rámci kreativního centra přerozdělit v prospěch žádané části. Hlavním cílem je budovu zaplnit a rozšířit ji do širšího podvědomí veřejnosti. Jediné omezení je kreativní zaměření celého objektu.

Finanční plán

Na základě organizační struktury byl navrhnut plán nákladů a příjmů a byla kalkulována cena nájmu jednotlivých částí káznice. Finanční plán je nutné brát pouze jako model, protože aktuální stav projektu a dostupné informace nedovolují specifitější určení.

Plán nákladů

Pro provoz kreativního centra v káznici jsme odhadli náklady, které budou spojeny s jeho provozem (viz tabulka č. 7). V následujícím textu bude popsáno, jak jsme jednotlivé náklady odhadovali a co si pod nimi představit.

První skupinou nákladů jsou energie, tzn. topení, spotřeba elektřiny a vody. Tyto náklady byly odhadnuty s pomocí odborníka, který v energetice pracuje 30 let. Odhadovali jsme, že se ročně bude průměrně topit 180 dní po osmi hodinách denně. Cenu za 1 GJ (580 Kč bez DPH) jsme počítali podle ceníku Brněnských tepláren¹⁸⁴, tzn. podle tržní ceny, za kterou je teplo možné nakoupit. Celková roční částka na teplo činí 3 299 000 Kč. Spotřebu vody jsme odhadovali na tři metry kubické na den. Byla použita cena dle Brněnských vodáren a kanalizací¹⁸⁵ a to 56 Kč/m³ (bez DPH). Celkové náklady na vodné a stočné jsou 61 320 Kč za rok. Do rozpočtu jsme pro rezervu zahrnuly 100 000 Kč/rok. Náklady na energie byly uvažovány následovně: spotřeba bude 300 W na jednu místnost průměrně sedm hodin denně, cca 90 místností v káznici, cena elektřiny je odhadována na 4 Kč/kW. Celkové náklady na elektřinu činí 276 000 Kč za rok.

Další skupinou nákladů jsou personální náklady. Provoz kreativního centra jsme nastavili tak, aby jej mohli zvládnout tři lidé: manažer, správce a vrátný. Manažer by měl na starosti podnájemníky káznice. Staral by se o shánění podnájemníků, o jejich udržení. Dále by měl na starosti administrativu spojenou s káznicí, případně marketing. Správce by byl částečným zástupcem za manažera. Měl by na starosti administrativu, správu budovy jako takové, management drobných oprav budovy atd. Vrátný by budovu hlídal, kontroloval, zda do vyhrazených částí budovy vstupují jen oprávnění lidé, případně spravoval klíče a byl pomocnou rukou pro správce. Mzdy zaměstnanců jsme nastavili následujícím způsobem: manažer – 30 000 Kč/měsíc, správce – 25 000 Kč/měsíc, vrátný 20 000 Kč/měsíc. V tabulce nákladů (tabulka č. 7) jsou uvedeny superhrubé mzdy (včetně sociálního a zdravotního pojištění placeného zaměstnavatelem – 14 % z hrubé mzdy), tzn. celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance. Celkové roční personální náklady činí 1 206 000 Kč.

Další skupinou jsou náklady na provoz a údržbu kreativního centra. Náklady na provoz kanceláře zahrnují kancelářské potřeby, internet, náplně do tiskárny, atd. Na úklid, účetnictví a daně budou najaty externí specializované firmy. Do rozpočtu byly také zahrnuty náklady na běžné opravy, které budou v káznici potřeba. Ostatní náklady zahrnují ostatní položky nutné k provozu káznice, které nejsou zahrnuté v žádné z výše zmíněných skupin, např. hygienické potřeby na toalety atd. Roční náklady na provoz a údržbu kreativního centra činí 888 000 Kč.

¹⁸⁴ Teplárny Brno – Ceny tepla, Dostupné z: <http://www.teplarny.cz/cz/cenik-tepla~1>

¹⁸⁵ Bvk – Ceník, Dostupné z: <http://www.bvk.cz/zakaznikum/cenik/>

Poslední položkou v nákladech, které by měl příjem káznice pokrýt, jsou náklady na navrácení investice.¹⁸⁶ Investicí se myslí peníze vložené na opravu a vybavení káznice. Vzhledem k tomu, že zatím není k dispozici stavebně-technický průzkum a i tak visí nad projektem mnoho otazníků, určili jsme pro naše účely výši investice (města) na 100 000 000 Kč a dobu návratnosti investice na 20 let. Z těchto dvou údajů lze jejich podílem získat roční a měsíční náklad na investici (viz tabulka č. 6).

Tabulka č. 6 - Základní shrnutí nákladů

	[Kč]
Výše investice	100 000 000
Doba návratnosti investice	20
Průměrný roční náklad z investice	5 000 000
Průměrný měsíční náklad z investice	416 667

V následující tabulce jsou jednotlivé náklady rozepsány:

Tabulka č. 7 - Podrobnější popis nákladů

Náklad	Měsíční [Kč]	Roční [Kč]
Energie		
Topení	274 917	3 299 000
Elektřina	23 000	276 000
Voda	8 333	100 000
Σ Energii	306 250	3 675 000
Personální náklady		
Manažer káznice	40 200	482 400
Správce	33 500	402 000
Vrátný	26 800	321 600
Σ Personálních nákladů	100 500	1 206 000
Provoz + údržba		
Náklady na provoz kanceláře	12 000	144 000
Úklid	35 000	420 000
Účetní + daně	5 000	60 000
Běžné opravy	12 000	144 000
Ostatní náklady	12 000	144 000
Σ Provoz + údržba	76 000	912 000
Náklady na investici		
Návratnost investice	416 667	5 000 000
Σ nákladů bez energií	593 167	7 118 000
Σ nákladů celkem	899 417	10 793 000
Σ nákladů celkem s DPH	1 088 294	13 059 530

Celkové roční náklady na provoz centra bez DPH činí 10 793 000 Kč, náklady s DPH činí 13 059 530 Kč na rok.

¹⁸⁶ Jsme si vědomi, že projekt takového charakteru má i přínos i jiný než ziskový, pokusili jsme se ale navrhnout tento model dle nás reálných možností

Kalkulace ceny pronájmu

Aby bylo možné provést kalkulaci ceny káznice a vyčíslit příjmy bylo nutné určit plochu prostor káznice, které budou přinášet příjem.

Celková plocha káznice ve všech podlažích je 8 206 m². Uvažovali jsme, že využitelná plocha, kterou je možno pronajmout, činí cca 80 % celkové plochy káznice. Zbýlých 20 % jsou chodby, toalety, kancelář pro manažera a správce kreativního centra, příp. kuchyňky. Tyto prostory příjem nepřinášejí. V souladu s navrženým organizačním konceptem jsme využitelnou plochu rozdělili na tři části: komerční plochu (30 % využitelné plochy), kreativní plochu (40 % využitelné plochy) a start-up plochu (30 % využitelné plochy). Výměry jednotlivých ploch jsou uvedeny v tabulce č. 8:

Tabulka č. 8 - Výměra plochy využitelná k účelu

Výměra plochy	[m ²]
Plocha káznice celkem	8 206
Využitelná plocha celkem	6 565
Komerční plocha	1 970
Kreativní plocha	2 626
Start-up plocha	1 970

Pro určení ceny byla použita nákladová kalkulace ceny. Aby kreativní centrum nebylo ve ztrátě je nutné do ceny pronájmu zahrnout všechny náklady a rozpočítat je na jeden m².

Náklady na energie nebudou účtovány do ceny pronájmu, ale budou k ceně účtovány navíc, podle skutečné spotřeby. Energie platí všichni pronajímatelé v budově (měsíční částka je podělena výměrou využitelné plochy). Vytvořili jsme alespoň předběžnou kalkulaci energií (viz tabulka č. 9); ta ale reálně závisí na skutečné spotřebě a způsobu, jak budou energie účtovány.¹⁸⁷ Cena energií je cca 56 Kč/m² na měsíc.

Tabulka č. 9 - Kalkulace Energií

Energie	[m ²]	[Kč/m ² /měsíc]	[Kč/měsíc]
Topení	6 565	41,88	274 917
Elektřina	6 565	3,50	23 000
Voda	6 565	1,27	8 333
Σ energií		47	306 250
Σ energií s DPH		56	370 563

Samotná cena pronájmu zahrnuje zbývající náklady, a to jsou náklady na návratnost investice, personální náklady a náklady na provoz a údržbu. Tyto náklady jsou rozpočítávány pouze na výměru komerční plochy a kreativní plochy (70 % využitelné plochy). Pronájem start-up plochy není účtován; její uživatelé platí pouze za spotřebované energie. Takovouto formou je možné začínající podpořit a pomoci jim v nelehkých začátcích.

¹⁸⁷ Zde lze navrhnout hned několik způsobů, jak náklady později rozdělit, např.: celkové náklady za energie podělit celkovou využitelnou plochou a poté rozdělit mezi podnájemníky podle pronajaté výměry (zde jsou zahrnuty i náklady za energie na 20 % plochy, která bude využita na společné prostory a kancelář). Další možností, jak tyto náklady rozdělit, je účtovat každému jeho skutečnou spotřebu a poté rozpočítat energie připadající na 20 % společných prostor podle výměry podnájemníků.

Dále součástí ceny pronájmu je 5 % zisková marže, která je v dnešním podnikatelském prostředí obvyklou součástí ceny. Výše ziskové marže byla stanovena tak, aby podnájemníky příliš nezatěžovala. Kalkulace ceny je uvedena v tabulce č. 10:

Tabulka č. 10 - Kalkulace ceny

Kalkulace ceny	[m ²]	[Kč/m ² /měsíc]	[Kč/měsíc]
Návratnost investice	4 596	91	416 667
Personální náklady	4 596	22	100 500
Provoz + údržba	4 596	17	76 000
Mezisoučet		129	593 167
Marže 5%		6	29 658
Celková cena		136	622 825
Celková cena s DPH		164	753 618

Celková cena pronájmu na jeden m² je 164 Kč za měsíc. Tato cena pokryje měsíční náklady a 5% ziskovou marži a je v souladu s průměrnými tržními cenami za m² v lokalitě.

Plán příjmů

V souladu s určenou cenou pronájmu byl navržen následující plán příjmů:

Tabulka č. 11 - Plán příjmů

Příjmy	[m ²]	[Kč/m ² /měsíc]	[Kč/měsíc]	[Kč/rok]
Komerční plocha	1 970	164	322 979	3 875 751
Kreativní plocha	2 626	164	430 639	5 167 668
Start-up plocha	1 970	0	0	0
Σ příjmů z pronájmu			753 618	9 043 419
Energie	6 565	56	370 563	4 446 750
Σ příjmů z pronájmu s energiemi			1 124 181	13 490 169

Celkové roční příjmy činí 13 490 169 Kč.

Kalkulace zisku

Zisk je rozdílem celkových nákladů a celkových příjmů a činí 430 639 Kč za rok (viz tabulka č. 12).

Tabulka č. 12 - Kalkulace zisku

Kalkulace zisku	[Kč/měsíc]	[Kč/rok]
Σ příjmů z pronájmu s energiemi	1 124 181	13 490 169
Σ nákladů celkem	1 088 294	13 059 530
Zisk	35 887	430 639

Vytvořený zisk je možno rozdělit mezi členy spolku, nebo může být kumulován a v budoucnu použit např. na opravy budovy v důsledku chátrání, nebo na dodatečné investice do vybavení budovy. Vzhledem k tomu, že projekt má být veřejně prospěšný, tak se nabízí i možnost zlevnění nájmu pro nájemce ateliérových prostor, což v podstatě znamená, že část zisku by jim byla přenechána ve formě zlevněného nájmu.

Výše celkových nákladů samozřejmě závisí na mnoha faktorech, které doposud nejsou známy, např. jak bude plocha ve skutečnosti rozdělena, jaké zařízení se zde budou nacházet, jak velká bude investice (na čemž závisí i spotřeba energií), atd.

Shrnutí

Na základě určitých předpokladů popsaných v textu výše byl vytvořen finanční model ročního plánu provozu kreativního centra. Vzhledem k tomu, že jsme byli schopni v ceně pronájmu pokrýt všechny náklady a cenu zároveň stanovit na úrovni průměrné tržní ceně v lokalitě, můžeme říci, že tento projekt je z finančního pohledu reálný (příjmy převyšují náklady).

Tento model předpokládá 100 % obsazenost budovy podnájemníky (tzn. představuje ideální stav, kdy je Kreativní centrum plně v provozu). Je jasné, že v průběhu zavádění kreativního centra, budova nebude plně obsazená a tak příjmy mohou být v prvních letech menší než náklady. Model jsme nastavili na ideální stav (např. po třech letech zavádění) z toho důvodu, aby bylo lépe vidět celý potenciál projektu (i možnou ziskovost při ne příliš vysokých cenách pronájmů).

Naše vize

Úvod

Tato kapitola nazvána “Naše vize” by měla přinést jednu základní myšlenku vyplývající z předchozím analýz a nápad, který se nám jeví v souvislosti s projektem a jeho okolním prostředím jako velmi zajímavá možnost podpory revitalizace dané čtvrti.

Vize pro káznici

Vize pro káznici z našeho pohledu na základě Analýzy DNA lokality, Analýzy kreativních center a jejich následnému převedení do trendů a z návrhu právní struktury nám jako zajímavé řešení a definování záměru, jak nejsmyslněji provozovat kreativní centrum v káznici v rámci brněnské oblasti vyplynulo následující řešení.

Kreativní centrum Brno resp. nový zřízený spolek by se měl stát protipólem resp. partnerem Jihomoravského inovačního centra, které by mu mohlo posloužit jako cenný zdroj inspirace. Podporou kreativních průmyslů by se tak měl uzavřít okruh duševního vlastnictví podporovaného ze strany města. Centrum by dle našeho názoru nemělo být budováno pouze jenom jako jedno samostatné centrum, ale spíše jako centrum **síťové**, které by cíleně spolupracovalo a vzájemně se obohacovalo s ostatními aktivitami podobného charakteru v Brně aktuálně vznikajícími (blíže viz Analýza kreativních center). Druhou možnou linií rozvoje, kterou by bylo vhodné podporovat je rozvoj centra ve smyslu **čtvrťe** (opět viz trendy v Analýze kreativních center). Toto potvrzuje i výrazný potenciál identifikovaný v Analýze DNA lokality ve formě volných nebytových prostor, které by mohly daný směr rozvoje výrazně urychlit (viz níže). Z organizačního návrhu centra následně vyplývá jeho primární funkce, kterou lze podřadit pod trend: **Centrum pro tvorbu a prezentaci**.

Vize pro lokalitu

Vize pro lokalitu vyjadřuje již nekolikrát zmíněný silný znak lokality ve formě výrazného počtu opuštěných nebytových prostor, které jsou logickým vyústěním situace v lokalitě. Data z analýzy DNA tak podávají potřebný analytický materiál pro rozhodnutí o vzniku projektů tzv. “dočasného obsazení” těchto prostor umělci za účelem zatraktivnění lokality. Tato koncepce byla prezentována již v roce 2010 právě na Kreativní konferenci Brno.

Na níže uvedených odkazech je možné nálezt popis těchto aktivit, které by dle našeho uvážení měli vést k výraznému urychlení regenerace dané čtvrti v souvislosti s realizací Kreativního centra Brno.

http://www.haushalten.org/de/english_summary.asp

<http://www.raumaufzeit.de> (pouze německy)

Tato aktivita je zjednodušeně založena na principu domluvy, kdy majitel daných nebytových poskytne zdarma umělci místo pro realizaci jeho nápadů (umělec platí pouze energie). Tyto nápady jsou předpokladem toho, že přitáhnou pozornost i širší veřejnosti a tedy zatraktivní danou lokalitu. Majitel tak následně po určité době může obnovit běžný provoz nebytových prostor za účelem zisku. Umělec zase na oplátku získá během určité doby velmi levně prostor, kde se může prezentovat. Pokud by se tuto myšlenku podařilo implementovat i do prostředí okolí káznice, která dle našich analýz je pro tuto aktivitu velmi vhodná, jsme přesvědčení, že by plánovaná potencionální revitalizace této oblasti byla opravdu vysoce úspěšná.

Využití budovy v letech 2013 a 2014

Využití budovy v letech 2013 a 2014 je především zatíženo bezpečnostním rizikem z důvodu častěčně havarijního stavu budovy, který je poznamenán časem, účelem stavby a celou řadou dalších faktorů. V prvním stádiu bude nejdůležitější zajistit bezpečnost pro pohyb po celém areálu, pokud by mělo dojít již k určitému počátečnímu zkušebnímu provozu, který by pravděpodobně byl vhodný, aby se docílilo stavu tzv. “do káznice se chodí za kulturou a uměním”.

Z pohledu města jako vlastníka budovy je především nutné zajistit odpovědností otázky za případné vzniklé škody. Majitel nemovitosti může vhodnou právní formulací snížit svoji odpovědnost ohledně skutečností, které se v jeho objektu odehrají, ale nikdy se této odpovědnosti nemůže zbavit. Vždy bude na soudu, pokud nedojde k mimosoudnímu narovnání, aby rozhodl, na čích bedrech leží odpovědnost za nastalou situaci. Proto je nezbytné, aby město resp. tento objekt byl pojištěn pro účely zmíněného zkušebnímu provozu. A to jak z provozu své činnosti, ale i proti všem rizikům, které ho mohou ohrožovat. Poté, pokud by se v “nejčernějším scénáři” něco stalo a majitel prokáže, že tomu nemohl zabránit, bude se případná náhrada škod, zdravotních výloh, či ušlého zisku hradit z odpovědnostní pojistky. Je to tedy kombinace dobře sepsané smlouvy, odpovědné správy budovy, kontroly a solidního vystupování, které tvoří bezproblémový provoz takového zařízení. Odpovědnost a solidnost je samozřejmě vyžadována na obou stranách smluvního vztahu.

Jako nástroj pro realizaci tohoto záměru přikládáme návrh smlouvy, který lze nálež v příloze č. 6 a který by měl posloužit výše uvedenému cíli. Uvedené klíčové opatření ohledně pojištění subjektů je možné nálež v sekci V. obsahující práva a povinnosti.

Tento návrh byl konzultován s odborníky ze stavebnictví a z oblasti stvebního práva a věříme, že poslouží jako základ pro diskuzi ohledně právního zajištění počátečních fází projektu.

Závěr

Budova bývalé káznice je stavba, která je sice značně poznamenaná časem, ale to ji neubralo na její jedinečnosti. Jelikož se nejedná o budovu navrženou přímo pro účely tohoto projektu, je nezbytné z její neobvyklého rozvržení vycházet a budoucí záměr kreativního centra tzv. “ušít na míru”. Pokud se na celý projekt podíváme z tohoto úhlu, vidíme jaké možnosti se ve zdech káznice skrývají. Pro danou městskou oblast a pro celé město má její potenciál vysokou cenu, která teď ale leží nevyužita.

Projekt revitalizace káznice na Cejlu a její opětovné uvedení do života formou kreativního centra považujeme tedy za jeden ze stěžejních projektů, které by město Brno mohlo v následujících letech realizovat. Toto tvrzení vyplývá především z naší analýzy DNA lokality a také studie kocepčních dokumentů města a kraje ve kterých je oblast kreativních průmyslů resp. podpora Kreativního centra již poměrně pevně zakotvena.

Základním a hlavním bodem následujících měsíců tak bude definování jednoznačného záměru, kterým by se Kreativní Centrum Brno mělo vydat. Věříme, že námi připravené trendy v analýze kreativních center v zahraničí a v České republice povedou k definování základní funkce a koncepce celého záměru a že v návaznosti na brněnské prostředí a naši analýzu DNA bude tento záměr definován tak, aby co nejvíce využil typického znaku každého z kreativních center a to jejich silnou lokální specifičnost.

Studie tak přináší data, která potvrzují, že vznik kreativního centra v dané lokalitě je založen na reálných základech a že město Brno by mělo projekt podpořit v co možná největší míře.

Celokoncepční podpora duševního vlastnictví, jak z pohledu práv průmyslových (patenty, průmyslové vzory resp. výsledky vědy a výzkumu), tak práv autorskoprávních (autorský zákon resp. umělecká tvorba apod.) ve spojitosti s silnou komunitou firem z oblasti informační technologií by tak mohla Brnu opravdu výrazně upevnit na mapě evropských center jako často zmiňované “Sillicon Hill”.

Na závěr by bylo ještě vhodné okomentovat naši vizi, která prochází celý projektem a je na vyjádřena na druhé stran dokumentu slovy:

“...2015 and then?”

volně přeloženo:

“...:2015 a co pak?”

Tato myšlenka vyjadřuje potřebnost objektu, jako je Kreativní centrum Brno v horizontu několika let, kdy by do Brna měli začít proudit právě vědecké kapacity do nově zbudovaných výzkumných center a jednostranná polarizace města pouze na podporu vědy a výzkumu by zbytečně ubírala na možných synergických efektech, které by bylo potencionálně možné dosáhnout.

Seznam Příloh

Příloha č. 1 - Interaktivní mapa

Příloha č. 2 - Tabulkové vyjádření DNA

Příloha č. 3 - Dotazník pro výzkum DNA lokality

Příloha č. 4 - Kompletní seznam údajů pro SWOT Analýzu

Příloha č. 5 - Tabulka pro analýzu kreativních centen

Příloha č. 6 - Smlouva

Příloha č. 1 - Interaktivní mapa

Interaktivní Google mapa je dostupná na stránkách www.organicbrno.cz/mapa po zadání následujících údajů:

jméno: **guest**

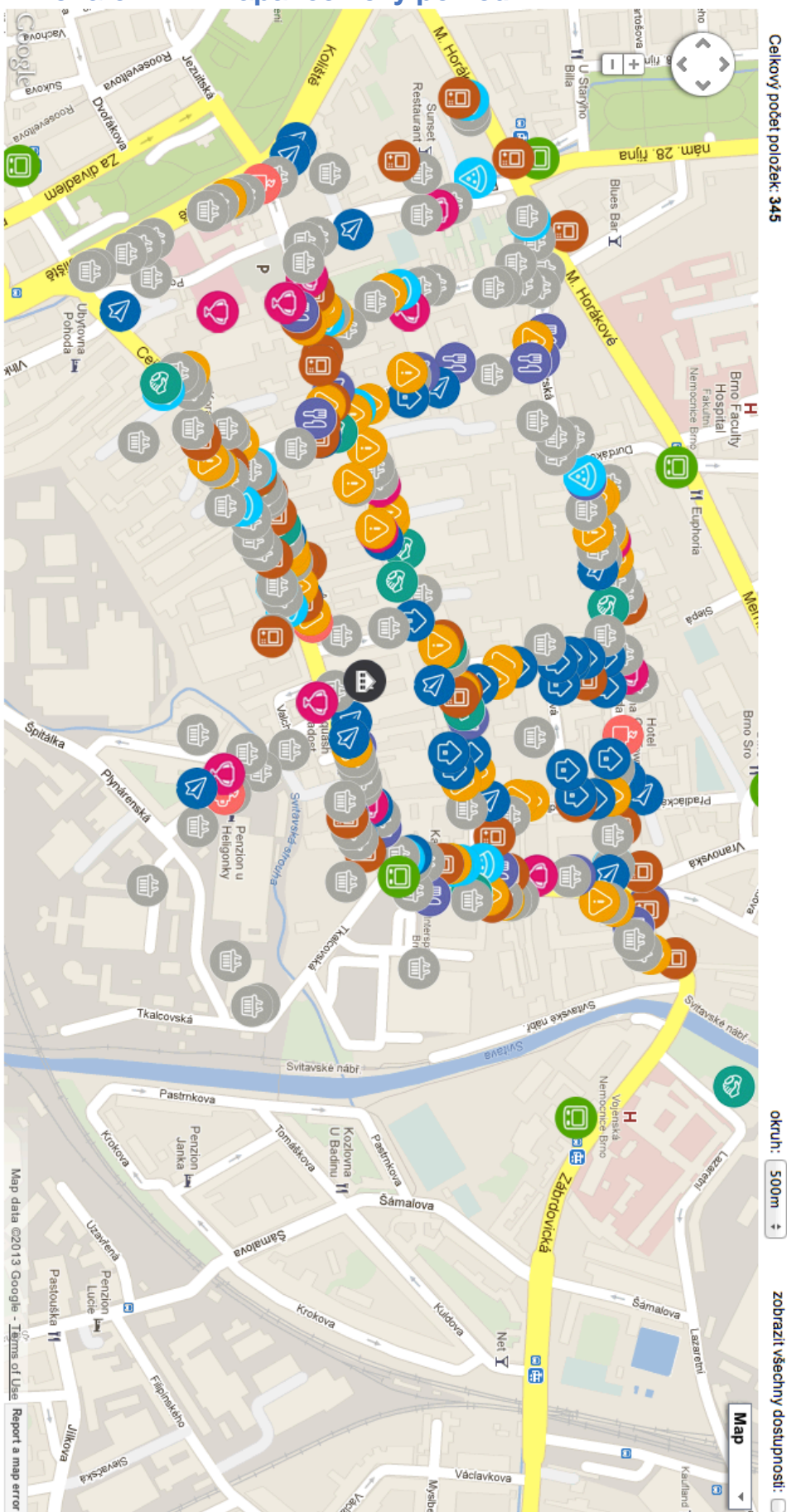
heslo: **muniss16**

Tyto údaje slouží pro přihlášení do systému pro hodnotitele soutěže MUNISS, po skončení hodnocení budou změněny. Systém dat i s návodem pro možnosti úpravy bude předán zadavateli, aby bylo možno systému nadále rozvíjet. Tento způsob zveřejnění jsme zvolili z důvodu toho, že se jedná o prozatimní betaverzi celého systému a nemyslíme si, že je vhodné ho aktuálně volně publikovat na internetu, dokud nebude zhodnocen a dopracován do finální podoby. Pro účely této studie pro její aktuální zveřejnění na internetu proto poskytujeme následující sérii screenshotů, které ilustrují funkce celého systému. V případě zájmu o bližší informace nás prosím kontaktujte na této adrese:

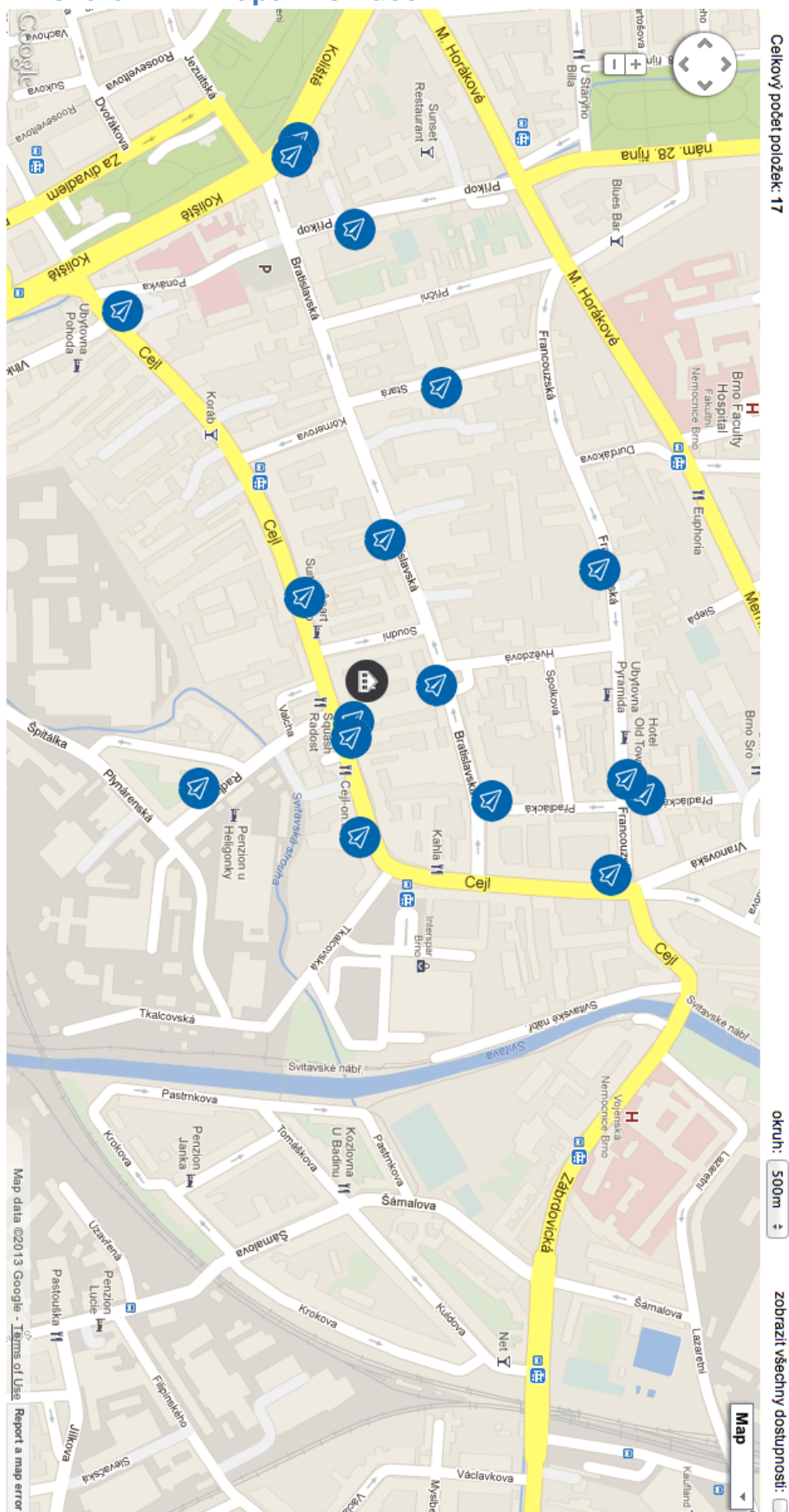
marek.jiri.muniss@gmail.com

kategorie	název	počet	Ikona v mapě	Grafické zobrazení
1.	Instituce	17		Příloha č. 1.2
2.	Volné a nebytové prostory	51		Příloha č. 1.3
3.	Hospody, bary	14		Příloha č. 1.4
4.	Obchody a služby	126		Příloha č. 1.5
5.	Kulturní vyžití	4		Příloha č. 1.6
6.	Sportovní vyžití	13		Příloha č. 1.7
7.	Potraviny	19		Příloha č. 1.8
8.	Rekonstrukce budov IPRM	22		Příloha č. 1.9
9.	Gastronomie a ubytování	4		Příloha č. 1.10
10.	Herny, kasina	39		Příloha č. 1.11
11.	NNO	11		Příloha č. 1.12
12.	Zastávky	10		Příloha č. 1.13

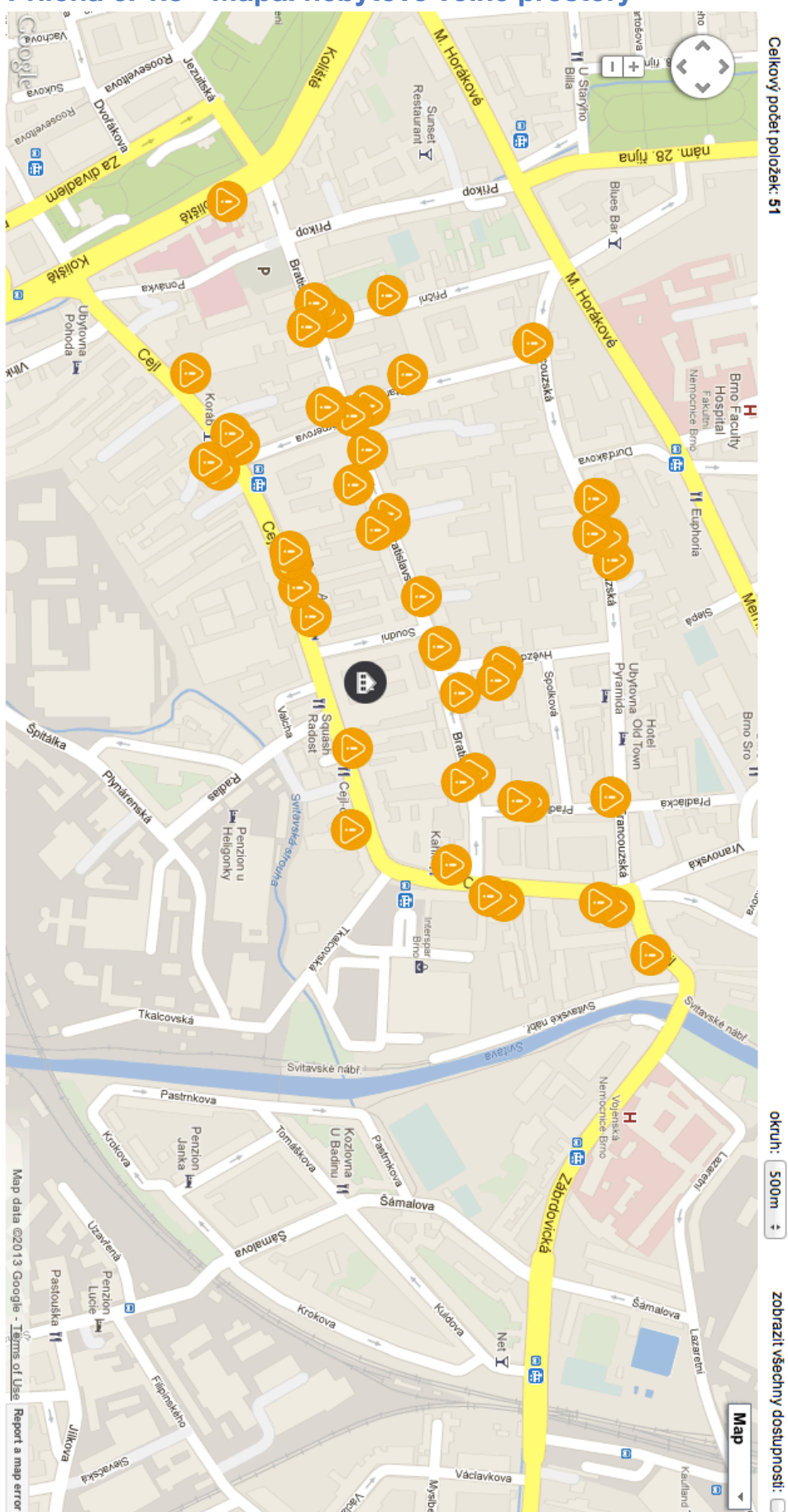
Příloha č. 1.1 - Mapa: celkový pohled

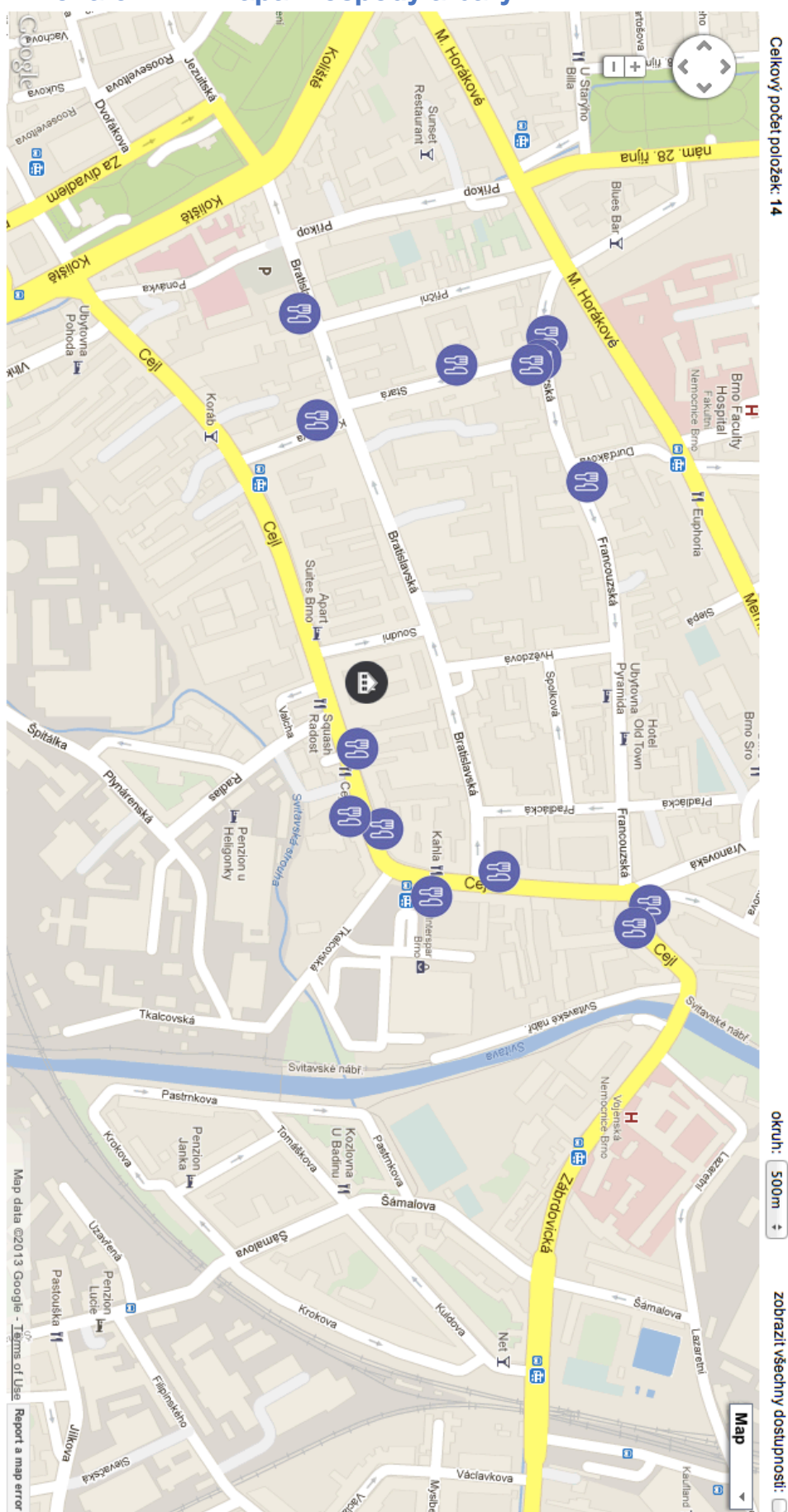
Příloha č. 1.2 - Mapa: instituce

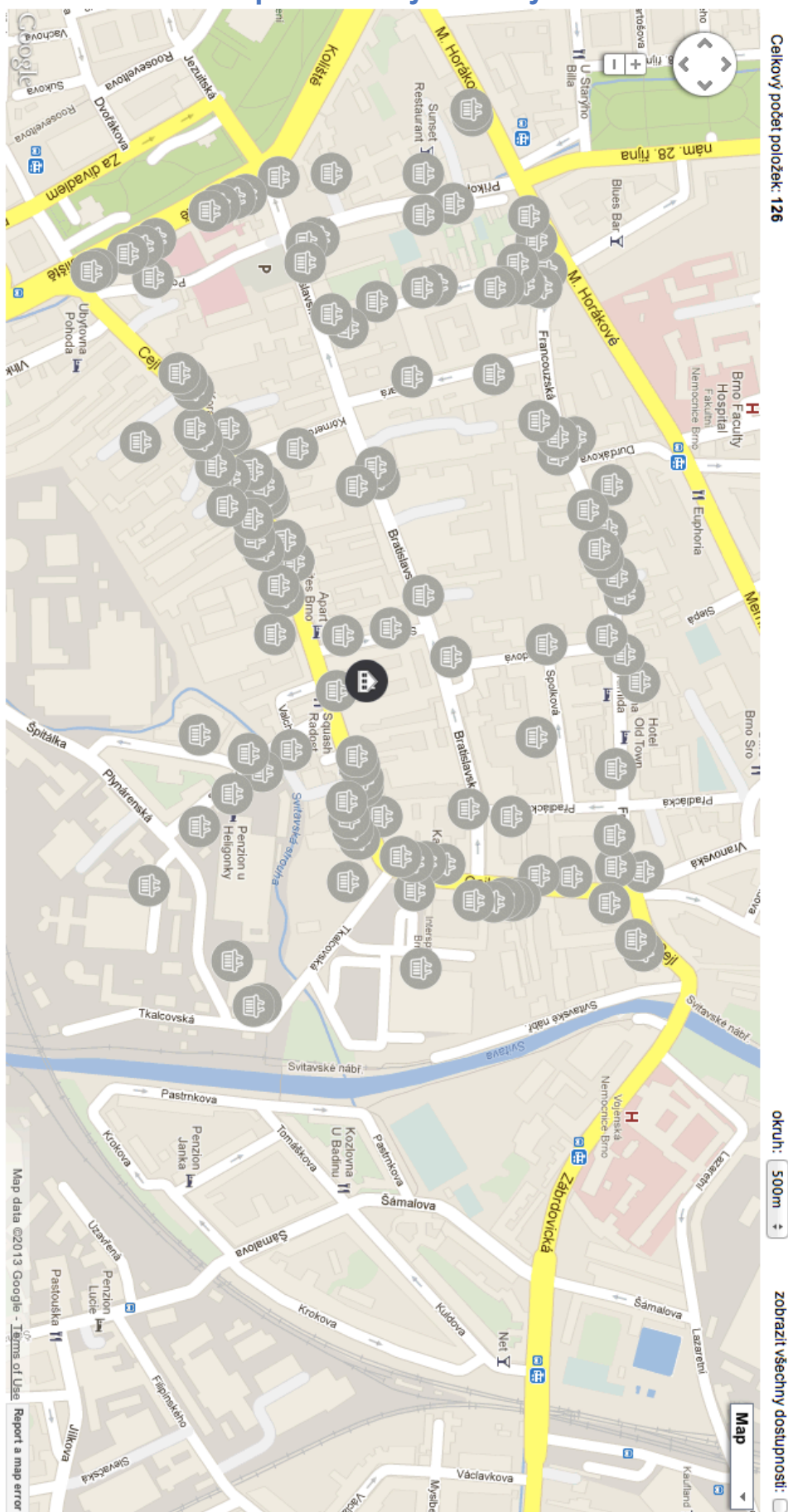
Příloha č. 1.3 - Mapa: nebytové volné prostory

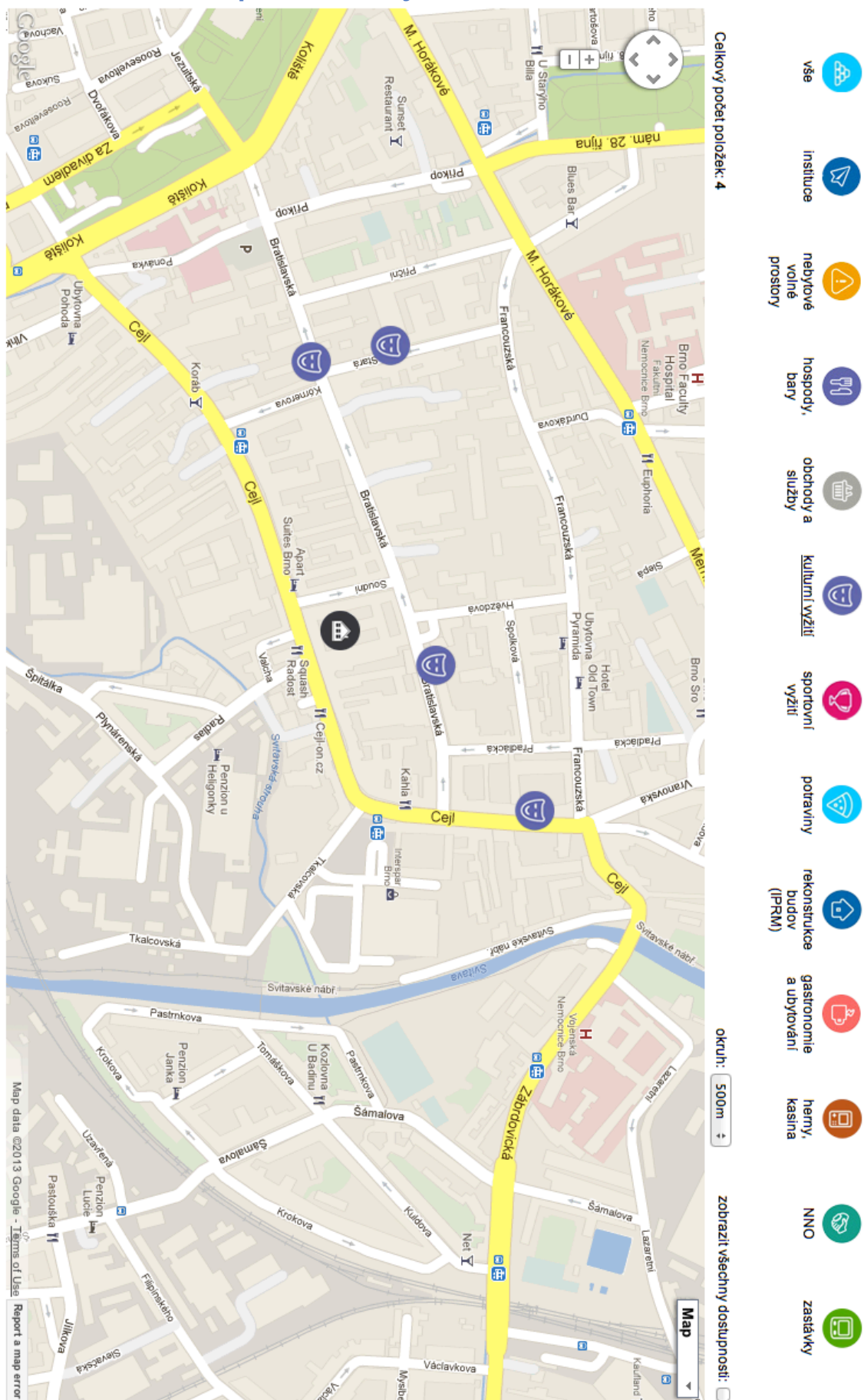
Příloha č. 1.4 - Mapa: hospody a bary

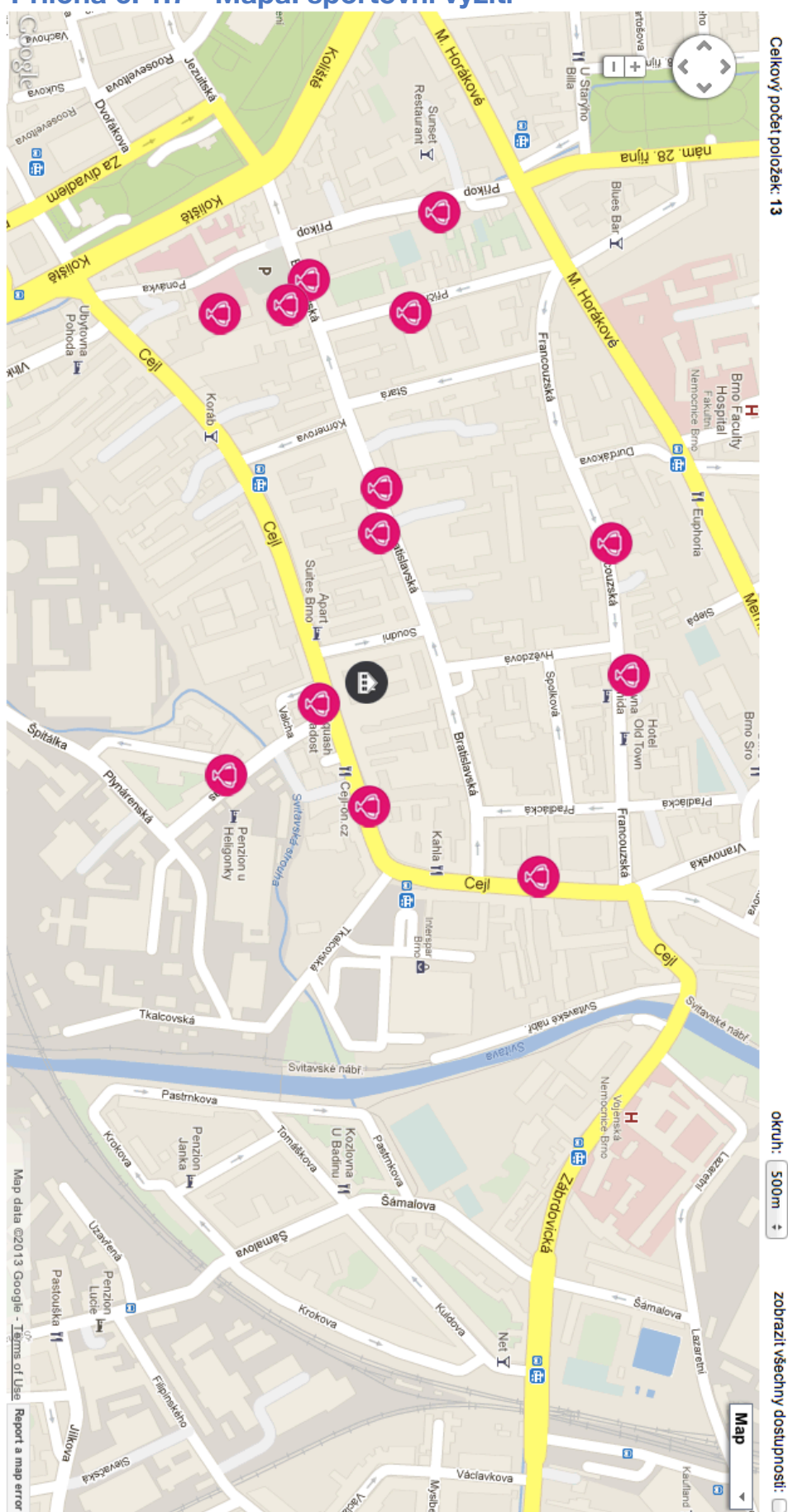
Příloha č. 1.5 - Mapa: obchody a služby

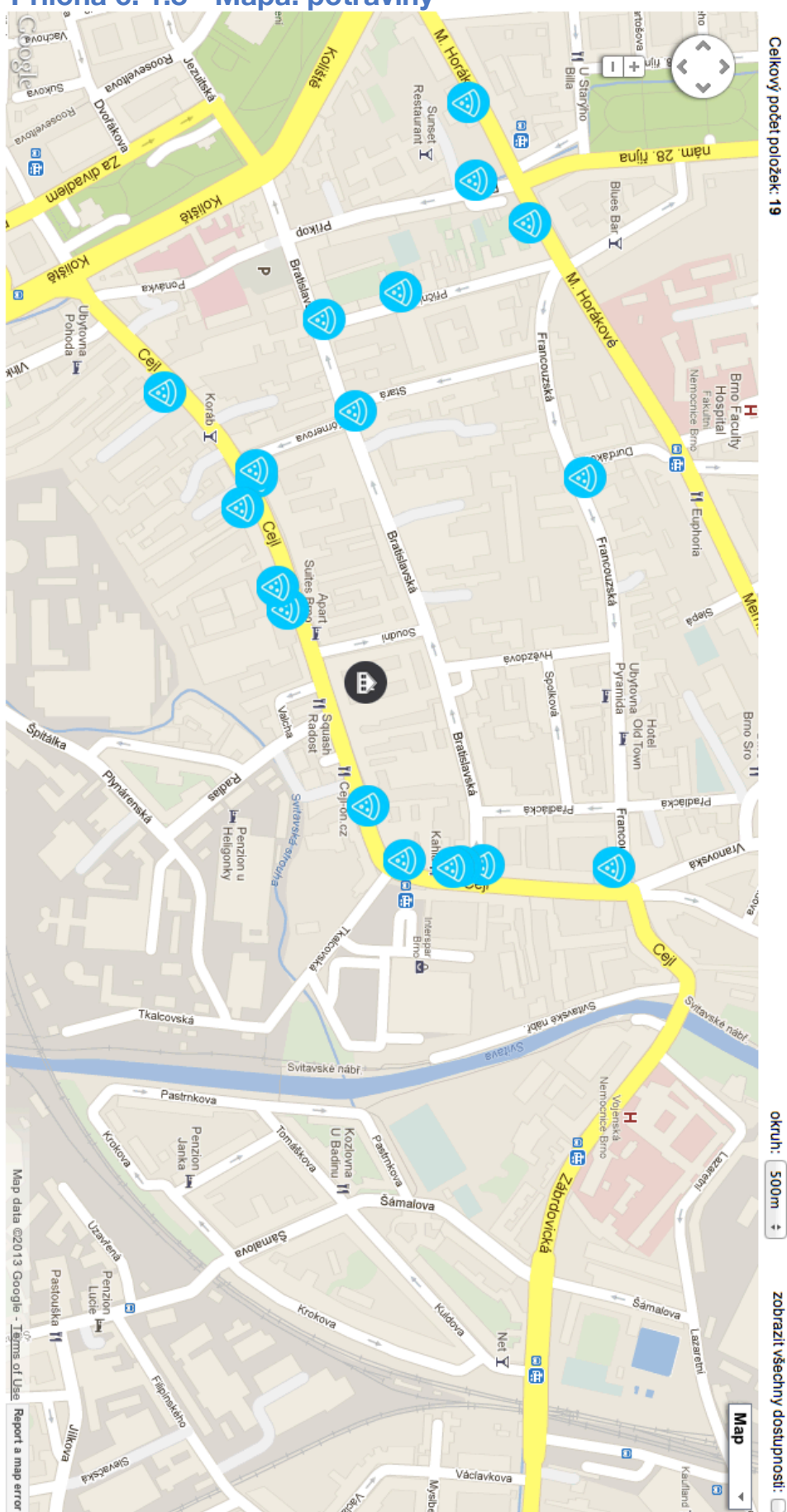
Příloha č. 1.6 - Mapa: kulturní vyžití

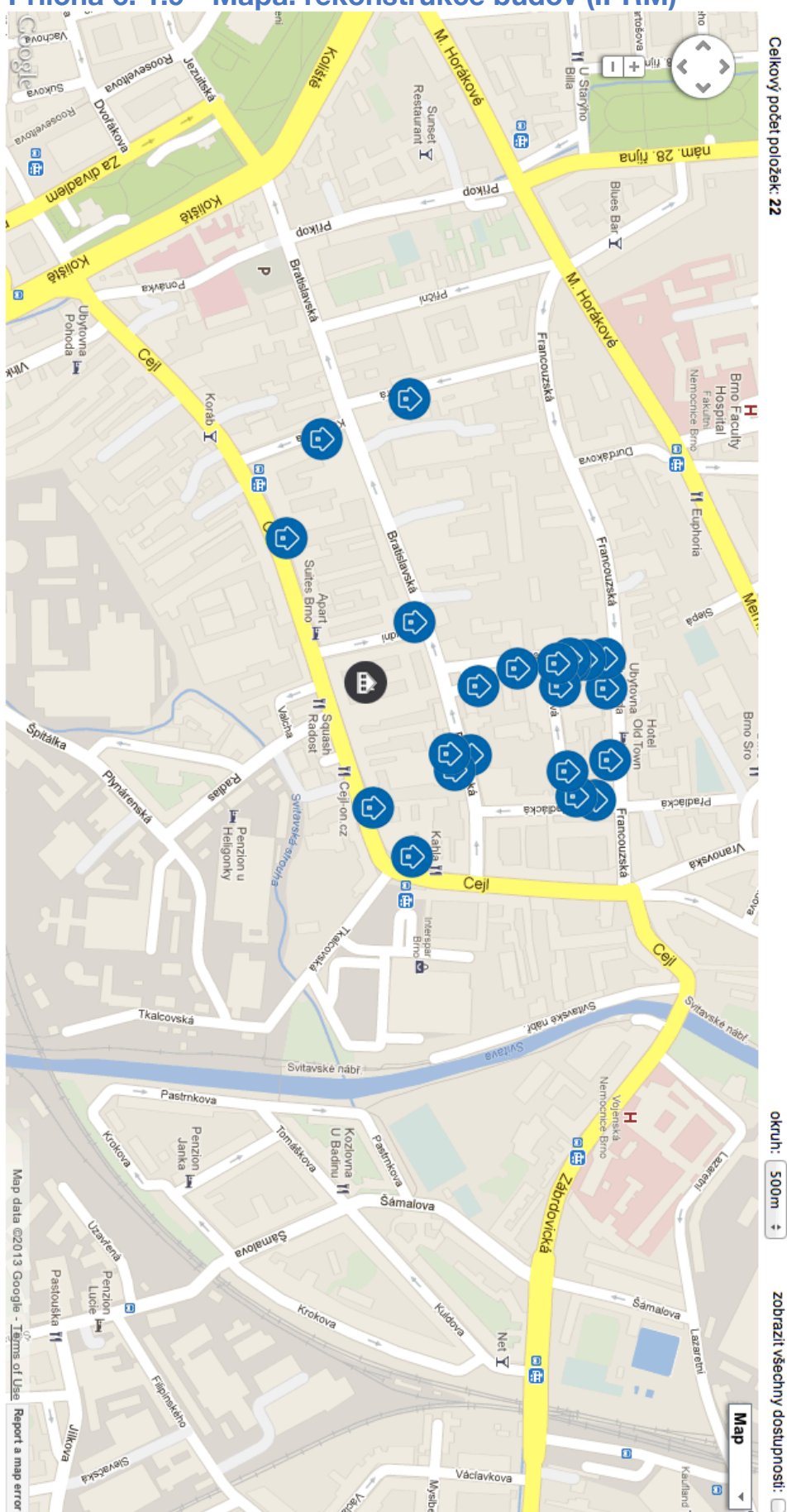
Příloha č. 1.7 - Mapa: sportovní vyžití

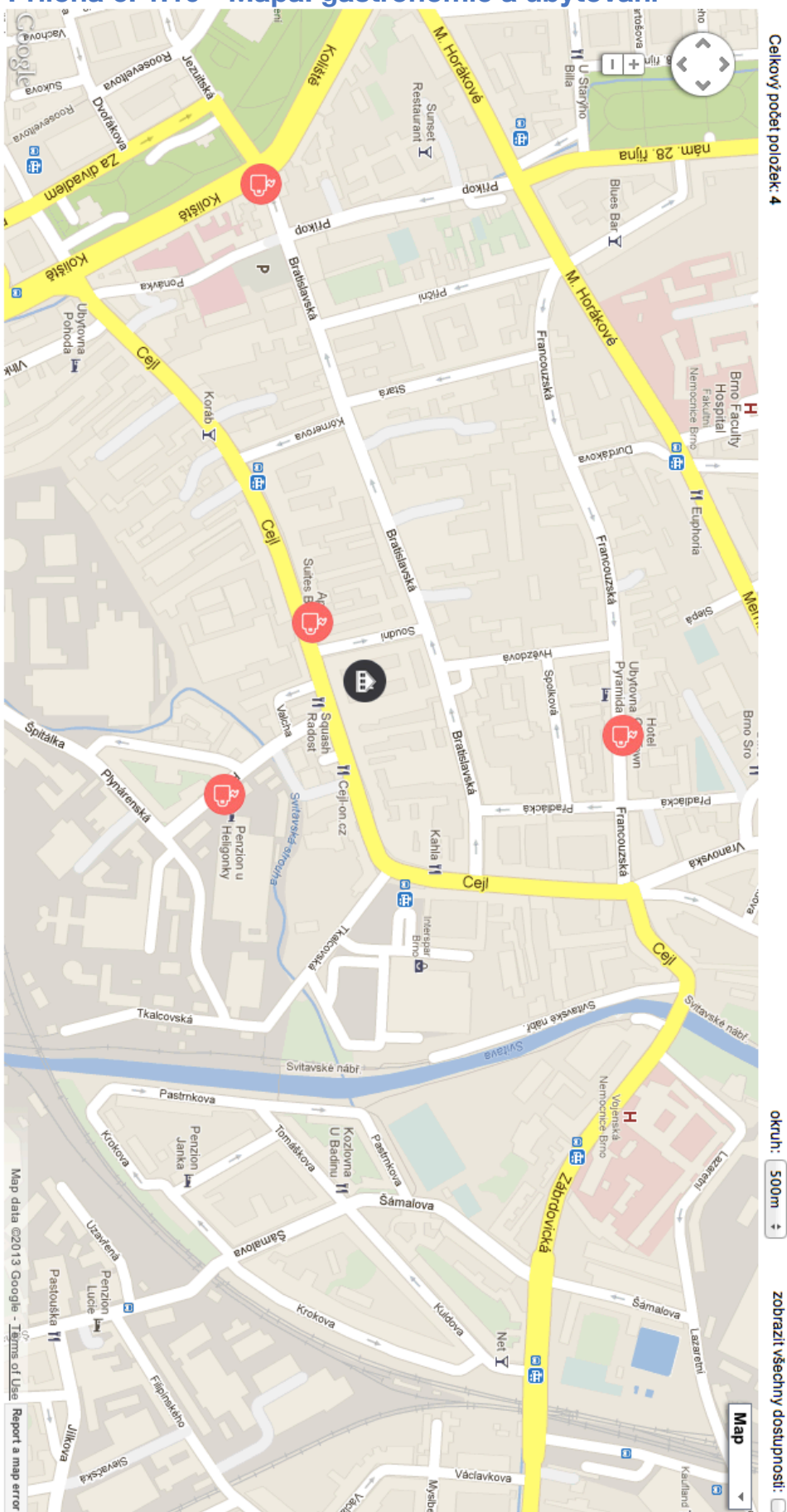
Příloha č. 1.8 - Mapa: potraviny

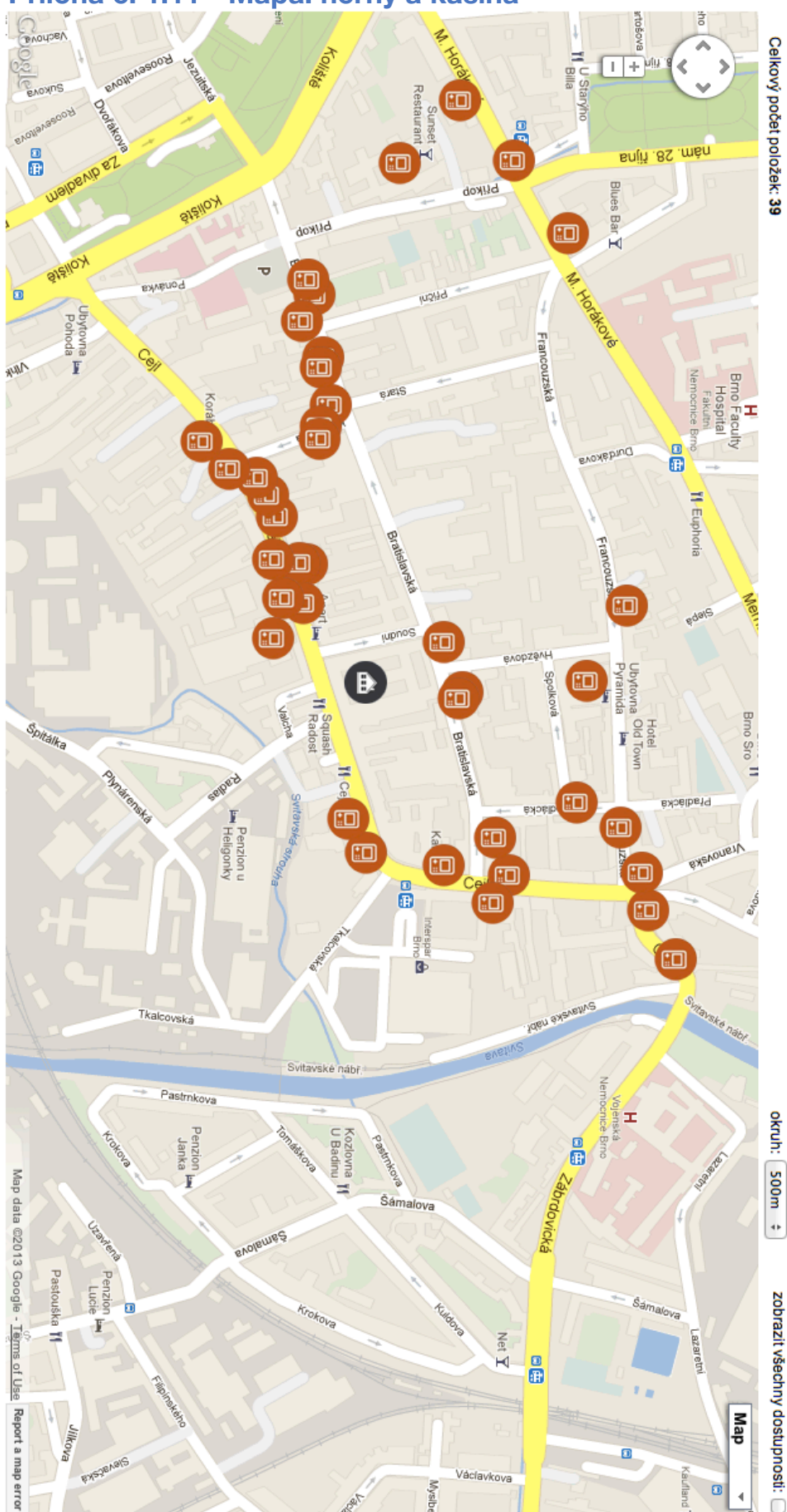
Příloha č. 1.9 - Mapa: rekonstrukce budov (IPRM)

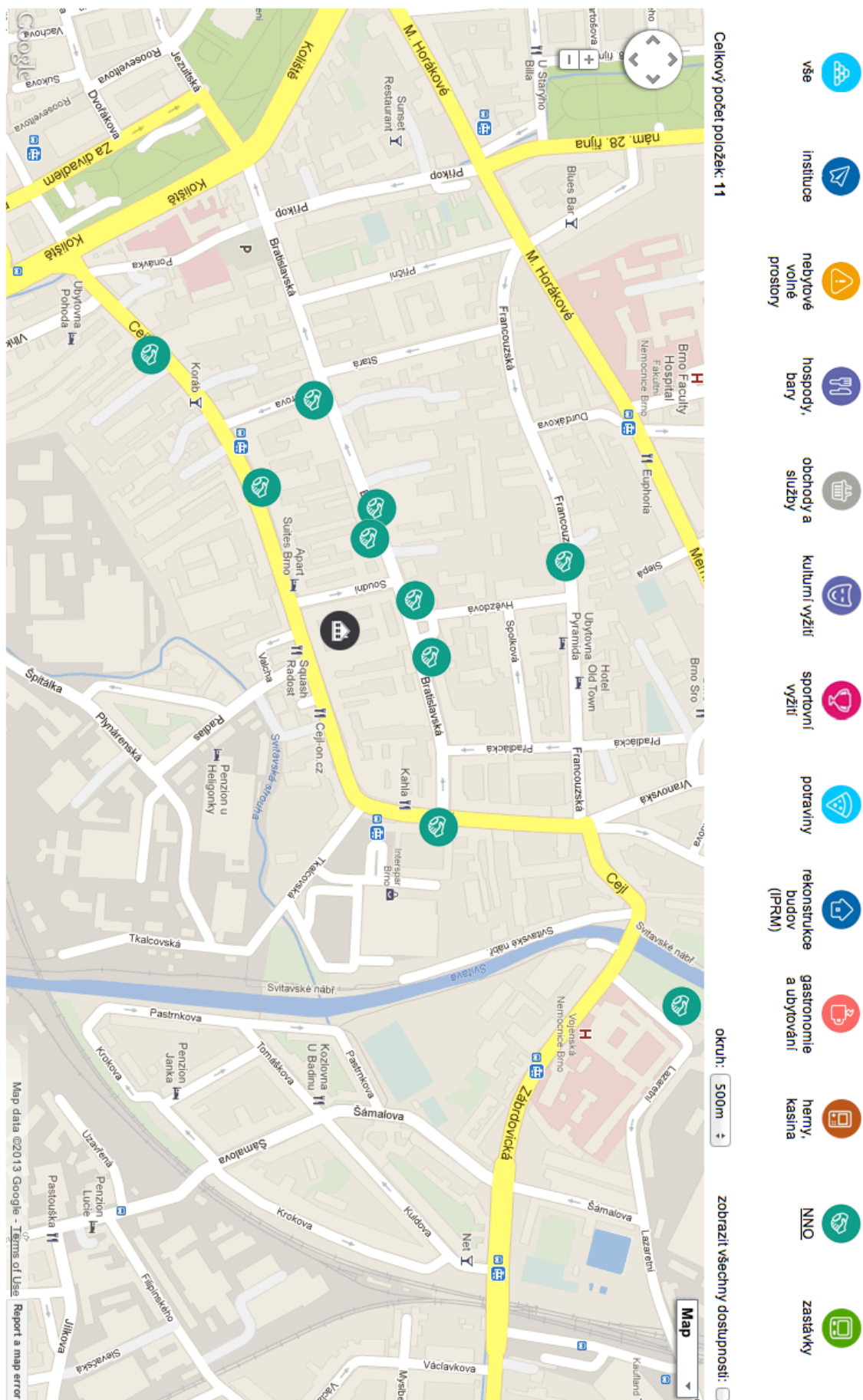
Příloha č. 1.10 - Mapa: gastronomie a ubytování

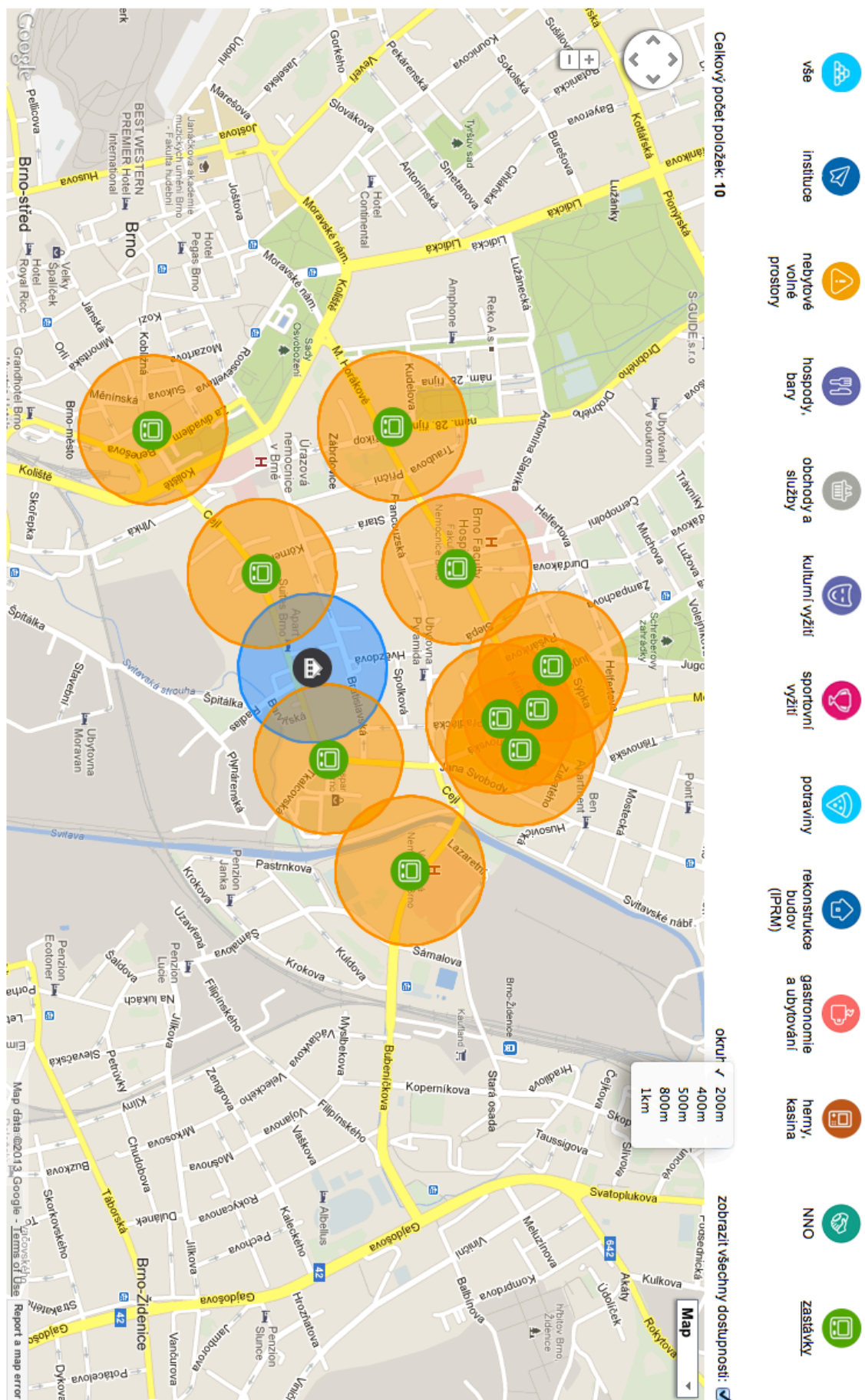
Příloha č. 1.11 - Mapa: herny a kasina

Příloha č. 1.12 - Mapa: NNO

Příloha č. 1.13 - Mapa: zastavky, včetně dostupnosti

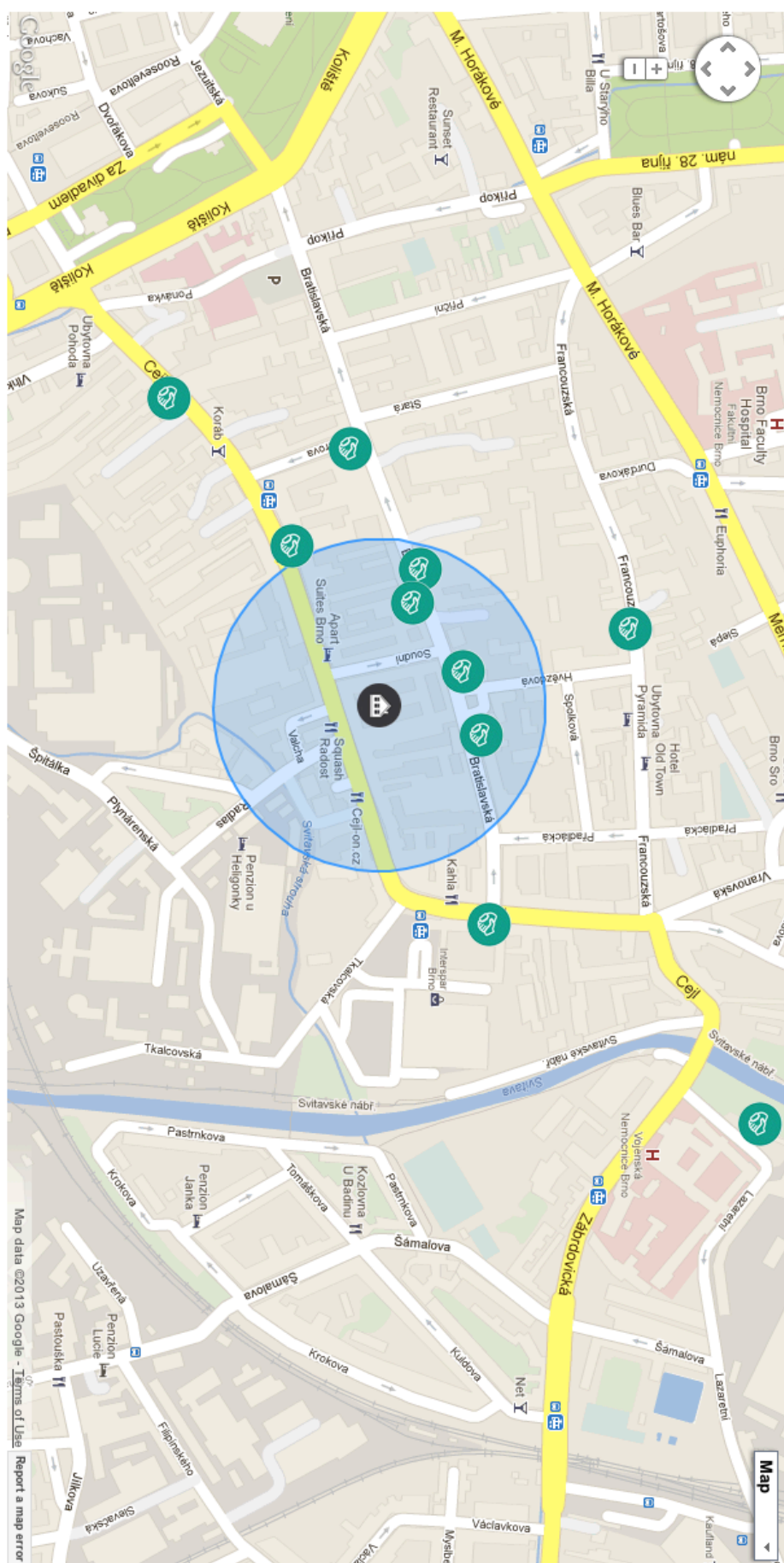

Príloha č. 1.14 - Mapa: dostupnosť od káznice

Celkový počet položiek: 11

okruh: 200m

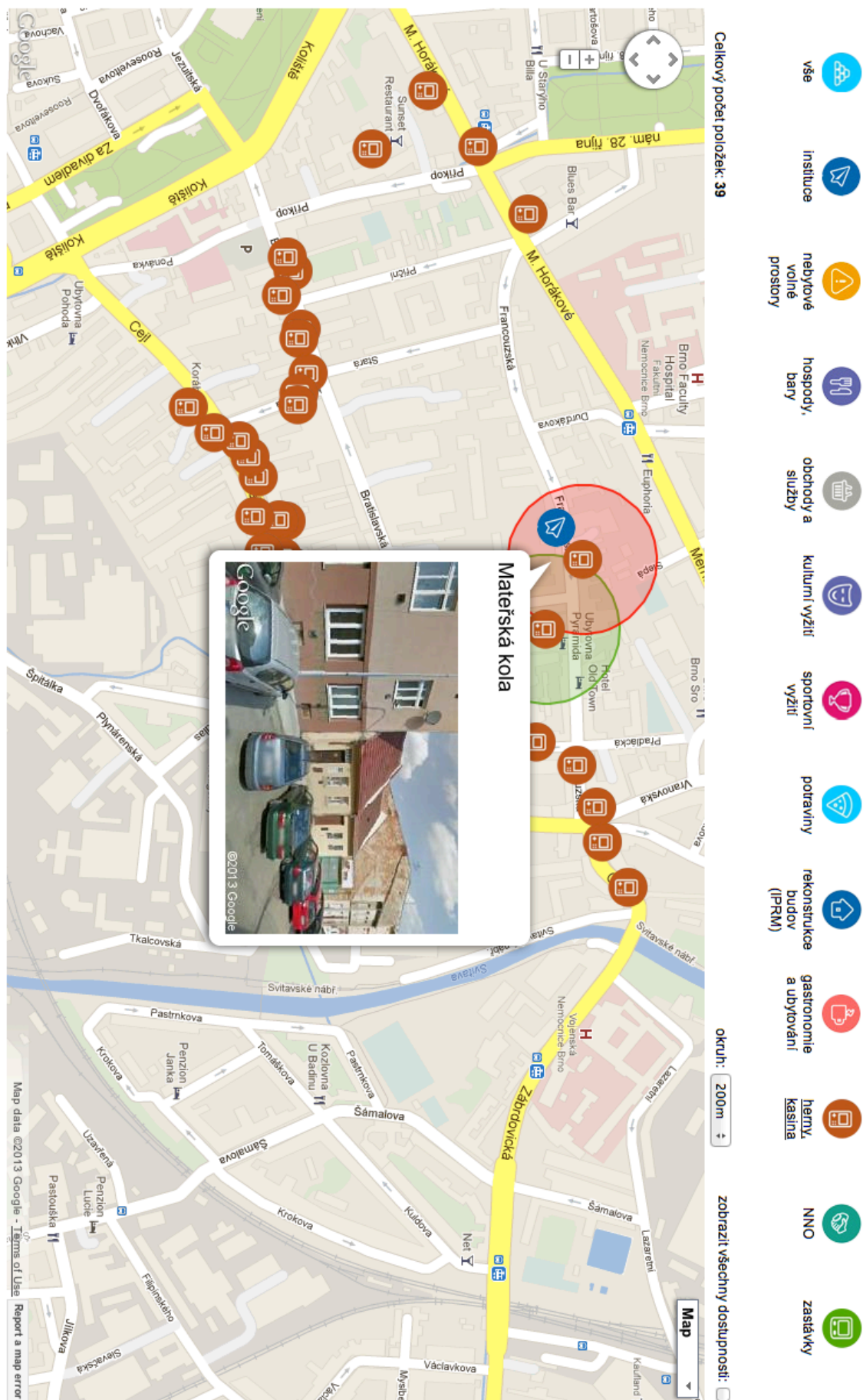
zobrazí všetky dostupnosti: ☐

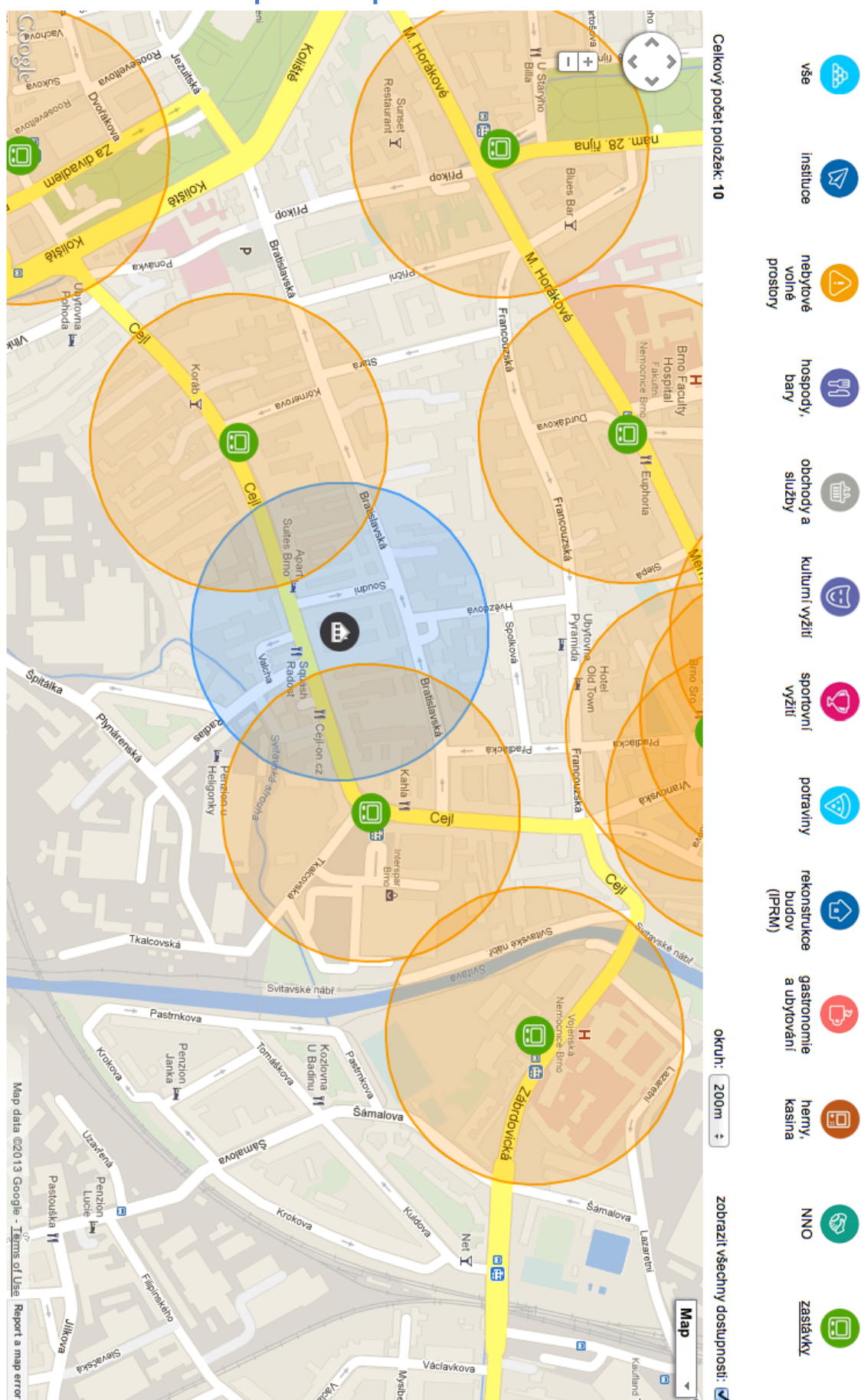
Počet dostupných položiek z vybraných bodů:

- inštitúcie: 6
- nebytové voľné priestory: 16
- hospody, bary: 3
- obchody a služby: 22
- rekonštrukcie budov (IPRM): 7
- gastronómie a ubytovania: 1
- herny, kasína: 10
- NNO: 4
- kultúrne využitie: 1
- športové využitie: 3
- potraviny: 3

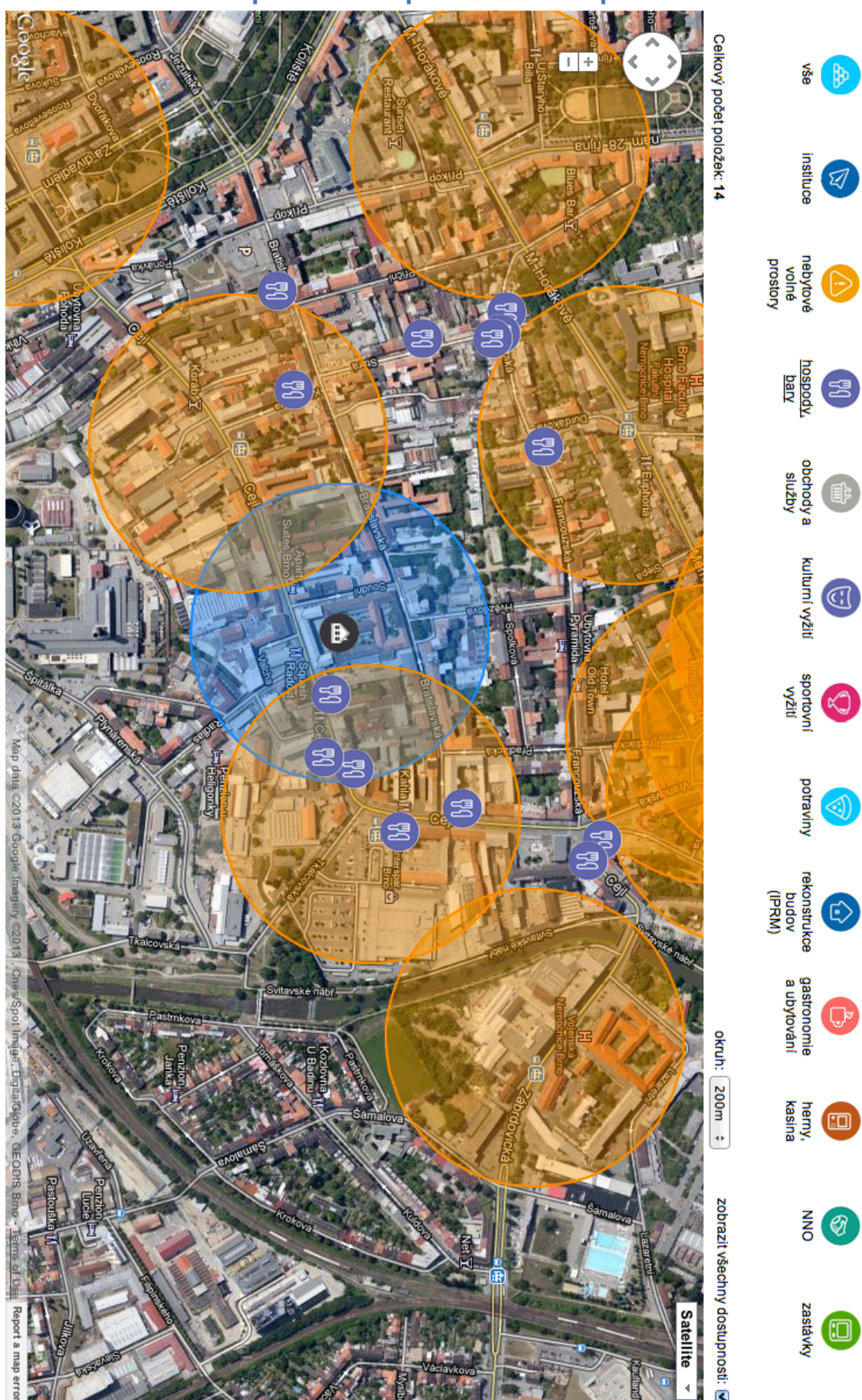
Příloha č. 1.15 - Mapa: herny a instituce

Příloha č. 1.16 - Mapa: dostupnost zastávek a káznice

Příloha č. 1.17 - Mapa: satelitní podkladová mapa

Příloha č. 2 - Kategorické začlenění zmapovaných objektů

Kategorie	Specifikace	Příklady
Instituce	Vzdělávací instituce	Střední škola umění a designu, stylu a módy a Vyšší odborná škola Brno, Střední odborná škola a střední odborné učiliště, Střední odborné učiliště potravin a služeb
	Úřady města Brna	Finanční úřad, Krajský úřad, Bytová správa MČ Brno- Sever, Celní úřad, Magistrát města Brna
	Ostatní	Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra ČR, Dopravní podnik města Brna, Administrativní a školící centrum KÚ JMK
Nebytové volné prostory	-	Celkový počet: 51, celoplošné rozšíření
Hospody, bary	Pivní bary, sportovní bary, hospody	Celkový počet: 14
Obchody a služby	Mix služeb (obuvnictví, kadeřnictví, pekařství, realitní kancelář, bytové doplňky, obchod s textilem), polyfunkční centra	Celkový počet: 126
Kulturní vyžití	Divadla	Divadlo Radost, Divadlo Neslyším
	Ostatní	Muzeum Romské kultury, umělecké kovářství, Muzeum loutek
Sportovní vyžití	Prodejny se sportovním vybavením	Vodák, Ski servis, Snowkiting, Garko, Barnex, Fitness prodejna, Aqua centrum, cykloservis
	Sportovní centra	Jupiter- lázně, TJ Sokol, Squash Radost, Lázně Ponávka
Potraviny	Cizokrajné potraviny	Odessa Produktoff (ruské speciality), Halal minimarket (orientální speciality)
	Ostatní	Řeznictví, pekařství, smíšené zboží, Interspar
Rekonstrukce budov IPRM	Stará, Hvězdova, Spolková, Soudní, Francouzská, Přadlácká, Körnerova, Cejl, Bratislavská	Celkový počet jednotek: 22
Gastronomie a ubytování	Ubytování	Hotel Old Town, Hotel Apartsuit
	Gastronomie	Cejlon, Živo u Palečka, U Heligonky
Herny, kasina	-	Celkový počet: 39

NNO	Armáda spásy-Komunitní centrum Körnerova, DROM, Teen Challenge, Dětský dům Zábrdovice, Diecézní charita-charitativní bazar Baltazar, IQ Roma servis, Společenství Romů na Moravě, Ratolest Brno, Romodrom, Škola pro výcvik vodících psů a Klub nevidomých, Fond ohrožených dětí	Celkový počet: 11
-----	---	-------------------

Vážený respondente,

rádi bychom Vás požádali o vyplnění krátkého dotazníku. Jsme skupina studentů univerzit MU, VUT a Mendelu, kteří pracují pod záštitou projektu MUNISS (www.muniss.cz).

Náš výzkum je zaměřen na projekt tzv. “Kreativního centra Brna”, jehož přípravná fáze byla iniciována Magistrátem města Brna a aktuálně je realizována Jihomoravským inovačním centrem (JIC). Jako účastníci studentského projektu MUNISS spolupracujeme s výše uvedenými institucemi a snažíme se přinést studentský pohled na celou problematiku, který bude následně podroben expertíze a případně zpracován do přípravné fáze projektu.

Cílem dotazníku je zjistit, jak je vnímána městská část Brno - Zábrdovice, a jak se respondenti staví k možnosti výstavby Kreativního centra v této lokalitě.

Dotazník je složen z 24 otázek a jeho vyplnění Vám nezabere více jak 10 minut. Dotazník je zcela anonymní; data budou zpracována výhradně pro tvorbu projektu.

Děkujeme za Váš čas a ochotu.

Za tým. č 16 – Jiří M

1 Jak často se nacházíte v městské části Brno – Zábrdovice?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ denně
- ☐ 2x – 3x týdně
- ☐ 1x týdně
- ☐ 2x – 3x měsíčně
- ☐ 1x měsíčně
- ☐ výjimečně

2 Uveďte jednu konkrétní věc, která Vám přijde specifická pro lokalitu Brno – Zábrdovice:

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

3 Označte jako ve škole jednotlivé parametry kvality života v lokalitě Brno – Zábrdovice (1=výborný, 5=nedostatečný):

Z následujících možností vyberte pro každý řádek jednu.

	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>vzdálenost od centra</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>parkovací místa</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>obslužnost městskou hromadnou dopravou</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>cyklostezky</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>kvalita ovzduší</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>čistota v lokalitě</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>dopravní hluk</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>noční klid</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>městský mobiliář (zeleň, lavičky, odpadkové koše atd.)</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>síť obchodů</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>síť provozovatelů služeb</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>kulturní vyžití</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>sportovní vyžití</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>pocit bezpečí v lokalitě</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>úroveň kriminality</i>	☐	☐	☐	☐	☐

4 Uveďte jednu konkrétní skutečnost, se kterou jste v lokalitě Brno - Zábrdovice spokojen/a:

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

5 Uveďte jednu konkrétní skutečnost, se kterou jste v lokalitě Brno - Zábrdovice nespokojen/a:

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

6 Z následujících parametrů vyberte ty, které podle Vás procházejí pozitivním vývojem v lokalitě Brno - Zábrdovice:

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou, případně doplnit vlastní.

- ☐ infrastruktura
- ☐ vzhled budov
- ☐ podmínky pro bydlení
- ☐ nabídka služeb
- ☐ síť obchodů
- ☐ městský mobiliář (zeleň, lavičky, odpadkové koše atd.)
- ☐ kulturní vyžití
- ☐ sportovní vyžití
- ☐ kvalita ovzduší
- ☐ čistota v lokalitě
- ☐ úroveň kriminality
- ☐ jiné, prosím uveďte:

7 Pokud by se naskytla možnost, byl/a byste ochoten/ochotna přispět k rozvoji lokality Brno - Zábrdovice?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ ano, poskytl/a bych finanční pomoc
- ☐ ano, dobrovolně bych se zapojil/a do aktivit rozvoje
- ☐ ano, byl/a bych ochoten/ochotna přistoupit na vzájemnou spolupráci s městem
- ☐ ano, měl/a bych zájem o nově vzniklé pracovní místo
- ☐ ne, nechci se do rozvoje zapojit

8 Slyšel/a jste už někdy o projektu přestavby bývalé káznice?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ ano, slyšel/a jsem o tom a vím, o co se jedná
- ☐ ano, slyšel/a jsem o tom, ale moc o tom nevím
- ☐ ne, nevím, že se zde káznice nachází
- ☐ ne, neslyšel/a přestože vím, že se zde káznice nachází

9 Víte, že v káznici během posledních let probíhaly kulturní akce?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ ano, vím o tom a navštívil/a jsem některé z nich
- ☐ ano, vím o tom, ale žádné jsem nenavštívil/a
- ☐ ne, nevím, že zde nějaké kulturní akce probíhaly

10 Uvítal/a byste přestavbu káznice na tzv. Kreativní centrum, které by poskytlo prostory tvorbu začínajících umělců, začínajících podnikatelů v kreativním odvětví a prostory pro veřejnost (galerie, kavárna, divadelní a taneční sál, obchůdky)?

Z následujících možností vyberte jednu, případně doplňte vlastní.

- ☐ ano, ale nemyslím si, že je tento projekt reálný
- ☐ ne, myslím, že přestavba je zbytečná
- ☐ ano, myslím, že přestavba káznice přinese lokalitě Brno - Zábrdovice prospěch
- ☐ ne, raději bych v káznici viděl/a jiné zařízení, prosím uveďte jaké:
.....

11 Pokud by káznice byla přestavěna na Kreativní centrum, uveďte jaký přínos by to pro lokalitu Brno - Zábrdovice mohlo mít:

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou, případně doplnit vlastní.

- ☐ zvýšení návštěvnosti
- ☐ kulturní obohacení
- ☐ lepší nabídka volnočasových aktivit pro děti
- ☐ lepší nabídka volnočasových aktivit pro dospělé
- ☐ lepší nabídka volnočasových aktivit pro důchodce
- ☐ vznik nových pracovních míst
- ☐ vznik nových komerčních prostor a zařízení
- ☐ příliv peněz
- ☐ zvýšení pocitu bezpečí
- ☐ přestavba lokalitu vůbec neobohatí
- ☐ jiné, prosím uveďte

12 Jak trávíte Váš volný čas?

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou, případně doplnit vlastní.

- ☐ kulturní aktivity (koncerty, divadla, kina, výstavy, atd.)
- ☐ fyzické aktivity (sportování, posilování, procházky, atd.)
- ☐ setkání s přáteli a příbuznými
- ☐ sledování TV, DVD, videa
- ☐ čas strávený u PC a na internetu
- ☐ vzdělávání
- ☐ četba
- ☐ nakupování
- ☐ ruční práce a kutilství
- ☐ odpočinek
- ☐ jiné, prosím uveďte

13 Jaké je Vaše pohlaví?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ žena
- ☐ muž

14 Do jaké věkové skupiny patříte?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ méně než 16 let
- ☐ 16 - 25 let
- ☐ 26 - 35 let
- ☐ 36 - 45 let
- ☐ 46 - 55 let
- ☐ 56 - 65 let
- ☐ 66 a více

15 Jakou máte vazbu na městskou část Brno – Zábrdovice?

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou, případně doplnit vlastní.

- ☐ pracuji zde
- ☐ studuji zde
- ☐ pouze projíždím
- ☐ bydlím zde
- ☐ jiné, prosím uveďte:

16 Jsem:

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou.

- ☐ fyzická osoba zaměstnaný/á na částečný úvazek
- ☐ fyzická osoba zaměstnaný/á na hlavní pracovní poměr
- ☐ osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)
- ☐ zástupce právnické osoby
- ☐ student
- ☐ důchodce
- ☐ nezaměstnaný/á

17 Pokud jste v otázce č. 16 zatrhl/a možnost "zástupce právnické osoby" prosím pokračujte v následujících otázkách, v opačném případě, prosím, přejděte na otázku č. 24.

18 Sídlí právnická osoba, kterou zastupujete v městské části Brno – Zábrdovice?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ ano
- ☐ ne

19 Jaká byla motivace umístit sídlo právnické osoby do lokality Brno - Zábrdovice?

Z následujících možností můžete vybrat několik, všechny nebo žádnou, případně doplnit vlastní.

- ☐ lokalita má velký potenciál
- ☐ předmět podnikání právnické osoby souvisí s touto lokalitou
- ☐ lokalita se nachází blízko centra města
- ☐ pronájem podnikatelských prostor zde je nižší než v jiných lokalitách
- ☐ nevím
- ☐ jiné, prosím uveďte:

20 Jaký je předmět podnikání (činnost) právnické osoby, kterou zastupujete?

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

21 Jak dlouho právnická osoba, kterou zastupujete, na trhu působí?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ méně než 1 rok
- ☐ 1 - 3 roky
- ☐ 4 - 5 let
- ☐ 6 - 10 let
- ☐ více než 11 let

22 Jaká je právní forma podnikání právnické osoby, kterou zastupujete?

Z následujících možností vyberte jednu.

- ☐ veřejná obchodní společnost (v.o.s.)
- ☐ komanditní společnost (k.s.)
- ☐ společnost s ručením omezeným (s.r.o., spol. s.r.o.)
- ☐ akciová společnost (a.s.)
- ☐ družstvo
- ☐ nadace
- ☐ nezisková organizace
- ☐ zájmové sdružení právnických osob

23 Mohl by projekt přestavby káznice na kreativní centrum pomoci právnické osobě, kterou zastupujete? Pokud ano, uveďte prosím jak.

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

24 Prostor pro Vaše náměty a připomínky:

Doplňte odpověď podle svých představ.

.....

Děkujeme Vám za vyplnění.

Příloha č. 4 - Kompletní seznam údajů pro SWOT Analýzu

Silné stránky

- dobrá dopravní obslužnost MHD;
- snadná dostupnost k bydlení (bytový fond);
- nižší cenová hladina nájmu;
- poskytování dotací na vzdělání od města;
- kladný přístup města k revitalizaci městské části;
- sportovní zázemí;
- koncentrace městských institucí (Finanční úřad, policie, Úřad městské části Brno-Sever);
- aktuální iniciativa pro řešení stavu hazardu.

Slabé stránky

- vysoká kriminalita;
- nižší kvalita života v lokalitě;
- nízká vzdělanost osob žijících v lokalitě (sociálně slabší obyvatelstvo);
- (ne)čistota v lokalitě;
- vyšší nezaměstnanost než v ostatních městských částech;
- velká koncentrace kasín, heren, hazardu;
- výskyt prostituce a obchodu s drogami;
- velká koncentrace zastaváren;
- městská vybavenost (městský mobiliář);
- zanedbaná městská struktura;
- vysoký dopravní ruch (Cejl - zácpy);
- kulturní zázemí pouze pro školy (Radost), chybí kulturní zázemí/vyžití i pro jiné věkové skupiny;
- chybějící cyklostezky.

Příležitosti

- velký potenciál rozvoje oblasti;
- vzdálenost od centra;
- atraktivita oblasti pro investory;
- dobrá městská struktura (výstavba z minulosti);
- rozmanité volné prostory;
- velká frekvence lidí v oblasti;
- postupná změna vnímání romské komunity na základě práce neziskových organizací a sociálních programů;
- dotace na sociální programy a vzdělání z EU;
- možnosti spolupráce s neziskovými organizacemi;
- multikulturní prostředí;
- otevřenost MČ Brno-Sever k řešení problémů v lokalitě.

Hrozby

- zvyšování kriminality;
- špatná udržitelnost ekonomických subjektů – rychlé střídání obchodů/restaurací v oblasti;
- neudržitelnost oprav bydlení;
- snižování kvality života;
- prohlubování sociálních rozdílů;
- neucelená koncepce sociálního bydlení;
- zvyšující se nezaměstnanost;
- nekalé obchodní praktiky;
- zvyšování počtu ubytoven.

Příloha č. 5 - Tabulka pro analýzu kreativních centen

Název	
Adresa:	
Odkaz:	
Rok vzniku:	
Charakteristika místa	
služby	
prostory	
nájem/ceny	
klienti	
Financování	
Organizace	
Doporučení a komentáře	

Příloha č. 6 - Nájemní smlouva

Smlouva o pronájmu nebytových prostor

smlouva uzavřená v souladu se zákonem č. 116/1990 Sb., v platném znění, níže uvedený den, měsíc, rok mezi smluvními stranami, kterými jsou

I. Statutární město Brno, se sídlem Dominikánské nám. 196/1, 601 67 Brno
(dále jen „**pronajímatel**“)

a

II. (dále jen „**nájemce**“)

I. základní ustanovení

1. Pronajímatel je vlastníkem nemovitosti - budovy č. p..... , zapsané v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem Jihomoravského kraje, katastrální pracoviště Brno-město.
2. Pronajímatel a nájemce se tímto dohodli na uzavření této nájemní smlouvy na pronájem nebytových prostor umístěných ve shora specifikované nemovitosti

II. předmět a účel nájmu

1. Pronajímatel přenechává touto smlouvou nájemci k užívání nebytové prostory situované (v dané části budovy) nemovitosti uvedené v článku I. odst. I. shora, a to např. (typ prostoru- kancelář o výměru) (dále jen „**předmět nájmu**“). Schéma s grafickým vyznačením předmětu nájmu tvoří příloha č. 1 této smlouvy.
2. Předmět nájmu bude využíván nájemcem výlučně jako (např. ateliér) pro účel výkonu předmětu podnikání nájemce. (shodným s jeho živnostenským oprávněním)

III. doba nájmu

1. Smlouva se uzavírá na dobu určitou, a to na dobu 1 roku, s účinností od dd. mm. rrrr a končí dnem dd. mm. rrrr.

IV. nájemné a poplatky za služby

1. nájemce se zavazuje uhradit pronajímateli ve výši-Kč měsíčně, k takto stanovenému nájemnému bude připočítána příslušná DPH
2. pronajímatel je oprávněn zvýšit nájemné o výši inflace vyhlášené Českým statistickým úřadem, takto upravené nájemné je oprávněn účtovat od následujícího měsíce po vyhlášení inflace
3. v takto stanoveném nájemném nejsou zahrnuty platby za služby dodávané do předmětu nájmu a to zejména:
 - a) dodávka tepla: vyúčtováno v souladu s vyhláškou č. 372/2001 Sb., vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj, kterou se stanoví pravidla pro rozúčtování nákladů na tepelnou energii na vytápění a nákladů na poskytování teplé užitkové vody mezi konečné spotřebitele
 - b) vodného a stočného: vyúčtováno cestou podružného vodoměru formou měsíčné zálohy
 - c) odvod srážkových vod: vyúčtováno v souladu s vyhláškou č. 428/2001 Sb., vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích)
 - d) elektřina: vyúčtováno na základě stavů podružného elektroměru
 - e) úklid společných prostor
4. nájemné a úhrady za služby jsou splatné měsíčně na základě pronajímatelem vystaveného daňového dokladu, rozuměj faktury na účet pronajímatele č....., vedený u....., a to vždy nejpozději do 10. dne ode dne vystavení faktury dodavateli (příloha č. 2 platební kalendář)
5. pro případ prodloužení nájmu s placením nájemného či úhrady za služby sjednává smluvní pokuta ve výši 0,05v% z dlužné částky za každý den prodloužení.

V. Práva a povinnosti smluvních stran

1. Pronajímatel se zavazuje předat předmět nájmu nájemci ve stavu způsobilém ke smluvenému účelu podnikání
2. Nájemce je povinen:
 - a) využívat předmět nájmu pouze ke smluvenému účelu užívání způsobem odpovídajícímu sjednanému účelu nájmu
 - b) že nebude přenechávat jej do užívání třetím osobám, zejména není oprávněn předmět nájmu bez předchozího souhlasu pronajímatele podejmout třetím osobám
 - c) řídit se provozním řádem budovy, provozní řád je přílohou č. 3 této smlouvy
 - d) neprovádět v předmětu nájmu bez předchozího písemného souhlasu pronajímatele jakékoli stavební úpravy

- e) zajistit na své vlastní náklady běžnou údržbu předmětu nájmu včetně úklidu předmětu nájmu a zajistit si na své vlastní náklady provedení oprav na předmětu nájmu, a to do výše 5000 Kč,- v případě každého jednotlivého případu potřeby oprav
- f) pojistit si věci vnesené do předmětu nájmu, zejména své osobní věci, výrobní prostředky a pod) pronajímatel má pojištěný předmět nemovitost,
- g) užívat předmět nájmu, tak aby nebyla narušena práva ostatních nájemců nebytových prostor nemovitosti
- h) bez zbytečného odkladu oznámit pronajímateli potřebu jakýchkoliv oprav, které ze svého nese pronajímatel. V případě nesplnění této povinnosti je nájemce povinen uhradit pronajímateli popřípadě třetím osobám škodu, která porušením této povinnosti vznikla.
- i) při skončení nájmu vrátit předmět nájmu (včetně všech klíčů) nájemce, veškeré dokumentace k případným stavebním změnám na předjetu nájmu. Případně změny na předmětu nájmu, jejichž provedení pronajímatel nájemci povolil, jsou nájemci zohledněny v ceně a době pronájmu, tudíž nevzniká nárok na vydání bezdůvodného obohacení a to ani v případě předčasného ukončení smlouvy.
- j) umožnit pronajímateli, popř. osobám k tomu pronajímatelem zmocněným, vstup do pronajatých prostor na základě žádosti pronajímatele, kterou pronajímatel doručí nájemci nejpozději den před návštěvou
- k) uhradit pronajímateli smluvní pokutu ve výši denního nájemného plus 500 Kč,- za každý den prodlení s předáním předmětu nájmu po skončení nájmu, jakož i nahradit pronajímateli případnou další škodu, která pronajímateli pozdním předáním předmětu nájmu vznikla
- l) dodržovat obecné zásady, pravidla obecně závazných předpisů BOZP a PO

VI. prohlášení nájemce

1. Nájemce tímto prohlašuje, že pronajaté prostory umožňují vykonávat činnost, ke kterým byly pronajaty, že splňují podmínky pro činnost nájemce
2. Nájemce byl seznámen, jak se stavem pronajatých prostor, tak prostor ve společném užívání
 - a. že bude užívat pouze prostory předmětu nájmu a s tím spojené společné prostory, které mu byly zpřístupněny
 - b. že si je vědom, že majitel nemovitosti nenese odpovědnost za škodu na zdraví a majetku, pokud by tak vznikla
 - c. nájemce je povinen provádět v předmětu nájmu provádět předepsané prohlídky a revize stanovené obecně závaznými předpisy

VII. závěrečná ustanovení

1. Tato smlouva vstupuje v platnost a účinnost dnem podpisu oběma smluvními stranami
2. Ve vztazích touto smlouvou neupravených se tyto vztahy řídí zákonem č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, v platném znění a právními předpisy, které tento zákon mění a doplňují a rovněž obecnými předpisy občanskoprávními
3. Práva a povinnosti z této smlouvy přecházejí na právní nástupce smluvních stran
4. Veškeré změny této smlouvy jsou možné po vzájemné dohodě smluvních stran a to formou písemných dodatků podepsaných oběma smluvními stranami
5. Tato smlouva se vyhotoví ve 2 stejnopisech, z nichž každá smluvní strana obdrží jeden stejnopis
6. Následující přílohy jsou nedílnou součástí této smlouvy
 - příloha č. 1- grafické znázornění pronajímaných prostor a celé budovy
 - výpis z obchodního rejstříku pronajímatele
 - výpis z obchodního rejstříku nájemce nebo živnostenského listu
 - příloha č. 2- platební kalendář
 - příloha č. 3- provozní řád budovy
7. Smluvní strany závěrem prohlašují, že si tuto smlouvu před jejím podepsáním přečetly, a že tato je projevem jejich pravé a svobodné vůle, což současně stvrzují svými podpisy.

V Brně dne dd. mm. rrrr

Pronajímatel: **Statutární město Brno**

Nájemce:

.....

.....

Příloha č. 2 - Platební kalendář

Platební kalendář k nájemní smlouvě č.

Číslo daňového dokladu

Datum vystavení

Předmět smlouvy: pronájem nebytových prostor

Plátce XY

Platba formou převodu na účet, číslo účtu:

Splátka č.	datum	placené období	částka bez DPH	DPH	částka k úhradě za dané období
1.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
2.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
3.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
4.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
5.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
6.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
7.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
8.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
9.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
10.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
11.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx
12.	dd.mm.rrrr	měsíc	xxxxxx	xxx	xxxxxxxxxx

Plátce: Pronajímatel

Příloha č. 3 - provozní řád budovy

Vstup do budovy:

1. Vstup do budovy je povolen pouze v mezích otevírací doby, tj. 7:30-22:00. Mimo takto vyznačenou dobu je budova uzamčena.
2. Vstup do budovy od 22:00-7:30 a v dnech pracovního klidu je možný, ale teprve až po individuální domluvě se správcem budovy a získání písemného povolení.
3. Ke vstupu do budovy a k jejímu opuštění slouží výhradně vchody k tomu určené a vyznačené na hlavním plánu budovy. Tyto vchody jsou celkem tři.
4. v budově je nepřetržitě poskytovaná služba na recepci, která je k nalezení naproti hlavního vchodu
5. do budovy není povoleno vstupovat se zvířaty, ukládat jízdní kola mimo vyznačené prostory k tomu určené, pohybovat se zde na kolečkových bruslích
6. pro osoby se sníženou siností pohybu je učen hlavní vchod, který je vybaven výtahem pro snadnější přístup do budovy
7. zároveň jsou pro osoby se sníženou schopností pohybu vymezena tři parkovací místa přímo před hlavním vchodem
8. pro pohyb po budově a mezi patry j pro osoby se sníženou schopností pohybu a jejich případný doprovod učen výtah

Pobyt v budově:

1. na chodbách, schodištích a sociálních zařízeních jsou všichni povinni se chovat opatrně, a to zejména při vlhkém povrchu podlahy
2. všichni jsou povinni dbát o čistotu a pořádek budovy a nejbližšího okolí
3. v budově je nepovolaných osobám zakázáno zasahovat do elektroinstalace a počítačových sítí (k tomuto čelu využijí služby správy budovy)
4. v budově je zakázáno skladovat zásoby a materiály na místech, které by zhoršily požární bezpečnost a zúžily by únikové cesty
5. dále je zakázáno zneužívat zařízení k hlášení požárů a používání výtahu při evakuaci osob v případě ohrožení
6. vstup do provozních prostor (rozvodna elektro, výměníkové stanice, strojovna vzduchotechniky, recepce) a na střechu budovy je nepověřeným a nezaškoleným osobám zakázáno
7. kouření je povoleno pouze ve vyhrazených prostorech
8. v budově je systém elektrické požární signalizace (dále jen EPS) v budově je zakázána manipulace s otevřeným ohněm. Tento zákaz platí pro vnější i vnitřní prostory
9. je nutné dodržovat bezpečnostní předpisy a předpisy požární ochrany
10. při odchodu z budovy jsou nájemníci povinni zhasnout světla, uzavřít okna, uzamknout dveře a zkontrolovat vypnutí elektrických spotřebičů

Mimořádné situace:

1. při poruchách energií nebo při jiných mimořádných situacích je nutno uzavřít hlavní uzávěr energií a informovat o tom neprodleně správce budovy
2. případné přivolání lékařské záchranné služby a hasičského záchranného sboru je nutné oznámit na recepci, tak umožní pracovníci recepce vstup těchto složek do budovy a zefektivní tak záchranné práce
3. v případě ohrožení (např. vniknutí nepovolených osob, požár, havárie na zařízení nebo přírodní kalamitě) je povolen vstup do budovy těm osobám, kteří je podílejí na odstranění vzniklých následků

Umístění hlavních vypínačů:

1. hlavní uzávěr vody je umístěn v místnosti X a klíče jsou dostupné v místnosti Y
2. Hlavní vypínač el. energie je umístěn v místnosti X a klíče jsou dostupné v místnosti Y
3. hlavní uzávěr plynu je umístěn v místnosti X a klíče jsou dostupné v místnosti Y
4. hlavní uzávěr přívodu teplé vody je umístěn v místnosti X a klíče jsou dostupné v místnosti Y

Důležité kontakty:

1. správce budovy:
2. recepce budovy:
3. poruchy elektrické sítě:
4. poruchy na vodovodní instalaci:
5. poruchy výtahu:
6. hasiči:
7. záchranná služba:
8. tísňové volání:
9. policie:
10. městská policie:

Tento provozní řád vstupuje v platnost i účinnost dnem podpisu.

V Brně dd. mm. rrrr

Určeno všem zaměstnancům a návštěvníkům areálu Kreativního centra